

TC

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

Yüksek Lisans Tezi

FRANSA DİTİB ALENCON CAMİİ BEZEMELERİ PROJESİ

Hazırlayan

Yusuf KORKMAZ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇETİN

İzmir/ 2022

TC

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

Yüksek Lisans Tezi

FRANSA DİTİB ALENCON CAMİİ BEZEMELERİ PROJESİ

Hazırlayan

Yusuf KORKMAZ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇETİN

İzmir/ 2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “*Ditib Alencon Camii Bezemeleri Projesi*” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

19/01/2022

Yusuf KORKMAZ

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'nün//..... tarih vesayılı toplantısında oluşturulan jüri, lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'ninmaddesine göre Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yusuf Korkmaz'ın Fransa Ditib Alencon Camii Bezemeleri Projesi konulu tezi incelenmiş ve aday/...../..... Tarihinde , saat.....' da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra.....dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anasanat dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezinolduğuna oyile karar verilmiştir.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

ÖZET

Medeniyetlerin tarih boyunca sahip oldukları değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında, mimari ve sanat en önemli öğelerden biridir. Her millet nesiller boyunca kendini kültürlerini yaşatmak için mutlaka bu öğelere ihtiyaç duymuştur. 1960'lı yılların ortalarında Fransa'ya işçi ihtiyacını karşılamak üzere Türk işçiler göç etmiş ve doğal olarak kültürlerini de orada yaşatmak istemişlerdir. Bu anlayışla Alencon şehrinde yaşayan Türkler de bir dernek himayesinde ibadetlerini yapacakları bir cami, birlikte vakit geçirecekleri kıraathane ve çocuklarının dini eğitimlerini alabilmeleri için Kur'an kursu yaptırmışlardır. Nüfusun artmasıyla birlikte ilk etapta müstakil ve küçük olan Alencon Cami yetmez olup tarihi olması sebebiyle rekonstrüksiyon uygulamasına ihtiyaç duyulmuştur. Dış duvarları korunarak iki katlı bir yapıya kavuşan Alencon Cami, içerisinde ki kalemşi bezemesinin eksikliğinden dolayı tarafımıza başvurulmuştur. Kalemşi bezeme sürecinin kâğıt üzerinde hazırlanmasından dolayı oluşan vakit kaybının ve fiziki deformasyonların önlenmesi, dijital ortamda bezeme projesinin hazırlanması amacıyla tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇETİN ile birlikte bu teklifi bir tez konusu olarak değerlendirip bezeme projesi tez danışmanım gözetiminde hazırlamıştır.

Yapılan çalışmanın birinci bölümünde çalışmanın amacı, konusu ve yöntemi anlatılmıştır. İkinci bölümde ise Alencon şehrinin tarihi, konumu ve mimari eserleri, Ditib Alencon Cami tarihi, konumu, çevresi ve devamında ise kalemşi tezyinatının tarihi, kullanılan teknikler ve malzemelerden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise rekonstrüksiyon projesinden detaylıca bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde de bezeme projesinin günümüz tasarım teknikleriyle hazırlanması, desenlerin ve kalıpların dijital ortamda hazırlanması, bezeme kalıplarının yüzeye silkelmesi ve fırça ile uygulaması gibi birçok aşama detaylı olarak anlatılmıştır.

Anahtar kelimeler: Alencon, Mimari Bezeme, Rekonstrüksiyon, Dijital Tasarım, Tezyinat

ABSTRACT

Architecture and art are one of the most important elements in transferring the values that civilizations have throughout history to future generations. Every nation need these elements to keep their culture alive for generations. In the mid-1960s, Turkish workers immigrated to France to meet the need for workers and naturally they wanted to keep their culture alive there. With this understanding, Turkish living in the city of Alencon had a mosque where they would worship under the auspices of an association, a coffee house where they could spend time together, and a Quran course for their children to receive their religious education. With the increase in the population, Alencon Mosque, which was detached and small in the first place, was not enough and a reconstruction application was needed due to its history. Alencon Mosque, which gained a two-storey structure by preserving its outer walls, was applied to us due to the lack of hand-drawn decoration. In order to prevent the loss of time and physical deformations caused by the preparation of the hand-drawn decoration process on paper, and to prepare the decoration project in the digital environment, my thesis advisor, Dr. Instructor Together with her member Ayşe ÇETİN, she evaluated this proposal as a thesis topic and prepared the decoration project under the supervision of my thesis advisor.

In the first part of the study, the aim, subject and method of the study are explained. In the second part, the history, location and architectural works of the city of Alencon, the history of the Ditib Alencon Mosque, its location, its surroundings, and the history of the hand-drawn decoration, the techniques and materials used are mentioned. In the third chapter, the reconstruction project is mentioned in details. In the fourth chapter, many stages such as the preparation of the decoration project with today's design techniques, the preparation of the patterns and patterns in the digital environment, the shaking of the decoration patterns on the surface and their application with a brush are explained in detail.

Keywords: Alencon, Architectural Decoration, Reconstruction, Digital Design, Ornamentation

ÖNSÖZ

Geçmişten bu yana süregelen dini ve sivil mimari süsleme unsurlarının başında kalemişi bezemesi gelmektedir. Günümüz teknolojik imkanlarıyla kalemişi bezeme projesinin dijital ortamda hazırlanması ve Ditib Alencon Cami üzerinde bizzat uygulamasını konu alan bu tez çalışmasında Yüksek Lisans eğitimim ve tez çalışmam süresince, bilgi birikimi, deneyimi ve sabrı ile destek olarak çalışmalarımı takip eden, tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Çetin'e öncelikle teşekkür ederim.

Tez çalışmalarımı sürdürürken, bilgi ve deneyimlerini esirgemeyip, benimle paylaşan, tez çalışmamı destekleyen Doç. Gül GÜNEY'e, Öğr. Gör. Özkan BİRİM'e, Doç. Filiz Adıgüzel TOPRAK'a ve Doç. Aynur MAKTAL'a, kalemişi bezemesini uygulamasıyla alakalı saha tecrübesi kazanmamda emeği olan ustalarım kalemkâr Fuat ÇİĞA'ya ve Eyüp KANATLI'ya, uygulama sırasında desteklerini esirgemeyen dostlarım Seyithan PİRÇEK'e ve Burak ALTUN'a, yüksek lisans tez çalışmamın her aşamasında yüreklendiren, destek olan; tüm aile bireylerime ve dostlarıma da ayrıca teşekkürlerimi iletirim.

Bu çalışmamı, eğitimim ve hayatımın her aşamasında, yaşamı boyunca yanımda yer alarak yönlendiren, kariyerimi destekleyen sevgili babam Bilal KORKMAZ'a armağan ediyorum.

Yusuf KORKMAZ

FRANSA, “DİTİB ALENCON CAMİİ” BEZEMELERİ PROJESİ

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	ii
TUTANAK	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
FOTOĞRAF LİSTESİ	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	xxiii

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Giriş.....	2
1.2. Konunun Önemi ve Amaç.....	2
1.3. Yöntem.....	4

2. BÖLÜM

FRANSA’NIN ALENCON KENTİ, DİTİB ALENCON CAMİİ VE KALEMİŞİ TEZYİNATI

2.1. Fransa’nın Alencon Kenti	7
2.2. Ditib Alencon Cami	17
2.3. Kalemîşi Tezyinatı	18

3. BÖLÜM

DİTİB ALENCON CAMİ REKONSTRÜKSİYON PROJESİ

3.1. Ditib Alencon Cami Yapı Geçmişi	33
3.1.1. Rekonstrüksiyon Öncesi Yapı Bezemeleri.....	37
3.2. Ditib Alencon Cami Rekonstrüksiyon Uygulaması	38
3.2.2. Proje Öncesi Yapılmış Olan İlk Bezeme Çalışmaları	48
3.3. Bezeme Tasarımı Öncesi Yapının Durumu	51

4. BÖLÜM

BEZEME TASARIMLARI VE UYGULAMALAR

4.1. Ditib Alencon Cami Kalemîşi Tasarım Projesi.....	57
4.1.1. Bezeme Tasarım Öngörülerini	57
4.1.2. Bezeme Alanlarının Tespiti	58
4.1.3. Desen Eskizlerinin ve Hat Yazılarının Hazırlanması.....	60
4.1.4. Dijital ortama aktarılması ve Düzenlenmesi	67
4.2. Ditib Alencon Cami Kalemîşi Uygulama Projesi	80
4.3. Güncel Tasarım Uygulamaları	120
SONUÇ	123
KAYNAKÇA.....	125
ÖZGEÇMİŞ	

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1 Alençon şehrinin Fransa haritası üzerinde belirtilmiş konumu (https://cz.pinterest.com/pin/678917712550636637/)	8
Fotoğraf 2 Alençon Düslüleri'nin kalesi (Le château des Ducs) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA).....	10
Fotoğraf 3 Alençon Belediye Binası (L'hôtel de ville d'Alençon) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA).....	10
Fotoğraf 4 Ozé'nin evi (La Maison d'Ozé) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA).....	11
Fotoğraf 5 Buğday Hali (The Halle aux Blés) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA).....	12
Fotoğraf 6 Alençon Ticaret Mahkemesi (Le tribunal de commerce d'Alençon) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA)	12
Fotoğraf 7 Guise Oteli (L'hôtel de Guise) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA).....	13
Fotoğraf 8 Alençon belediye kütüphanesi (La bibliothèque municipale d'Alençon) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA)	14
Fotoğraf 9 Alençon belediye kütüphanesi iç görünümü (La bibliothèque municipale d'Alençon) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA).....	14
Fotoğraf 10 Stall'taki ev (La maison à l'Étal) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA).....	15
Fotoğraf 11 Alençon Meryem Ana Bazilikası (La basilique Notre-Dame d'Alençon) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA)	16

Fotoğraf 12 Aziz Petrus Kilisesi (L'église Saint-Pierre) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	16
Fotoğraf 13 Alençon Cami olarak hizmete girdikten sonraki görünümü(sağ başta) (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	17
Fotoğraf 14 Ditib Alencon Cami Konumu (48°25'05.2"N 0°05'52.9"E).....	18
Fotoğraf 15 Ditib Alencon Cami Rekonstrüksiyon Öncesi Durumu 2000'li yılların başı (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	33
Fotoğraf 16 Ditib Alencon Cami ve Sokak Görünümü 2000'li yılların başı (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	34
Fotoğraf 17 Ditib Alencon Cami Avlusu ve bahçesinin görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA).....	35
Fotoğraf 18 Ditib Alencon Cami avlusunun diğer kenarında bulunan kahvehane, derslik, dernek ofisi ve şadırvan binaları (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	35
Fotoğraf 19 Alencon Cami Mihrap görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA).....	37
Fotoğraf 20 Ditib Alencon Cami çatısının içeriden görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA).....	41
Fotoğraf 21 Ditib Alencon Camii Rekonstrüksiyon Projesi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	41
Fotoğraf 22 Ditib Alencon Cami Rekonstrüksiyon Projesi sokak görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	42
Fotoğraf 23 Ditib Alencon Cami Rekonstrüksiyon Projesi Çatı Söküm işlemi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	42

Fotoğraf 24 Ditib Alencon Cami Rekonstrüksiyon Projesi Çatı Söküm işlemi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	42
Fotoğraf 25 Ditib Alencon Cami Rekonstrüksiyon Projesi Çatı Söküm işlemi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	42
Fotoğraf 26 Ditib Alencon Camii sokak tarafında bulunun uzun duvarı (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA).....	43
Fotoğraf 27 Ditib Alencon Camii Rekonstrüksiyon Projesi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	43
Fotoğraf 28 Ditib Alencon Camii Rekonstrüksiyon Projesi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	43
Fotoğraf 29 Caminin uzun kenarına eklenen bölümün temel yapımı (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA).....	44
Fotoğraf 30 Caminin uzun kenarına eklenen bölümün genel görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA).....	44
Fotoğraf 31 Kolon ve sütun yapım aşaması (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA).....	45
Fotoğraf 32 Ditib Alencon Camii Rekonstrüksiyon Projesi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	45
Fotoğraf 33 2. Kat zemin için kalıp hazırlanması (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA).....	45
Fotoğraf 34 2. Kat zemin için kalıp hazırlanması, yapı içinden görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA).....	45
Fotoğraf 35 Caminin üst katında bulunan acil çıkış merdivenin yapım aşaması (Ditib Alencon Camii Rekonstrüksiyon Projesi) (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA).....	46

Fotoğraf 36 Ditib Alencon Camii rekonstrüksiyon projesi çatı yapım aşaması (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)	46
Fotoğraf 37 Ditib Alencon Cami Dış Görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA).....	47
Fotoğraf 38 Ditib Alencon Cami Dış görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA).....	47
Fotoğraf 39 Minber, Mihrap ve Vaaz kürsüsü genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	48
Fotoğraf 40 Caminin genelinde kullanılan çini karo detayı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	49
Fotoğraf 41 Mihrap detay görünümü ve Minber aynalığı detayı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	49
Fotoğraf 42 Bakara Suresi 149. Ayeti ((namazda) yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	50
Fotoğraf 43 Mihrap bölümünde ki celi sülüs hatlarının görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	50
Fotoğraf 44 Mihrap bölümünde ki “Ayet-el Kürsi” celi sülüs hattı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	51
Fotoğraf 45 Minber, Mihrap ve Vaaz kürsüsü genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA).....	51
Fotoğraf 46 Minber, Mihrap ve Vaaz kürsüsü üst kattan görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA).....	52
Fotoğraf 47 Ana kubbe görünümü ve Ana kubbe ile 2. Kat görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	52

Fotoğraf 48 Harim bölümüne eklenen ufak kubbelerin görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA).....	53
Fotoğraf 49 Müezzin mahfili genel ve detay görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	53
Fotoğraf 50 Caminin ana giriş kapısı, ayakkabılık ve üst kata çıkış merdiveni (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	54
Fotoğraf 51 Caminin ikinci katı sağ tarafı, avlu tarafına bakan kenarı (en sağda ikinci kat giriş kapısı ve en solda acil çıkış kapısı) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-FRANSA).....	54
Fotoğraf 52 Caminin ikinci katı, imam odası ve giriş kapısı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	55
Fotoğraf 53 Bezeme projesinde önce ilk iyileştirme çalışması ve öncesi Rekonstrüksiyon Projesi görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Haziran 2019-Alencon-FRANSA).....	55
Fotoğraf 54 İki pencere arasında bulunan yüzeyin ölçüsünün alınması (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2019-Alencon-FRANSA).....	58
Fotoğraf 55 Bezeme yapılacak alanların genel görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2019-Alencon-FRANSA)	59
Fotoğraf 56 Harim bölümünün üst kattan görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-FRANSA)	59
Fotoğraf 57 Kubbenin göbek yazısının çevreleyen desen biriminin eskiz üzerine çizilmiş 1/2 kesit (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	60
Fotoğraf 58 Kubbenin etek kısmını çevreleyen desen eskizinin 1/2 kesiti (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)	61
Fotoğraf 59 Küçük Kubbeler uygulanacak desen biriminin eskiz üzerine çizilmiş 1/3 kesit (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	62

Fotoğraf 60 Köşe desen tasarım eskizi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)	62
Fotoğraf 61 Hamid Aytaç'ın ait daire formda İhlas Suresi (http://www.kalemguzeli.org/hattelerleriayrinti.php?KNO=221&HKNO=20).....	63
Fotoğraf 62 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin ait Nebe Suresi kalıbının başlangıç kısmı (ÖZKAFA, 2008, syf; 275-279, KONYA).....	64
Fotoğraf 63 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, syf;275-279, KONYA).....	64
Fotoğraf 64 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, syf;275-279, KONYA).....	64
Fotoğraf 65 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, syf;275-279, KONYA).....	65
Fotoğraf 66 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, syf;275-279, KONYA).....	65
Fotoğraf 67 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, syf;275-279, KONYA).....	65
Fotoğraf 68 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, syf;275-279, KONYA).....	66
Fotoğraf 69 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, syf;275-279, KONYA).....	66
Fotoğraf 70 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, syf;275-279, KONYA).....	66
Fotoğraf 71 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, syf;275-279, KONYA).....	67

Fotoğraf 72 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, syf;275-279, KONYA)	67
Fotoğraf 73 İhlas suresi kalıp delme işlemi genel görünüm (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-FRANSA)	80
Fotoğraf 74 İhlas suresi kalıp delme işlemi detayı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	80
Fotoğraf 75 Kuşak yazısı kalıp delme işlemi detayı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	81
Fotoğraf 76 Kalıp tozlama işlemi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-FRANSA).....	82
Fotoğraf 77 Kalıp tozlama işlemi detayı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA).....	82
Fotoğraf 78 Kalıp tozlama işlemi genel görünüm (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA).....	83
Fotoğraf 79 Kalıp tozlama işlemi sonrası kubbenin görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	83
Fotoğraf 80 Kalıp tozlama işlemi sonrası kubbenin genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	84
Fotoğraf 81 Kubbedeki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	85
Fotoğraf 82 Kubbedeki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA).....	85
Fotoğraf 83 Kubbedeki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	86

Fotoğraf 84 Kubbedeki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	86
Fotoğraf 85 Kubbede ki desenlerin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	87
Fotoğraf 86 Kubbede ki desenlerin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	87
Fotoğraf 87 Kubbenin alt kasnağında ki desenlerin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	88
Fotoğraf 88 Kubbenin alt kasnağında ki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)	88
Fotoğraf 89 Kubbenin sona doğru genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	89
Fotoğraf 90 Kuşak yazısı tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	90
Fotoğraf 91 Kuşak yazısı tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	90
Fotoğraf 92 Kuşak yazısı tozlama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	91
Fotoğraf 93 Kuşak yazısı tozlama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	91
Fotoğraf 94 Kuşak yazısı tozlama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	91
Fotoğraf 95 Kuşak yazısına tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	92

Fotoğraf 96 Kuşak yazısına tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	93
Fotoğraf 97 Kuşak yazısına tahrir çekilerek zeminlerin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	93
Fotoğraf 98 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının başlangıcı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	94
Fotoğraf 99 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	94
Fotoğraf 100 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	94
Fotoğraf 101 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	95
Fotoğraf 102 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	95
Fotoğraf 103 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	95
Fotoğraf 104 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	96
Fotoğraf 105 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	96
Fotoğraf 106 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	96
Fotoğraf 107 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	97

Fotoğraf 108 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	97
Fotoğraf 109 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	97
Fotoğraf 110 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	98
Fotoğraf 111 Kuşak yazısına uygulama sonu görünümü, yazının sonu (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	98
Fotoğraf 112 Bordür tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	99
Fotoğraf 113 Bordür ve köşebent tozlama aşaması sonrası genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	99
Fotoğraf 114 Bordür ve köşebent uygulama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	100
Fotoğraf 115 Bordür uygulama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	100
Fotoğraf 116 Bordür ve köşebent uygulama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	101
Fotoğraf 117 Müezzin mahfili tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	101
Fotoğraf 118 Müezzin mahfili uygulama sonu genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	102
Fotoğraf 119 Giriş kat bordürlerinin genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	102

Fotoğraf 120 Küçük kubbelerin tozlama öncesi ve sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	103
Fotoğraf 121 Küçük kubbelerin uygulama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	103
Fotoğraf 122 Küçük kubbelerdeki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	104
Fotoğraf 123 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desen tozlanması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	104
Fotoğraf 124 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desenin cetvellerinin çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	104
Fotoğraf 125 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desenin uygulama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	105
Fotoğraf 126 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desen uygulanması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	105
Fotoğraf 127 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desen uygulanması, genel görünüm (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	105
Fotoğraf 128 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desen uygulanması, genel görünüm (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	106
Fotoğraf 129 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin tozlanması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	106
Fotoğraf 130 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	107
Fotoğraf 131 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin zeminlerinin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	107

Fotoğraf 132 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	107
Fotoğraf 133 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	108
Fotoğraf 134 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	108
Fotoğraf 135 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	108
Fotoğraf 136 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	109
Fotoğraf 137 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	109
Fotoğraf 138 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	110
Fotoğraf 139 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	110
Fotoğraf 140 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	111
Fotoğraf 141 Esmâ-ül Hüsna isimlerine tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	111
Fotoğraf 142 Esmâ-ül Hüsna isimlerine tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	112
Fotoğraf 143 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, Er Rahman (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	112

Fotoğraf 144 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, Er Rahim (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	113
Fotoğraf 145 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, El Melik (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	113
Fotoğraf 146 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, El Kuddüs (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	113
Fotoğraf 147 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, Es Selam (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	114
Fotoğraf 148 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, El Mü'min (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	114
Fotoğraf 149 Harim Bölümü ve Kubbenin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	115
Fotoğraf 150 Giriş kattan harim bölümüne bakış, uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	116
Fotoğraf 151 İkinci kattan uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	116
Fotoğraf 152 Harim Bölümünden kuşak yazısı ve giriş kat uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	117
Fotoğraf 153 Giriş kat sol cephe, uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	117
Fotoğraf 154 Giriş kat sağ cephe, uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	118
Fotoğraf 155 Giriş kat uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa).....	118

Fotoğraf 156 İkinci kat sol cephe, uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	119
Fotoğraf 157 İkinci kat sağ cephe, uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)	119
Fotoğraf 158 küçük kubbe ve köşebent desenlerinden oluşan 40x40 ölçülerinde tuval üzerine kalemişi uygulaması, karışık teknik	120
Fotoğraf 159 Kubbe göbek desenin bordür ve köşebentlerle çevrelendiği yıldız formda kompozisyon, 40x40cm ölçüsünde tuval üzerine kalemişi uygulaması, karışık teknik	120
Fotoğraf 160 Kubbe eteğini çevrelenden desen birimi, 40x40cm ölçüsünde, karışık teknik	121
Fotoğraf 161 Küçük kubbe deseni, 40x40cm ölçüsünde, karışık teknik	121
Fotoğraf 162 Kubbe göbeğinde bulunan İhlas Suresini çevreleyen bordür ve köşebentlerden oluşan kompozisyon, 80x80cm ölçüsünde, karışık teknik	122
Fotoğraf 163 Kubbe bezemesi tuval üzerine kalemişi uygulaması, 80cm daire formda, karışık teknik.....	122

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1 Ditib Alencon Cami ilk mimari projesi yan ve arka cephe görünümü	36
Şekil 2 Ditib Alencon Cami ilk mimari projesi kuş bakışı görünümü.....	36
Şekil 3 Ditib Alencon Cami Rekonstrüksiyon projesi kuş bakışı görünümünün teknik çizimi (A.U.A. de l'ouest S.A.R.L. D'architecture-Mayıs 2018-Alencon-FRANSA) ...	39
Şekil 4 Ditib Alencon Cami yan cephelerin teknik çizimi (A.U.A. de l'ouest S.A.R.L. D'architecture-Mayıs 2018-Alencon-FRANSA).....	39
Şekil 5 Ditib Alencon Cami arka cephesinin teknik çizimi (A.U.A. de l'ouest S.A.R.L. D'architecture-Mayıs 2018-Alencon-FRANSA).....	40
Şekil 6 Ditib Alencon Cami giriş kat teknik çizimi (A.U.A. de l'ouest S.A.R.L. D'architecture-Mayıs 2018-Alencon-FRANSA).....	40
Şekil 7 Ditib Alencon Cami ikinci kat teknik çizimi (A.U.A. de l'ouest S.A.R.L. D'architecture-Mayıs 2018-Alencon-FRANSA).....	41
Şekil 8 Ditib Alencon Cami'nin kalem işi bezeme projesi için hazırlanan şablon (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)	68
Şekil 9 Kubbe göbeğinin etrafında ki kompozisyonu oluşturacak olan desenin 1/2 ve tam bir birim olarak dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	69
Şekil 10 Kubbe eteğinde ki kompozisyonu oluşturacak olan desenin dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)	69
Şekil 11 Ana kubbede ve küçük kubbelerde kullanılacak olan tığ motiflerinin dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)	70

Şekil 12 Küçük kubbelerine uygulanacak olan desenin 1/2 ve tam biriminin dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)	70
Şekil 13 Rumi motifinden oluşan köşebent desen ve 3 iplik rumi motifi dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)	71
Şekil 14 Kubbe göbeğine için hazırlanan ihlas suresinin dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)	71
Şekil 15 Ciharyar-ı Güzin isimleri dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	72
Şekil 16 Ciharyar-ı Güzin isimleri dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	72
Şekil 17 Hasaneyn isimleri dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	73
Şekil 18 Kubbe bezemesinin çizgisel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	73
Şekil 19 Ditib Alencon Cami Bezeme tasarımı çizgisel olarak görünümü (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)	74
Şekil 20 Kubbe göbeğinin etrafında ki kompozisyonu oluşturacak olan desenin 1/2 ve tam biriminin dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	75
Şekil 21 Kubbe eteğinde ki kompozisyonu oluşturacak olan desenin dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	75
Şekil 22 Küçük kubbelerine uygulanacak olan desenin 1/2 ve tam biriminin dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	76
Şekil 23 Ana kubbeye ve küçük kubbelerde kullanılacak olan tığ motiflerinin dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	76

Şekil 24 Rumi motifinden oluşan köşebent desen ve 3 iplik rumi motifi dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	77
Şekil 25 Kubbe göbeğine için hazırlanan ihlas suresinin dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)	77
Şekil 26 Ciharyar-1 Güzin isimleri dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	78
Şekil 27 Ciharyar-1 Güzin isimleri dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	78
Şekil 28 Hasaneyn isimleri dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	79
Şekil 29 Kubbe bezemesinin renklendirilmiş görünümü (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE).....	79

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Giriş

İnsanlık, kültür oluşmaya başladığından beri belli bir düzen kurmuş ve bu düzeni yüzyıllardır süre gelen bir alışkanlıklar bütünü ile tamamlamıştır. Kültürlerin oluşum sürecinde bu kült alışkanlıkları şu şekilde görmekteyiz; dini değerler, gelenekler; örf ve adetler ve ahlak-i değerler. Sosyal yaşam üzerinde de oldukça etkili olan bu öğelerin yansımalarını mimari ve sanat eserlerinde çok açıkça görmek mümkündür. Dolayısıyla mimari yapılar ve sanat eserleri bir bölgenin kültürünü yansıtan en önemli unsurlardır.

Göç eden toplumlarda, sosyokültürel devamlılığı sağlayan yegâne unsur kültürleşmenin gerçekleşmesidir. Bu sebeple, özellikle göç eden toplumlarda, göç ettikleri coğrafyaya, sahip oldukları kültürel mirası da taşıdıklarını açıkça görürüz. Böylece göç eden toplumların kendisiyle birlikte taşıdığı bu köklü tarihsel ve kültürel birikim göç edilen yerde kaçınılmazdır ki yeni kültürleşmeyi inşa eder.

Kültür, toplumun yaşam alanı olduğu gibi; değerler alanıdır da. Bu yüzdendir ki, inanç, her zaman kültürün omurgasını oluşturmuştur. Dini inançlar da kültür oluşumunda önemli temel etkenlerdendir. Özellikle Türk toplumlarında sosyokültürel ve sosyoekonominin mimariye ve sanata olan etkisini Osmanlı'dan bu yana her dönemde görmemiz mümkündür. Bu etkinin izlerine elbette ki ibadet merkezlerinde oldukça sık rastlayabiliriz ve bu merkezlere bağlı herhangi bir mimari yapıda da bu etkileri görmek olasıdır.

1.2. Konunun Önemi ve Amaç

Türk-İslam coğrafyasında, dini mimaride bezemeye çok önem verilmiştir. Özellikle camiler, mimarisinden bezemesine kadar bir bütün şeklinde inşa edilmektedir. Bezeme mimaride gelişmiş güzel kullanılmamış bezeme-mekân ilişkisine son derece önem

verilmiştir. Türk İslam Kültüründe bezemenin mimari ile bütünleştiği ve bu kadar yaygın kullanıldığı başka bir alan olmadığını görmekteyiz.

“Başlangıçta mimaride fazla yer almayan bezeme önce Emeviler, sonrada Abbasiler döneminde artarak kullanılmaya başlamıştır. Özellikle Karahanlı, Gazneli ve Büyük Selçuklu Türklerinin Müslüman olmaları, kendi kültürlerindeki tezyinat anlayışını mimariye yansımada ve yazıyla süslemenin kaynaşmasında etkili olmuştur. Böylece yazı sadece bilimsel eserlerde kalmayıp sosyal hayatında içine girmiştir. Başta cami olmak üzere medrese türbe kervansaray gibi yapıların hemen çoğu kartuş, madalyon ve kuşaklar halindeki yazılarla süslenmeye başlanmıştır” (Tüfekçioğlu, 2001; 1).

Müslüman Türkler Mimari bezeme konusunda diğer İslam coğrafyalarına kıyasla oldukça gelişmişler ve inşa ettikleri mescidi dahi “Şüphesiz ki Allah güzeldir, güzelliği sever.” (Müslim, İman 147 (91); Ebu Davud, edeb 26, h.4091; Tirmizi, Birr 61, h.1999) düsturuyla bezeyerek güzelleştirme içgüdüsünü günümüze kadar geliştirerek devam ettirmişlerdir. Bu gelişim sonucunda bezeme anlayışı, farklı alanlar ve tekniklerle güçlenmiştir. Günümüzde, bu gelişimlere artı olarak yeni çağın getirdiği teknolojik imkanlar sayesinde tasarım ve uygulama alanlarında kullanılmak üzere birçok yeni teknik eklenmiştir.

Bu tez çalışmasında dini mimaride günümüz teknolojik imkanlarıyla bezeme tasarımı hazırlamak, desen ve yazı kalıplarının daha işlevsel ve kullanışlı hale gelmesi ve ilk aşamadan son uygulamalara kadar dini mimaride bezeme tasarımı ve uygulamalarını göstermek amaçlanmıştır. Günümüz teknolojik imkanlarıyla tasarımların, önce eskiz üzerinde taslağı hazırlandıktan sonra dijital ortama aktarılması, vektörel ortamda çizilerek bir bütün hale getirilmesi, sonrasında istenen ölçü ve sayıda çoğaltılması mümkündür. Teknolojik olanaklardan diğer bir şekilde faydalanılması ise; kalıpların, Motiflerin tüm projelerin de dijital ortamda saklanması sağlanması olmaktadır.

Tez içeriği oluşturulurken, konu ile ilgili kaynak ve araştırmalara; Fransa Ditib Alencon Camisi ve Alencon şehrinin konumu, durumu, yapısal özellikleri ve sosyokültürel yapısı genel olarak incelenerek başlanmıştır.

Fransa'nın Alencon şehriyle alakalı araştırmalarda, şehrin tarihi ve sosyokültürel yapısıyla alakalı bilgilere, internet kaynaklarından ulaşılmış, orijinal dilden çevrilerek çalışılmıştır. Böylece kent ile ilgili oldukça geniş ve yeterli bilgiye ulaşılmıştır.

Ditib Alencon Cami ile ilgili yazılı kaynağa ise ulaşılamamış, kaynak kişilerden bilgi çalışması yapılmıştır. Alencon Cami ile ilgili araştırma yapılırken, çalışma döneminde, "Association Culturelle Franco-Turque d'Alençon" derneği başkanı olan kaynak kişi Tarık Güner, yapının tarihi ve restorasyon çalışmalarıyla ilgili bize detaylı olarak bilgi aktarmış, kaynak olarak çalışmamızda bu bilgiler çok yardımcı olmuştur.

Kalemişi bezeme sanatının tarihi gelişimi, teknikleri ve uygulanması konularında, yapılan çalışmalar ile ilgili yayınlar, yeterli olmadığından başta tez hocam Ayşe Çetin'in ve diğer eğitimci ve uygulamacı restoratörlerin, konu ile ilgili yayınlamış olduğu makale bildiri ve raporlarından tezimde yararlanmış bulunmaktayım. tez hocamdan başka, Kaya Üçer'in hazırlamış olduğu "Klasik, Barok, Rokoko ve Ampir Kalemişi Üslupları" yüksek lisans tezi, günümüz kalemkârlarından Semih İrteş'in "Kalemişlerimiz ve Teknikleri", "Kalemişlerimizin Bugünü ve Yarını" ve "Kasımpaşa Piyale Pasa Camii'ndeki Ahşap Üstü Kalemisleri" isimli makaleleri, , Yıldız Demiriz'in, "Osmanlı Kalem isleri" adlı makalesinde, "Osmanlı erken ve klâsik dönemlerine ait kalemişi bezemeleri" konulu yayınları, kalemişi bezemesinin, teknikleri ve uygulanması hakkında çok az sayıda örneklerdir.

1.3. Yöntem

Tez çalışmasında ilk olarak kaynak araştırması ile başlanılmıştır. İnternet kaynakları, konuyla ilgili yayınlar, makaleler ve tezler detaylı bir şekilde incelenerek uygun kaynaklar belirlenmiştir. Alencon şehriyle ve Alencon Cami ile ilgili gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra özellikle caminin geçirdiği tadilatlarla hakkında bilgiler araştırılıp düzenlenerek teze eklenmiştir. Kalemişi bezemesinin tarihi, gelişimi, teknikleri ve uygulama aşamaları araştırmanın ana konusudur ve çeşitli kaynaklardan ve kaynak kişilerden faydalanılmıştır.

Tasarım aşamasında Ditib Alencon Cami Dernek yönetimi ile görüşülmüş, onaylı mimari proje üzerinden ölçüler, “kubbe çapı, pencere ölçüleri, kat yükseklikleri ve genel ölçüler çerçevesinde” bezeme projesine aktarılmış, bezeme projesi için öngörülerin ölçekli olarak çalışmalarının yapılmasına başlanmıştır. Öncelikle kubbe tasarımı için tarafımca hazırlanmış, eskizler üzerinde geliştirilen desenler eş zamanlı olarak dijital ortamda da çizilerek renklendirilmiş ve 2 boyutlu olarak projelendirilmiştir. Dernek yönetimi ve son kullanıcı taleplerinin istekleri analiz edilerek tercihleri yönünde bir yol izlenmiş, sade ve ferah bir mekân oluşturacak bezeme tasarımları ön görüşü ile tasarım sürecine devam edilmiştir. Tasarım-üzerinde yapı kullanıcıları, mimari ekip ve yapım firması ile revizyonlar yapılarak fikir birliği ile proje başlanmıştır.

Bezeme tasarımına ait kalıplar, Fransa’ya giderek uygulamaya başlamadan önce Türkiye’de İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Sanatlar Bölümü Tezhip ana sanat dalında sürdürdüğüm eğitimim ile ve güzel sanatlar enstitümüz tez çalışmamda danışmanım Ayşe Çetin danışmanlığında projelendirilmiş, hazır olarak yapıya götürülmüştür. Yapı yerinde ölçüler kontrol edilmiş ve Alencon’da ki bir baskı merkezinde ilgili kalıp çıktıları alınmıştır. Kalıp çıktılarının uygulamaya hazırlanması şantiyede yer alan çalışma mekânında yapılmıştır. Kalıplar belirlenen alanlara yerleştirilerek kömür tozu ile zemine silkelenerek geçirilmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

2. BÖLÜM

**FRANSA’NIN ALENCON KENTİ, DİTİB ALENCON
CAMİİ VE KALEMİŞİ TEZYİNATI**

2. BÖLÜM

FRANSA'NIN ALENCON KENTİ, DİTİB ALENCON CAMİİ VE KALEMİŞİ TEZYİNATI

Fransa tarih boyunca göç alan bir ülke olmasından dolayı farklı dinleri de içerisinde yaşatan bir ülkedir. Ülkenin kökü şehirlerinden Alencon şehri de bu göçten payını almış birçok Afrikalı göçmenin yanı sıra işçi ihtiyacını karşılamak üzere birçok Türk de Alencon şehrine göç etmiştir. Böylelikle diğer toplumlar gibi Türkler de kendi kültürlerini yaşamaya ve yaşatmaya çalışmışlardır.

2.1. Fransa'nın Alencon Kenti

Fransız tarihinin önemli şehirlerinden olan Alencon, tarih sahnesinde özellikle anglo-norman savaşlarında ve II. Dünya savaşı sırasında kilit noktada bulunan bir konumdaydı. Bu açıdan geçmişten bu yana genel olarak bakıldığında ne kadar önemli bir şehir olduğu anlaşılmaktadır (Fotoğraf 1).

“Alençon, ilk olarak yedinci yüzyılda tarihlenen bir belgeye kaydedilir. Onuncu yüzyıl boyunca Alençon, Normandiya ve Maine bölgeleri arasında bir tampon bölge durumundaydı. Daha sonra 1049-1051 yılında, Normandiya William Duke William ve İngiltere kralı şehri kuşatma altına alındı ve Alençon, İngilizler tarafından 1113- 1203 Anglo-Norman savaşları sırasında işgal edildi. Şehir, Fransa Kralı'nın oğullarına ait, Fransız Devrimi'ne kadar 1415'te bir dukedom'un merkezi oldu. Fransız Devrimi bazı kralcı ayaklanmalar yakın olmasına rağmen bu alanda nispeten az ayaklanmaya neden olması gibi Fransız tarihinde önemli roller oynadı. Uzun süredir devam eden yerel kumaş endüstrisi, 18. yüzyılda kentin ünlü noktası d'Alençon dantesini doğurdu. On dokuzuncu yüzyılın ekonomik gelişimi, çevredeki bölgedeki demir dökümhaneleri ve değirmenlere dayanıyordu. Yirminci yüzyılın ilk yarısında şehir bir baskı endüstrisi geliştirdi.

Alençon, St. Louis Martin ve Marie-Azélie Guérin'in Lisieux'li St. Thérèse'in ebeveynlerinin eviydi. Katolik Kilisesi tarihinde 2008 yılında bir çift olarak azizlik için önerilen ilk eşlerdi. Zélie ve Louis 13 Temmuz 1858'de Alençon'daki Notre-Dame Bazilikası'nda evlendiler. Ocak 1873'te Thérèse'in doğdu ve 1877'de annesinin ölümüne kadar çocukluklarını Alençon'da geçirdiler. 17 Haziran 1940'ta Alman Ordusu Alençon'u işgal etti. 12 Ağustos 1944'te Alençon, General Leclerc yönetimindeki Fransız Ordusu tarafından kurtarılan ilk Fransız şehridir.

Savaştan sonra nüfus keskin bir şekilde arttı ve yeni endüstriler yerleşti. Bunların çoğu plastiklerle ilgiliydi ve kasaba şimdi büyük bir plastik üretim merkezi haline geldi.” (<https://en.wikipedia.org/wiki/Alen%C3%A7on>).

Fotoğraf 1 Alençon şehrinin Fransa haritası üzerinde belirtilmiş konumu

(<https://cz.pinterest.com/pin/678917712550636637/>)

Alençon Kenti Günümüzde; Alençon, Sarthe bölgesinin güney bölümü yer alan Orne ve Normandiya bölgesinde yer almaktadır. Şehir en yakınında ki Le Mans'a sadece 54 km uzaklıktadır. Sırasıyla Caen'a 119 km, Rouen' 161 km ve Paris'e 192 km uzaklıkta bulunmaktadır. “Komünün alanı 1.068 hektardır; rakımı 127 ila 152 metre arasında değişmektedir. Alençon, Paris Havzası ve Armorican Massif'in tam kenarında

yer almaktadır. Kentin büyük bir bölümü kolüvyal ve farklılaşmamış alüvyon üzerine inşa edilmiştir. Şehrin alt kısımları nehirlerin yakınında yer almakta olup, son zamanlardaki alüvyonlu Kuaterner yatakları üzerine inşa edilmiştir” (<https://en.wikipedia.org/wiki/Alen%C3%A7on>).

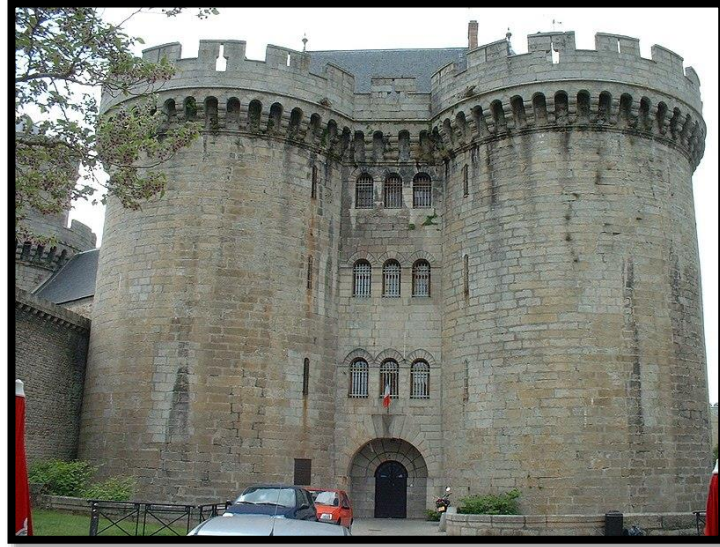
“Şehrin iyi bir kısmı, düşük demir kalitesine sahip granit ile inşa edildi. Geleneksel yapılarda genellikle, bölgede çokça bulunan kireçtaşı ve granit bloklar kullanılmıştır.

Kuzeybatı Fransa'nın en yüksek kabartmalarına (Ecouves ormanı ve Multonne ormanı) hakim olmasına rağmen, Alençon belediye alanı çok düzensiz değildir: en yüksek noktası La Brebiette'de 152 metredir. kentin batısında ve en alçak noktası 127 metre, Sarthe çıkışında, Saint-Germain-du-Corbéis ve Condé-sur-Sarthe sınırındadır.

Alençon okyanus iklimi altındadır. Bölge, Britanya'nın okyanus iklimi (okyanus kıyısı kıyı iklimi, nemli) ve Paris havzasının okyanus iklimi arasındaki geçiş bölgesindedir. Nitekim Paris havzasının okyanus iklimi Britanya'nunkinden daha az belirgindir, yaz / kış kontrastı daha belirgindir. Böylece, Alençon'da, termal genlik belirgindir: kışlar biraz daha soğuktur ve iklim kuşkusuz okyanuslarda olmasına rağmen, yazları biraz daha sıcaktır.

Alençon şehrinin kavşak ve geçiş güzergahında olması tarihi olarak birçok olayın içerisinde bulunmuştur. Dolayısıyla şehirde tarihe tanıklık eden mimari eser sayısı da oldukça fazladır.

Le château des Ducs (Alençon Düslüleri'nin kalesi); 1400 civarında John I tarafından inşa edilen kale, Devrim sırasında bir hapishaneye dönüştürülmüş ve 2010 yılına kadar işlevini korumuştur. Kalenin kalıntıları Alençon şehir merkezinde, Fransız Orne bölümünde yer almaktadır. Güney sınırındaki Normandiya Dükü'nün olası Angeline saldırılarına karşı savunulması ve Orta Normandiya ovalarına erişimin engellenmesi için önemli yapılarından birisidir” (<https://en.wikipedia.org/wiki/Alen%C3%A7on>).

Fotoğraf 2 Alençon Düslüleri'nin kalesi (Le château des Ducs) (Yusuf KORKMAZ-
Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA)

“L'hôtel de ville d'Alençon (Alençon Belediye Binası): Mimar Jean Delarue tarafından 1783 - 1788 yılları arasında yay şeklinde Alençon Dükleri kalesinin bir kısmına inşa edilmiştir. Belediye binasının önünde, Mayenne heykeltıraş, Louis Derbré'den bronz bir heykel bulunmaktadır”
(https://fr.wikipedia.org/wiki/H%C3%B4tel_de_ville_d%27Alen%C3%A7on).

Fotoğraf 3 Alençon Belediye Binası (L'hôtel de ville d'Alençon) (Yusuf KORKMAZ-
Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA)

“La Maison d’Ozé (Ozé’nin evi), Alençon’un Notre-Dame bölgesinde, Orne ve Normandiya bölgesinde yer alan ortaçağ tarzı bir konaktır. 1450 yılında meclis üyesi Jean de Mesnil tarafından inşa edildi. Bugün Alençon şehrinin turizm ofisinin merkezidir. Bina 27 Ağustos 1903’ten beri Tarihi Anıtlar olarak sınıflandırılmıştır.

Fotoğraf 4 Ozé’nin evi (La Maison d’Ozé) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019- Alençon- FRANSA)

The Halle aux Blés (Buğday Hali), 1811 yılında inşa edilmeye başlanan dairesel formda ki bu bina, 1865’te mimar Charles Arnoul ve Mühendis Charles Croquefer tarafından tasarlanan cam bir kubbe eklenmesiyle 1819 tamamlanmış ve bugünkü halini almıştır. Aslen tahıl ticaretine için inşa edilmiş olan bu yapı, bugün çeşitli sergiler ve etkinlikler için kullanılmaktadır” (https://fr.wikipedia.org/wiki/Alen%C3%A7on#Culture_locale_et_patrimoine).

Fotoğraf 5 Buğday Hali (The Halle aux Blés) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-
Alençon- FRANSA)

“Le tribunal de commerce d'Alençon (Alençon Ticaret Mahkemesi) 15. yüzyılın sonunda inşa edilen ve 1636'dan 1666'ya kadar Alençon Generalliği'nin yönetim binası olarak hizmet vermiştir. Mart 1710'unbir fermanı ile, şehrin konsolosluk yargı yetkisi, 1790'da Ticaret Mahkemesi'nin merkezi haline gelen binaya kuruldu. 1825 ve 1828'de kısa bir süre Alençon'da kalan Honoré de Balzac, Esgrignon ailesininoteli olan The Cabinet of The Antiques (1838) adlı romanında anlatmak için bu binadan esinlendi.

Fotoğraf 6 Alençon Ticaret Mahkemesi (Le tribunal de commerce d'Alençon) (Yusuf
KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA)

“L'hôtel de Guise Otel, 1630 yılında Fromont de la Bernadière tarafından inşa edilmiştir. 1675'te Henry IV, Guise Düşesi ve Orleans Prensesi Elisabeth tarafından satın alınmıştır. 1751'de otel, Louis XV tarafından bu bölgenin genelinin sakinleri için bir konut olarak hizmet vermek üzere şehre terk edildi. İç mekan ahşap işçiliğini korumaktadır”(<https://www.pop.culture.gouv.fr/notice/merimee/PA00110695>).

Fotoğraf 7 Guise Oteli (L'hôtel de Guise) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019- Alençon- FRANSA)

“La bibliothèque municipale d'Alençon Alençon belediye kütüphanesi (eski adıyla Cizvitlerinşapeli), Cizvitler 1620'de Alençon'da bir kolej açtılar. Her zamanki gibi, kolej ile, öğrencilerin ruhsal animasyonunun yanı sıra zaman zaman tiyatro gösterileri ve kültürel etkinlikler için kullanılan bir ibadet yeri inşa edilir. Cizvitler Fransa'dan sürüldüğünde (1763) kolej başka ellere geçti. Devrim sırasında sekülerleştirilen kilise, bir kütüphane için üst kat alanı yaratan bir zeminle yatay olarak bölünmüştür.

Kütüphanenin ahşap işçiliği Chartreuse Notre-Dame du Val-Dieu'dangeliyor ve muhtemelen chartreux münzevileri tarafından oyulmuş. 18. yüzyılda, şehre miras kalacak özel bir koleksiyon almak için binanın güney yüzüne yeni bir bina eklenmiştir. 22 Ekim 1926 kararnamesi ile bina tarihi eser olarak listelenmiştir.”

Fotoğraf 8 Alençon belediye kütüphanesi (La bibliothèque municipale d'Alençon)
(Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Fotoğraf 9 Alençon belediye kütüphanesi iç görünümü (La bibliothèque municipale d'Alençon) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

“La maison à l'Étal “15. yüzyılda şehrin beş girişinden biri olan Rue Porte de la Barre'de bulunan Stall'taki ev, Alençon'daki en eski konaklardan biridir. Eski bir fırın olan tesiste tek parça granit tezgâh bulunmaktadır.”
(<https://www.pop.culture.gouv.fr/notice/merimee/PA00110708>)

Fotoğraf 10 Stall'taki ev (La maison à l'Étal) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019- Alençon- FRANSA)

Dini mimaride de Fransa'nın birçok şehrin merkezi noktasında olduğu gibi Alençon şehirde de çok büyük bir bazilika inşa edilmiştir.

“La basilique Notre-Dame d'Alençon (Alençon Meryem Ana Bazilikası), Alençon'un merkezinde yaya bölgesinde yer alan Gotik mimariye sahip bir kilisedir. Yapımına 1356'da YüzYıl Savaşı sırasında Alençon Dükü Charles III tarafından başlanmış ve 19. 10 Ağustos 2009'dan beri bazilikadır”
(https://fr.wikipedia.org/wiki/Basilique_NotreDame_d%27Alen%C3%A7on#cite_note-1).

Fotoğraf 11 Alençon Meryem Ana Bazilikası (La basilique Notre-Dame d'Alençon)
(Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA)

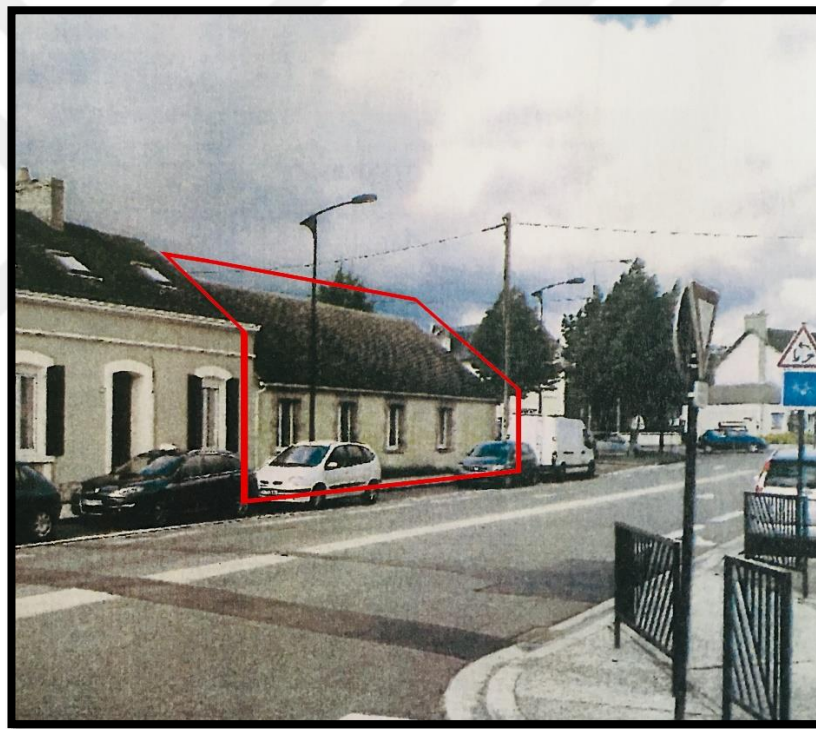
“L'église Saint-Pierre Aziz Petrus Kilisesi, Alençon, Fransa'da bulunan bir Katolik kilisesidir. Mimarı Amédée Hédin'dir. Bina 2006 yılında tarihi bir anıt olarak listelenmiştir”(https://fr.wikipedia.org/wiki/%C3%89glise_Saint-Pierre_d%27Alen%C3%A7on).

Fotoğraf 12 Aziz Petrus Kilisesi (L'église Saint-Pierre) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon- FRANSA)

2.2. Ditib Alencon Cami

Ditib Alencon Camii tarihi süreci; Günümüze ulaşan resmi evrak bulunmamakla birlikte yaşayan halktan alınan bilgiye göre yaklaşık 150 yıl öne cami dışı başka bir fonksiyonla inşa edildiği bilinmektedir. Samanlık olarak kullanılmak üzere, klasik Fransız mimarisine uygun bir yapılan ve üçgen çatı formunda inşa edilmiş olan yapı, bir müddet farklı fonksiyonlar ile kullanılmış terk edilmiş iyi durumunu kaybetmiştir. 1993 yılında bölgeye işçi olarak gelip yerleşmiş Türk azınlık grubunun ibadet ihtiyacını gidermek üzere satın alınarak Cami olarak kullanıma açılmıştır.

Fotoğraf 13 Alençon Cami olarak hizmete girdikten sonraki görünümü(sağ başta)
(Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Yapının konumu ve çevresi; Şehrin güney kısmına yakın önemli bir kavşak noktasında bulunan Alencon Cami, görünümü itibariyle bir cami formundan ziyade üçgen çatılı formunu koruyarak sokak görünümüne uygun bir şekilde hizmet vermeye devam etmektedir. Alencon Cami adresi tam olarak, 6 Avenue Jean Mantelet 61000 Alencon'dur.

Fotoğraf 14 DİTİB Alencon Cami Konumu (48°25'05.2"N 0°05'52.9"E)

2.3. Kalemîşi Tezyinatı

Bezeme tarihî yapılar da tıpkı yapı m şekline uygulanmasının yanı sıra yeni yapılan camilerde ise özgün tasarımlardan oluşan bezemeler uygulanmaktadır. Nakkaş Yusuf korkmaz tarafından uygulanmaktadır.

Kalemîşi; Bezeme sanatının önemli yapı taşlarından biri olan kalemîşi tezyinatını birçok dini ve sivil mimaride görmekteyiz.

“Türk sanatında, cami, türbe, mescid, saray, kasır, köşk, yalı gibi sivil ve dini mimariyi oluşturan binaların iç duvarlarını, kubbelerini ve tavanlarını süslemek amacıyla, siva, ahşap, taş, bez ve deri gibi malzemeler üzerine renkli boyalar ve bazen de altın varak kullanılarak, kalem tabir edilen ince fırçalarla yapılan

bezemelere kalem işi, bu sanatı uygulayan sanatkâra da Kalemkâr veya nakkaş denir” (Arseven, 1983: 916.)

Kalemişi Tarihi; Türklerin yerleşik hayata geçmesi, beraberinde mimari ve ona bağlı birtakım unsurların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Mimari ise süslemeye etki eden önemli amillerdendir. Dolayısıyla dinî ya da sivil yapılarda ister süsleme amacıyla olsun ister bir anlatım aracı olmak üzere yapılsın duvar resimlerinin, mimari eserle sıkı bir ilişkisi vardır. Her toplumda olduğu gibi Türk toplumunun erken dönemdeki yaşam mekânları ve bunların yüzeylerinde bulunan çizgi ve resimler önemli kaynaklardır.

Bir toplumun kültür ve sosyal düzeyi hakkında fikir vermesi açısından etkisi göz ardı edilemeyen mimari yapı ve toprak boya ile yapılmış olan duvar resimleri, ait olduğu toplum hakkında bizleri bilgilendirdiği için ayrı bir önem arz etmektedir.

İnsanlık tarihinin hâlihazırdaki en eski sanat eserleri hayvan resimleridir. İnsanlık, en ilkel dönemlerden günümüze kadar, uyguladıkları bütün sanat dallarında bazen yoğun, bazen seyrek olarak hayvan figürlerine yer vermiştir. Her millet kendi yaşamında önem arz eden bazı hayvanları yaşadıkları mağara duvarlarına resmetmiştir. Meseleye Türkler açısından bakıldığında ilk hayvan figürleri, M.Ö. XVII. asırda, kayalarda ve çeşitli eşyalarda görülmüştür.

Türklerin Müslüman olması ile birlikte Karahanlı, Gazneli döneminin mimari, tezyinî ve el sanatları alanındaki gelişmeleri Selçuklu hâkimiyeti sahasında daha geniş uygulama imkânı bulmuştur. Selçuklular, Uygur resim sanatından ilham alarak yeni bir üslûp ortaya koymuşlardır.

“Selçuklu eserlerinde görülen kırmızı zemin, kenar tezyînâtı gibi özellikler; kırmızı, koyu mavi ve sarı renklere gösterilen rağbetle birlikte kişileri paralel çizgiler üzerinde sıralama tarzıyla oluşturulan düzen Uygur resim geleneğinin bir devamıdır” (Yetkin, 1963: 6).

Dolayısıyla Uygur resim sanatının etkileri gerek Büyük Selçuklu gerekse Anadolu Selçuklularının duvar ve kitap resimlerinde açıkça görülür.

“Büyük Selçuklular mimari süslemelerinde, Abbasi ve Gazneli mirasını devralarak geliştirmelerinin yanı sıra, Abbasiler döneminde henüz silinemeyen Sasâni gelenekleri ve bölgesel sanatları bu dönemde topluca değerlendirerek ortak bir üslûp oluşturmuşlardır” (Mülayim,, 1992: 215).

İslâmi devirlerde Türk figürlerinin geliştiği çevreler Büyük Selçuklular ve Anadolu Selçukluları olmuştur. Büyük Selçuklular'ın Rey sarayında ve Isfahan gibi merkezlerde duvarları süvari kabartmaları ile süsledikleri bilinmektedir. Rey şehrinde XII. yüzyıl duvar kalıntılarında bulunan saray sahnelerindeki insan figürlü stükkoların içleri nebati motiflerle tezyin edilmiştir.

“İslâm sonrası büyük gelişme gösteren ve mimaride çok kullanılan alçının süsleme malzemesi olarak Anadolu'da yaygınlaşması da Beylikler devrinde olmuştur. Selçuklu mimarisinde görülen zemin tezyînâtı celi yazılar müfredat ve mürekkebat bakımından olduğu kadar bilhassa istif anlayışı açısından XV. ve XVI. yüzyıl celilerine kaynak olmuş ve elde edilen bu yeni anlayış XIX. yüzyıla kadar devam etmiştir. Emin Barın'a göre Anadolu Selçukluları, yazıyı gözün görebileceği, okuyabileceği ölçüde ve lüzumlu yerde kullanmışlar, Arap ve İran mimarilerinde olduğu gibi uzaktan sadece bir süs etkisi yapan yüksekliği ve uzaklığı yönünden okunamayan yazıları kullanmamışlardır. İstiflerde güzelliği, sadelik ve bütünlükte aradıkları görülürken, Osmanlılarında bu estetik görüşü aynen devam ettirmişlerdir” (Şahinoğlu, 1977: 5).

Osmanlıların, İstanbul'un fethi ile başlayan klâsik döneminde, erken dönemdeki arayış heyecanının yerini, belli kurallara uyulan, yerleşik bir sanat akımı ortaya çıkarmıştır. Bu dönemde sanatın saray çatısı altında birleşerek bir meslek loncası oluşturmuştur.

“Fetih sonrası dönemin bilinen nakkaşları, başta Baba Nakkaş olmak üzere, Konya Mevlâna Türbesi'ni 1471-1512 yılları arasında tezyin eden Halebli Abdurrahman Efendi ve İstanbul Eski Saray'da duvar tezyînâtı uygulayan şeyh

Mustafa (ö.1564) "dır. şeyh Mustafa"nın aynı zamanda su ile karıştırılmış kuru Boyalarla tezyînât yaptığı bilinmektedir" (Uzluk, 1942: 20).

Kalemişlerinde başta rûmîler olmak üzere geleneksel stilize motifler tercih edilirken, İslâm sanatında önemli bir yeri olan, Selçuklu, Beylikler ve erken dönem Osmanlıların da çok sevdiği geometrik motifler ise nadiren kullanılmıştır. XVI. yüzyılın ortasından başlayarak Osmanlı süsleme sanatlarının simgesi haline gelen natüralist bitki motiflerine ilk devirlerde çok az yer verilmiştir. Eserlerde rumi, hatayi, bulut, çintemani gibi motiflerin çok değişik çeşitleri kullanılmıştır. En zengin ve en güzel örneklerin verildiği XVI. yüzyıl Osmanlı sanatında kalemişi tezyinatı da devrin üslûbunu oluşturmuş ve gayet sade bir biçimde mimarideki yerini almıştır.

"XVI. yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren etkili olan Sazyolu üslûbu Kılıç Ali Paşa(1581) ve Atik Valide Câmii (1583) tezyînâtında ortaya çıkar. Bu üslûp özellikle ahşap üzeri tezyînâta kullanılmıştır. Olgunlaşma devri olan XVI. yüzyıl ve ikinci yarısından sonra güçlü bir çiçek üslûbu, yüzyılın sonuna kadar etkin bir şekilde devam eder" (İrteş, 2012: 463).

"Sazyolu üslûbunun ustası, şahkulu (ö. 1556), aynı zamanda bir şair olup Tebrizli Penâhi namıyla maruftur. II. Beyazıt zamanında Tebriz"den Amasya"ya (1515) gelmiş, şehzade Sultan Ahmet"le tanışmıştır. "Kanuni döneminin Baş Nakkaşı olan şahkulu, Safevi tezyînât üslûplarını Anadolu"ya taşıyan XVI. yüzyılın en önemli sanatkârı olarak bilinmiştir. Bu dönemde şahkulu"nın etkisi ile Nakşî(Ahmed), Sâ"i (Mustafa), ve Nigârî (Galatalı Nakkaş Haydar Reis) gibi pek önemli nakkaşlar yetişmiştir. Diğer yandan şahkulu"ndan sonra dönemin en güçlü Nakkaşbaşısı olan Karamemi'nin üslûbu mimari yapıların pek çoğunda görülmektedir. Karamemi kendine münhasır bir kişiliği olan ve Osmanlı tezyînâtına çift helezon sistemini getiren, çiçeği natüralist üslûba dönüştüren özellikle natüralist üslûbu başlatan bir sanatkârdır. Desenlerinde lale, gül, sümbül ve menekşe gibi kokulu çiçekleri, bahar dalı tasarımlarını kullanan sanatkâr negatif tarzda uygulanmış hatâyilerden de asla vazgeçmemiştir. Kanuni zamanında, Osmanlı çiçek ve bahçe kültürünün çok parlak bir dönemi yaşanmış,

çiçek kültürü özellikle bu dönemde daha fazla gelişmiştir. Dolayısıyla, ahşap ve mermerde bile Karamemi'nin çiçek motiflerini görmek mümkündür. Edirne Selimiye Câmii'nde de izleri bulunan" (İrteş, 2011: 250)

Karamemi'nin üslûbu, daha detaylı ve daha ince olduğu için genelde sivil mimaride tercih edilmiştir.

"XVI. yüzyıl ortasından itibaren egemen olan Sinan yapılarının süslemesinde birkaç istisna dışında sadelik ve ağırbaşlılık vardır. Kalem işleri daha çok mimari elemanların sınırlarını belirtmede kullanılmıştır. Tezyînâtta Kullanılan Motifler ve yapıdaki yerleri için belirli kriterlere ve programlara uyulmuştur. Boşluk korkusu olmayan bir süsleme anlayışı hâkimdir. Süslemeler mimariye asla baskın çıkmazlar. Kubbe merkezinde genellikle uç kısımları geometrik örgülü bir tezyînâtla istifli dairevi bir yazı yer alır. Bu yazının çevresi, rûmî ya da hatâyî desenli bordürlerle çerçevelenmiştir. Başlıkların uzantıları kubbe eteğine kadar devam eder ve buralarda beyaz zemin üzerinde rûmî tezyînâtlı şemseler ya da değişik formlarda madalyonlar yer alır. Ayrıca, bütün bu tezyînâtta daha kalıcı ömrü olan malakâri tezyînât tercih edilmiştir.

Pencerelerin üzerinde yine yarım şemse tarzında süslemeler bulunur. Sinan devri sıva üstü kalem işlerinde kullanılan renkler siyah, mercan ve sülyen kırmızısı, oksit sarı, kobalt mavi ve yeşildir. (Demiriz, 1988: 316).

XVI. yüzyıl için en güzel örnek kalemişi tekniklerinin hemen hepsinin örneklerinin bulunduğu Kadirga Sokollu Mehmet Paşa Câmii (1571)'dir. Câmi, Sinan'ın en güzel eserlerinden biri sayılır.

Batı etkilerinin hissedildiği XIX. yüzyılda yeniden yoğun bir süsleme programı ile karşı karşıya kalan Osmanlı cami mimarisinde kalem işlerinin yerini duvar resmi niteliğindeki süslemeler almaya başlamıştır. "Duvar resimleri teknik bakımdan batı sanatındaki "fresklere" benzemez. Yaş sıva üzerine değil, kuru sıva üzerine yapılır. Yapılar genellikle kalem işi boyama tekniği değil, yağlıboya tekniği ile bezenmiştir." (Arık, 1999: 430).

“Geç dönem Osmanlı sanatında İstanbul”da ortaya çıkan duvar resimleri XVIII. yüzyıl ortalarından başlayarak XIX. yüzyıl sonlarına kadar belirli bir gelişme çizgisi gösterir. I. Abdülhamit döneminde mimari süslemede görülen manzara tasvirleri III. Selim döneminde giderek çoğalır” (Arık, 1999: 430).

Varak kaplanmış çerçeveler ve kornişler, yine resimlerin yer aldığı çerçeveler bu dönemde inşâ edilen yapılarda görülürken, özellikle câmiler, süsleme bakımından döneminin saraylarını andırmaktadır. Dolmabahçe Sarayı'nın (1842-1853) muâyede salonunda görebildiğimiz mermer taklidi duvar süslemeleri ve diğer mimari dekorların benzerlerini, dönem içerisinde inşâ edilen câmilerin duvarlarında ve kubbe içi süslemelerinde de görebiliyoruz. Pek çok yapının duvar ve tavanları İstanbul'dan Boğaziçi ve Haliç manzarası görünümüleri, ırmak, köşk, köprü vb. insan figürü kullanılmayan doğa kesitleridir. Hatta Bahriye Nazırı Hasan Paşa (1770-1789) inşâ ettirdiği köşkün duvarlarına Tunus ve Cezayir Şehir manzaralarını resmettirmiştir. Bu tasvirlerde perspektif denenmiş, renklerin açık koyu dereceleri kullanılmış, ışık gölge denemelerine girişilmiştir.

XX. yüzyıl içerisinde kalemişi tezyînâtı konusunda büyük bir hareketlilik yaşanmıştır. Bunlar yeni yapılan mimariyi tezyin etmeden çok eskilerin yenilenmesi, tamir, bakım işleridir. Ancak bunlar kendi dönem tezyînâtına uygun bir üslûp bütünlüğü içerisinde değil hepsi birbirine benzeyen, sadece bir şeyler yapmak, renklendirmek için yapılmış motifsiz, amaçsız tezyînâtlardır. Bu onarımlarda uygulama farklılıklarından dolayı tezyînâtların hiçbir özelliği yoktur. Bu üslûpta uygulama yapılan geç dönem Osmanlı yapılarında görülen renk türü de siyah ve gri tonlamadır. Bu anlayışta yine vazolara yerleştirilmiş motifler, farklı boyama yöntemiyle renklendirilen “c” ve “s” kıvrımları, göze çarpar.

Batıdan gelen biçimler Türkiye'nin geleneksel kültüründe var olmayan aynı zamanda fikrî plânda üretilmesi mümkün olmayan bir düşünce, teknik ve beğenin ürünüdür.

Kalemişi Çeşitleri

Klasik üslupta Uygulanan Kalemişleri ve Teknikleri;

Türk sanatında, teknik açıdan çeşitli özellikler gösteren kalemişi tezyinâtı, uygulandığı malzemeye göre 5 ana başlık altında toplanmaktadır.

Sıva Üstü Kalem İşi ve Tekniği;

Osmanlı dîni ve sivil mîmari eserlerinde çok geniş uygulama alanı bulmuş bir tekniktir. Kuru sıva üzerine uygulanan bu teknik, fresk tekniği ile karıştırılmamalıdır. *“Sıva üstü kalem işleri, çoğu zaman çini süslemelerini tamamlayıcı nitelik taşımış özellikle duvarların üst kısımlarında, tavanlarda ve Osmanlılarda kubbe mimarisinin gelişmesiyle kubbe içlerinde ağırlık kazanmıştır”* (Demiriz, 1986: 297.).

“Osmanlı döneminden günümüze ulaşabilen en eski sıva üstü kalem işleri, İznik’te, XIV. yüzyıl ortalarına âit Kırgızlar Türbesi’nin pencere kemerleri içindeki bezemelerdir” (Demiriz, 1979: 573).

Sıva üstü kalemişleri, iki farklı teknikte uygulanmıştır.

1. *“Kuru sıva yüzeyine sürülen kireç badana üzerine toprak, bitkisel veya metal oksit toz boyaaların yapıştırıcı özelliği olan (arap zamkı, yumurta akı ve son yüzyıl içerisinde tutkal ismi altında yapıştırıcılar) malzemelerin kullanılmasıyla uygulanan tekniktir. (İrteş, 1982: 49).*

2. *XIX. yüzyılın başlarında keşfedilen sünî (yağlı) boyaaların kullanılmasıyla uygulanmaya başlanmıştır. Horasan veya çimento harçlı sıva üzerine, alçı sıva ve mâcun çekilerek düzgün zemin hazırlanır. Daha sonra sünî yağlıboyalar ile kalem işi bezeme uygulanır”* (İrteş, 1982: 49).

Sıva üstü kalemişlerinde desenin uygulanacağı zemin önemlidir. Klâsik usûlde zemin şöyle hazırlanır;

“Kaba sıvası yapılan yüzeyin düzgünleştirilmesi için kırıktık kireç sıvası yapılır. Bu sıva kırıktık, kireç, ince kum ve mermer tozundan hazırlanır. Kaba sıvanın üzerine uygulanan kırıktık kireç sıvası, mala perdahı yapılarak düzeltilir.” (Üçer, 1988: 101). Üzerine badana sürülerek kullanıma hazır hale gelir. Daha sonra hazırlanan desen silkelendir, renklendirilir ve tahrîr çekilir.

Sıva üstü kalemişleri, malzemenin kalitesine, mîmari eserin dayanıklılığına ve bakımına göre uzun seneler hatta yüzyıllarca kalıcı olabilirler. Ancak bu teknikte bezeme, kuru sıva üzerine işlendiğinden, malzemeye derinlemesine nüfuz edemez. Sıvanın çeşitli nedenlerden dolayı (örtü sisteminin bakımsızlığı, nem) dökülmesi, bezemenin de sıva ile birlikte dökülmesine neden olmaktadır. Bu, sıva üstü kalemişlerinin ömrünü azaltan yegâne sebeptir. (İrteş, 1982: 49).

Dayanma süresi en az olan kalem işi tezyînât sıva üzeri kalem işleridir. Sıva üzeri kalemişi süslemelerinin uzun süreli dayanıklılığı, uygulandıkları zeminin dayanma süresi ve çevreden etkilenme süresine bağlıdır. Özellikle kuru sıva üzerindeki süslemelerin örtü sistemindeki arızalar neticesi su alarak dökülmesi çok görülen bir vakıadır. Deprem, yangın, ıslanma, nem, rutubet gibi etkenler, sıva üstü kalem işlerinin dayanma gücünü azaltan etkenlerdir. Sözü edilen etkilere karşı güzel koruma sağlandığı takdirde sıva üstü kalem işlerinin ömrünün uzaması sağlanacaktır. (İrteş, 1982: 49).

Ahşap Üzeri Kalem İşleri;

“Uygur medeniyetine ait Karahoça kalıntılarında bulunan yaldızlı ve boyalı tahta parçaları Türk sanatı tarihi içerisinde ahşap malzeme üzerine yapılmış kalem işlerinin en eski örnekleri kabul edilirken Anadolu’da bulunan en erken ahşap üstü kalem işi örneği Göçeli Câmii’nde olduğu ifade edilmektedir” (Nemlioğlu, 2001: 128).

Bu teknikte ahşabın kendi dokusuna, doğrudan bir işlem yapılmaz ve ahşap üzerine macun çekilmek suretiyle sadece fon gibi zemin malzemesi olarak kullanılır.

Macun, klâsik dönemde Osmanlı yağı denilen kaynamış bezir yağı, İngiliz beziri ve üstübeç, bazen bir miktarda mürdesenkle belirli oranlarda karıştırılarak hazırlanır, ahşabın dayanıklılığını sağlamak ve düz ve pürüzsüz bir zemin oluşturmak için kullanılırdı. Öte yandan gürgen veya ceviz malzeme üzerine önce sülyen astar, ardından zemin boyası sürülmek suretiyle yine zemin rengi ve dayanıklılığı sağlanabilir. Ayrıca zeminde kullanılan bezirle karışım yapılan sülyen boya, ahşapta ve deride kurtlanmayı da önler. Desenin uygulanacağı yüzey uygulamaya hazır hale getirildikten sonra zemin üzerine hazırlanan desen kalıpları geçirilir, tasarlanan renkler ve desenler fırça yardımıyla ve boyalarla tatbik edilir.

Ahşap üzeri tekniğinde, zemine uygulanan desenler renklendirme ve tahrir aşamasından sonra üzeri ince bir sır tabakası ile kaplanır. Sırlama işlemiyle desenlerin ve malzemenin doğal afetler ve kasti tahribat olmadığı sürece dış etkenlere karşı korunması sağlanır ve tezyînâtın uzun süre dayanıklılığı muhafaza edilebilir. Sırla kaplama işlemi geçmişte inceltilmiş Osmanlı beziri veya şapla kestirilmiş yumurta akıyla yapılırken, günümüzde vernik gibi kimyasal malzemelerle uygulanmaktadır. Günümüzde su bazlı ve tutkallı boyalar tercih edilen malzemelerdir.

Ahşap üstü kalem işleri, sivil ve dinî mimaride tavan göbekleri, kapı ve pencere kanatları, minberler, vaaz kürsüleri, pervazlar, sundurmalar gibi pek çok alanda kullanılmıştır. Ancak ahşap üstü kalemişleri sadece ahşap malzemenin üzerinin motif ve renklerle süslenmesi ile değil, aynı zamanda künde-kârî, çıtakârî ve aynalı tavan gibi farklı kesim ve çatma teknikleri ile veya ahşap çıtaların yardımıyla oluşturulan desen kurgusu neticesinde değişik tarzda süsleme elemanı olarak da görülmektedir.

Deri ve Bez Üzeri Kalem İşleri;

“Deri ve bez üzeri kalemişleri kubbeler, mahfil tavanları, mahfil ahşap sütunlarının kemerler arasındaki ön yüzleri ve maksure gibi alçak tavanlı kısımlarda, ahşap malzemenin zamanla çatlayıp çirkin görüntü verebilme ihtimalinden dolayı sanatkâr tarafından, bunların tavanlarına veya yüzlerine deri, bez gibi maddeler kaplanarak üzerleri süslenmiştir. Ayrıca bunların zayıf bir madde olması nedeniyle, daha

uzun ömürlü kalabilmelerini sağlamak için cilalı, yağlı boya tarzında mukavim bir malzeme ile desteklenmesi de ihmal edilmemiştir.

Tekniğin uygulanma şekli daha önceki bahsedilen tekniklerle aynı olup, ahşap konstrüksiyon üzerine çakılan kaplama tahtaları üzerine deri veya keten bezinin gerilerek bir tuval teşkil etmesi sağlanır. Daha sonra, sıva üstü ve ahşap üstü kalem işi tekniklerinde tarif ettiğimiz uygulama tatbik edilir. Kullanılan boya malzemesi genellikle minerallerden elde edilen inorganik boyalar, su bazlı boyalardır. Geçmişte yapılan uygulamalarda, ahşap üzerine sarkıntı yapmaması için az bükümlü ipten dokunmuş kalın bir bez gerilir, sonra üstübeç, kitre zamkı ve keten yağı ile hazırlanan ince bir karışımla yerinde terbiye edilerek emiciliği giderilirdi. Sözü edilen malzemelerle terbiye edilen bez muşamba özelliği kazanarak mukavemeti sağlanırdı.

Kalem işlerinde bez ya da deri malzemenin tercih edilme sebepleri, teknik nedenlerle süslemenin yapılacağı alanın tezyînâta uygun düzgün bir yüzey olmamasıdır. Diğer neden ise nakkaşın tasarımında sınırsız ve zorlamasız bir alan istemesi, tezyînâtın çita vb. eklemelerle bölünmeden yekpare bir özellik kazanması içindir. Bez (tual) ve deri üstü kalem işleri de yine ahşap gibi atölyelerde ince bir işçilik sonucu tezgâh üzerinde imal edilerek ilgili yere monte edilmiştir. Atölyelerde bez veya deri üzerine yapılan nakışlı parçalar ahşap tavan kaplaması üzerine yapıştırma ve çivileme suretiyle tatbik edilmiştir. Çivi başları ise sonradan kapatılmıştır.

Taş Üzeri Kalem İşleri;

Taş ve mermer üzeri kalem işleri tekniği, sıva üstü kalem işlerindeki uygulamanın aynısıdır. İyi tesviye edilen küfeki taş zemine sürülen özel bir badana (sülyen boya) üzerine yapılır. Kullanılan boya malzemesi su bazlı, tutkallı ve yağlı boya türündendir. Sıva üzeri uygulamaya nazaran daha çok itina ve özen isteyen aynı zamanda fazla vakit alan zor bir tekniktir. Mermer üstü çalışmalarda, boyanın yanı sıra altın varak da kullanılmıştır.

Bu tekniğe ait erken örneklere Anadolu Selçuklularına ait M 1206 tarihli Konya Beyşehir yolundaki Kızılören Han'ın mihrap nişindeki taşın üzerindeki kırmızı çizgiler

görülür. Osmanlı dönemine ait örnekler, XVI. yüzyıl başlarında Sultan Selim Türbesi'nde, İstanbul Rüstem Paşa Câmii kapı üstü konsollarında, Kadırga Sokullu Mehmet Paşa Câmii cümle kapısı konsol ve tavanında, Edirne Selimiye Câmii kemer altlarında görülmektedir.

Malakâri;

“Malakâri, kalem işi teknikleri içerisinde uygulaması ve malzemesi farklı olan bu teknik, farklı özelliklerine rağmen kalem işi olarak değerlendirilmiştir. Malakâri isminden de anlaşılacağı gibi çeşitli malzemeler üzerine alçı malzeme kullanılarak mala ile yapılan bir süsleme tekniğidir” (İrteş, 1982: 50).

Kalemişinde Kullanılan Malzemeler;

Boya;

Kalem işi tekniğinde kullanılan malzeme içinde en önemli yeri boyalar tutmaktadır. “Boya, bir yüzeyi renklendirmek veya bir şeyin rengini değiştirmek için kullanılan su ve yağ gibi maddelerle karıştırılabilen, değişik renklerde doğal, kimyevi veya madeni maddelerdir.” (Arseven, “Boya”, mad., I, s. 279). Sıvı ya da kuru halde sürülüp yüzeyleri kaplayabilen boya, ince bir tabaka oluşturarak yüzeylerin özellikle renk, bazen de doku niteliklerini değiştirebilen sanat malzemesidir. Boyalar, karıştırıldıkları yapıştırıcı maddelere göre isimlendirilirler örneğin, yağla karıştırılıyorsa yağlıboya, su ile karıştırmışlarsa suluboya, yumurta ile karıştırılmışlar ise yumurtalı boyalar gibi isimler alırlar. Kalem işi tekniğinde, klâsik üslûpta, kök, toprak ve madeni gibi tabîî boyalar kullanılmaktadır.

Toprak boyalar, düz bir mermer levha üzerinde dest-i senk denilen aletle ezilip ince toz haline getirildikten sonra kazein, kitre (Kitre: Geven bitkisinden (astragalus) elde edilen zamk. Ebru yapımında suya yapışkan bir koyuluk vermek için kullanılır.) yumurta akı veya arapzamkı gibi yapıştırıcı özelliği olan maddelerle karıştırılarak kullanılırlar. Günümüzde kimyasal boyalar kullanılmaktadır. Fakat bu kimyasal boyaların, gelecek asırlarda ne ölçüde kalıcı olacağı bilinmemektedir.

Altın;

Kalem işi tezyînâtının değişik tekniklerinde kullanılan önemli malzemelerden biri de altındır. Parlak, kolay işlenebilen yumuşaklıkta, kıymetli bir maden olan altın, Türk sanatkârları tarafından tezhip, minyatür, cilt, kalem işi, hat gibi tezyînî sanatlarda çok eskiden beri kullanılmıştır.

“Altının gümüşle karıştırılmış olanına Yeşil altın, bakırla karıştırılmış olanına da Kırmızı altın denir (Arseven, 1983: 532)”. Altın, varak haline getirildikten sonra tezyînî sanatlarda farklı tekniklerde kullanılabilir.

Yapıştırma Tekniği; Altın varak yapıştırmak için eskiden kullanılan yumurta akı yerine, günümüzde miksiyon denilen beziryağı hammaddesi içeren özel yapıştırıcı kullanılmaktadır. Altın varak yapıştırılacak zeminin özelliğine göre alt yapı hazırlanmalıdır. Çünkü ahşap, cam, metal, mermer gibi zeminler, altın varağı üzerlerine direkt olarak kabul etmediklerinden dolayı, hepsi için ayrı bir zemin çalışması gerekmektedir. Yüzeyler macunlanıp zımparalanarak düzeltilmeli, pürüzsüz hale getirilmelidir. “Emici yüzeyler yağlı, vernikli boya veya ispirotolu “gomalak (Gomalak: Gomalak hayvansal bir reçinedir ve lak böceğinin salgısında elde edilir.(Yetiş, 2018: 526)” sürülerek doyurulmalıdır.

Kuruma süresi isteğe göre 3, 6, 12 saat olan özel hazırlanmış miksiyonlar, altın varak yapılacak zemine fırça ile sürülür. Miksiyon sürüldükten sonra tavı beklenir. Altın varak tebeşir tozu sürülmüş bir makas ile yapıştırılacak yere uygun şekilde kesilir ve miksiyon sürülmüş yüzeye döşenir. Sonra ince kâğıt ve kalın fırça yardımıyla düzgün bir şekilde yapıştırılır. Kalem işi tezyînâtında, sıva, mermer, taş ve ahşap üstü kalem işi tekniklerinde genellikle altın bu usulde uygulanır.

Fırça;

“Boya sürmek için kullanılan, kıl veya tüyden yapılmış, muhtelif şekillerde ve kalınlıklarda olan saplı âlete Fırça denir” (Arseven, 1983: 587).

“Geçmişte çulluk kuşunun ensesinde bulunan gümüşi renkli yay biçiminde tek tüylerin bir araya getirilmesiyle fırçaların hazırlandığı bilinmektedir. Bugün samur tüyünden yapılan fırçalar kullanılmaktadır. Bu tür fırçalara tüy fırça denir”(Arseven, 1983: 587).

Kalem işi tezyînâtında muhtelif kalınlıklarda çeşitli fırçalar kullanılmaktadır. Bunlardan sivri uçlu, uzun tüylü kalem fırça, olarak bilinen tahrîr fırçası en mühimdir.

Desen Kâğıdı;

“Kağıt, çeşitli bitkilerden çıkartılan ve boyları milimetre ile ölçülecek kadar küçük liflerin keçeleştirilmesiyle elde edilir. Kâğıt, M.S. 105 tarihinde, Ts’ay Lun adında, hükümdarın saray muhafız alayı mensuplarından bir san’atkâr tarafından Çin’de icad edilmiştir” (Tekin, 1993: 25).

Yeni icad kâğıt, Orta Asya’ya ve Akdeniz Bölgesine İpek Yoluyla süratle yayılmış ve beğenilmiştir. Osmanlı imparatorluğunun ilk dönemlerinde Amasya’da, Bursa’da ve nihayet İstanbul’da kâğıt imalathanelerinin bulunduğu dair belgeler vardır. İmalathaneden gelen kâğıdın üzeri yamrı yumrudur, bünyesinde hava kabarcıkları ve delikler bulunabilir. Bütün bunların düzeltilmesi gerekir. Ayrıca tezhip, hat ve minyatürde kullanılacak olanları boyanır ve cilâlanır. İstanbul başta olmak üzere, imparatorluğun diğer kültür merkezlerinde kağıt terbiye dükkanları bulunurdu. Bunlar üç türlüydü: “Mühreciler, Aharcılar ve Boyacılar”(Tekin, 1993: 30).

Artık günümüzde kağıtlar, modern fabrikalarda üretilmektedir. Kalemişi tezyînâtında desen, genellikle yarı geçirgen (eskiz kağıdı, aydinger vb.) kağıtlara çizilmektedir.

Kalem;

“Yazı yazmak için kullanılan ucu sivri demir, tahta, kamaş, kemik gibi malzemelerden yapılan âlete kalem denir.” (Arseven, 1983: 910). Günümüzde, kalemişi tezyînâtında, desen çiziminde kurşun kalem kullanılmakla beraber teknolojinin ürünü olan 0.3- 0.5 mm. kalınlıklarda kalemler de kullanılmaktadır.

Kömür Tozu (Silkme Tozu);

“Kâğıt üzerindeki iğnelenmiş bir resmi, yazıyı veya deseni diğeri bir kağıda veya yüzeye aynen geçirmek için kullanılan, ince dövülmüş söğüt kömürü elde edilen siyah toza silkme tozu denir”(Arseven, 1983: 1817). Silkme tozu, Söğüt kömürünün dövülüp ince bir elekten geçirilmesiyle elde edilir. Bundan başka kurşun kalem tozu, reçine karıştırılmış siyah kurşun tozu da kullanılabilir.

3. BÖLÜM

DİTİB ALENCON CAMİ REKONSTRÜKSİYON PROJESİ

3. BÖLÜM

DİTİB ALENCON CAMİ REKONSTRÜKSİYON PROJESİ

3.1. Ditib Alencon Cami Yapı Geçmişi

Cami olarak kullanılan yapının;1870’li yıllarda bir samanlık olarak inşa edildiği tahmin edilmektedir. Üçgen çatılı olarak inşa edilmiş olan yapı, 1993 yılında bölgeye gelen Türkler tarafından satın alınarak cami derneği himayesine geçirilmiştir. Yerleşik Türk azınlık nüfus tarafından satın alınan yapı ve arazisi ilk olarak Samanlık olduğu halde, terk edilmiş kullanılmayan bir mekân olarak bulunmuştur. (Güner, 2018)

Zeminin yaklaşık olarak 118 m2 olan yapı, dikdörtgen formda ve üçgen çatılıdır. Uzun kenarı doğrudan kible yönüne bakıyor olması ise mimarisi açısından büyük önem taşımaktadır.

Fotoğraf 15 Ditib Alencon Cami Rekonstrüksiyon Öncesi Durumu 2000’li yılların başı
(Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Dernek himayesine geçtiğinde terk edilmiş samanlık olarak bulunan yapı; öncelikle, Alencon Türk kent nüfusunun, çoğunlukla inşaat sektöründe çalışanlardan oluşmasının getirdiği olanaklar ile onarılmış, yeniden kullanıma uygun hale getirecek şekilde konservasyon uygulamaları yapılmıştır.

Yapı kullanıcıları ve dernek yöneticilerinin tamamen kendi imkanları ile yenilediği yapı, Türkiye’yi ziyaretlerinde gördükleri ve tamamen kendi kişisel beğenileri ve dernek toplantılarında aldıkları ortak kararlar sonucunda, Alencon bölgesinde ve çevre şehirlerde yaşayan Türk topluluklarından gelen yardımlar ile ilk olarak geçirdiği tadilatla birlikte, sadece minber ve mihrap eklenerek mescit olarak ibadet için kullanıma açılmıştır. Dernek tarihi ile ilgili bilgi dernek başkanı Tarık Güner ile yapılan görüşme neticesinde edinilmiştir.

Fotoğraf 16 Ditib Alencon Cami ve Sokak Görünümü 2000’li yılların başı (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Ditib Alencon Camii, konum olarak, kavşak noktasında olmasından dolayı, üçgen bir arazide bulunmaktadır. Arazinin sol tarafında yer alan, çatı katı dahil olmak üzere üç katlı olan, bir yapının üst iki katı, caminin din görevlisine lojman olarak tahsis edilmiştir. Zemin kat ise derneğe ait kahvehane olarak hizmete açılmış işletme olarak kullanılmıştır.

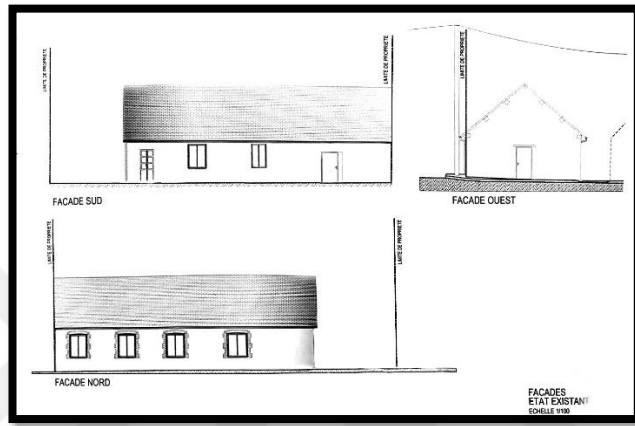

Fotoğraf 17 Ditib Alencon Cami Avlusu ve bahçesinin görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

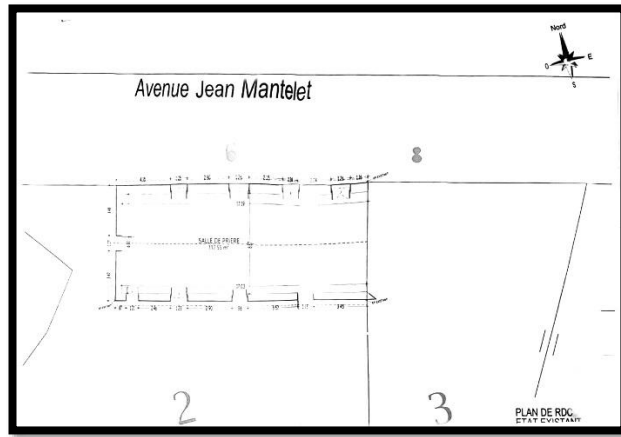

Fotoğraf 18 Ditib Alencon Cami avlusunun diğer kenarında bulunan kahvehane, derslik, dernek ofisi ve şadırvan binaları (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Bu yapının yanında birleşik olarak bulunan iki katlı bir yapı mevcuttur. Bu iki katlı yapının üst katı kur-an, siyer ve diğer dini derslerin yanı sıra Türkçe dersleri gibi birçok eğitimin verildiği, yetişkin ve çocuk fark etmeksizin her yaş grubunun ders aldığı bir sınıf olarak kullanılmaktadır. Yine alt katında ise yanyana sırasıyla dernek ofisi ve şadırvan bulunmaktadır.

Şekil 1 Ditib Alencon Cami ilk mimari projesi yan ve arka cephe görünümü

Şekil 2 Ditib Alencon Cami ilk mimari projesi kuş bakışı görünümü

Alencon şehrinde yaşayan diğer Afrikalı ve Fransız Müslüman toplulukların sayılarının da artmasıyla Alencon Cami, özellikle Cuma namazı için gelen cemaate yetemez hale gelmiştir. Bu sebepten ötürü yapıyı genişletmek üzere rekonstrüksiyon projesi hazırlanarak gerekli çalışmalara başlanılmıştır.

3.1.1. Rekonstrüksiyon Öncesi Yapı Bezemeleri

Türk-İslam mimarisinde bezeme, mescitten camiye kadar çok önemli bir yer tutmaktadır. Alencon şehrinde ibadete açılan cami, bir mescit ölçülerinde olsa da bu haline nazaran minber perde motifiyle, pencere boşlukları ve kalan duvarlar iplik ve tığlarla bezenmiştir.

Mihrap bölümünün iç bükey kısmında bordo renkte perde motifi kullanılmış olup arka planı ise maviden turkuaz rengine geçiş yapılarak derinlik hissi verilmeye çalışılmıştır. Perde motifinin ortasından bir ahize yapılarak derinlik hissine katkı sağlanmıştır. Mihrabın geri kalan kısmında ise çok açık kahve tonda zencerek bordüre benzer bir bordür ile çevrelenmiştir.

Mihrabın üst kısımlarında, Lafza-ı Celal ve İsmi Nebi hatları yuvarlak bir form sağ ve sol kenarların içerisinde bezenmiştir.

Fotoğraf 19 Alencon Cami Mihrap görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-
Alencon-FRANSA)

Yapı içerisinde pencerenin alt sınırına kadar olan kısım ahşap kaplanmış olup, pencere aralarında kalan yüzeylerde bezemeler yapılmıştır. Tığ ve iplik benzeri motiflerle bezemiştir. Bezemelerde daha çok Afrika etkisi görülmektedir.

Mevcut bezemelerin yanında lafza-ı celal, ismi nebi ve ciharyar-ı güzün isimleri daire formunda bir levha olarak asılmıştır.

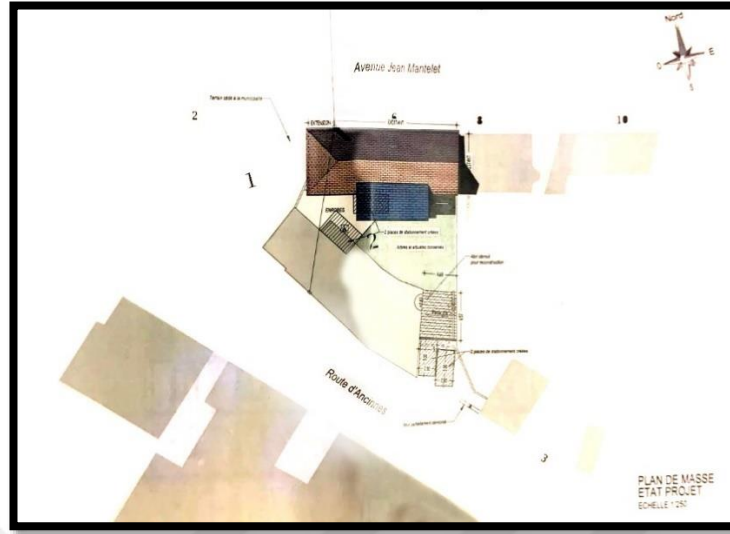
Ditib Alencon Cami, tadilat sürecinin öncesinde yapılan bütün bezeme ve yazılar dernek üyelerinin içerisinde eli yatkın ancak tamamen amatör bir uygulama olarak yapılmıştır. Maksadın tamamen camiyi bezemesiz bir şekilde bırakmadan, tabiri caizse elimizden geldiğince düsturuyla süslemeye çalışmışlardır.

3.2. Ditib Alencon Cami Rekonstrüksiyon Uygulaması

Avrupa'nın bazı şehirlerinde klasik formlarda camilerin inşa edildiği bilinmektedir. Ancak bu klasik mimari formdaki minareli camilerin sayısı oldukça azdır. Kubbesi ve minaresi olan klasik mimaride inşa edilmiş camiler, daha çok Müslümanların sayıca fazla olduğu şehirlerde olduğu bilinmektedir. Belediye meclislerinde görevli aktif kişiler olması, özellikle buldukları ülkede vatandaşlık hakkı bulunan Türk toplumları yoğunluklu nüfusa sahip olmaları oldukça önemlidir. Bu nüfus yoğunluğunun fazlaca olması özellikle klasik bir cami inşa etmek istediklerinde bu taleplerinin yerine getirilmesi için gerekli izinlerin alınması konusunda kolaylık sağlamaktadır.

Fransa, her ne kadar Avrupa'da en çok Müslüman nüfusa sahip olan ülke olsa da Türkiye'deki gibi Cuma ve bayram namazlarında oluşan yoğunluk sebebiyle cami dışarısında namaz kılınması gibi bir durum Fransa da mümkün olmamıştır. Ayrıca yapılış tarihi 150 yıl öncesine dayandığı düşünüldüğünde de Alencon Cami rekonstrüksiyon çalışması kaçınılmaz hale gelmiştir.

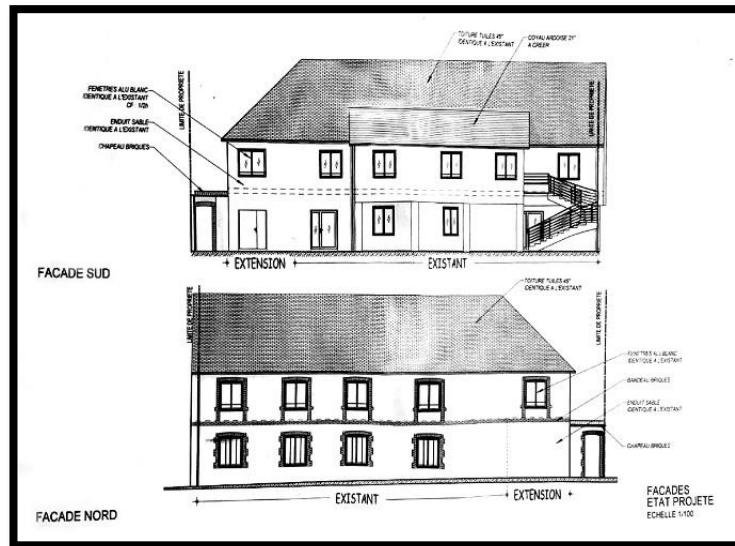
Bu sebeple dernek yönetimi ve derneğe kayıtlı üyelerle yapılan toplantı sonucunda Alencon Cami ve rekonstrüksiyon uygulaması başlatılmasına karar verilmiştir.

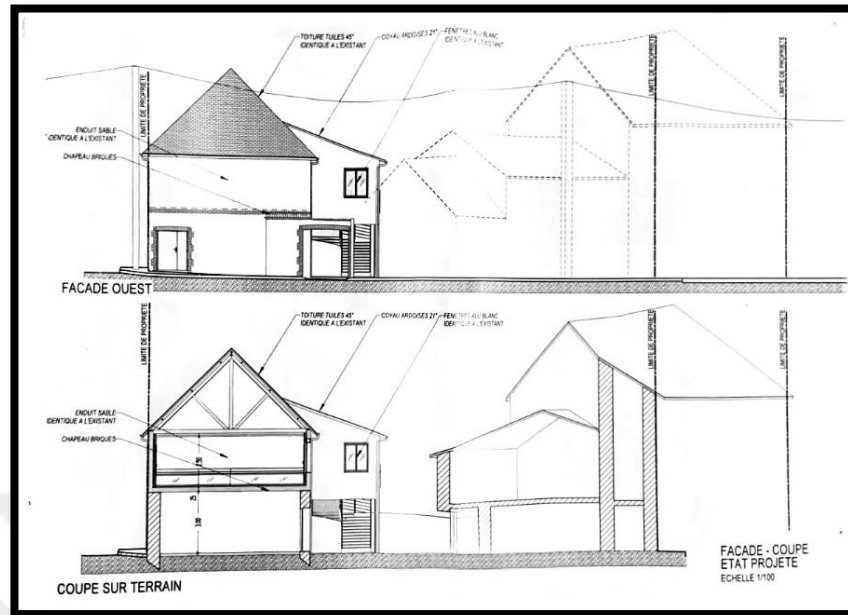
7

Şekil 3 Ditib Alencon Cami Rekonstrüksiyon projesi kuş bakışı görünümünün teknik çizimi (A.U.A. de l'ouest S.A.R.L. D'architecture-Mayıs 2018-Alencon-FRANSA)

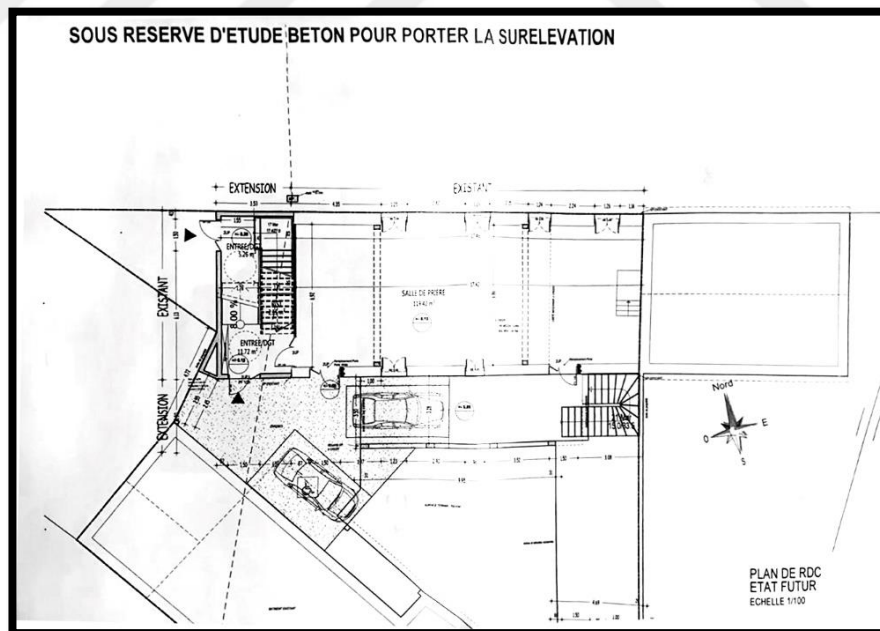
Alencon Cami rekonstrüksiyon projesi “A.U.A. de l'ouest S.A.R.L. D'architecture” mimarlık bürosu tarafından çizilmiştir. Her iki yan cephe, arka cephesi ve kat planlarının detaylı çizimleri yapılmıştır.

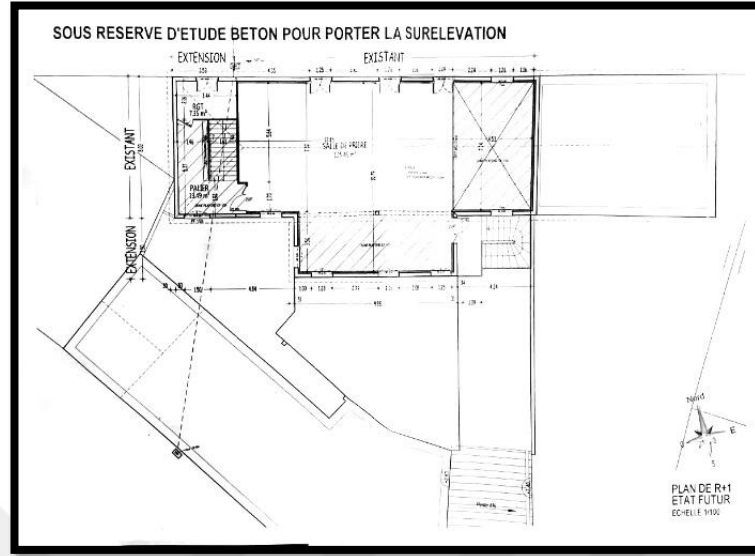
Şekil 4 Ditib Alencon Cami yan cephelerin teknik çizimi (A.U.A. de l'ouest S.A.R.L. D'architecture-Mayıs 2018-Alencon-FRANSA)

Şekil 5 Ditib Alencon Cami arka cephesinin teknik çizimi (A.U.A. de l'ouest S.A.R.L. D'architecture-Mayıs 2018-Alencon-FRANSA)

Şekil 6 Ditib Alencon Cami giriş kat teknik çizimi (A.U.A. de l'ouest S.A.R.L. D'architecture-Mayıs 2018-Alencon-FRANSA)

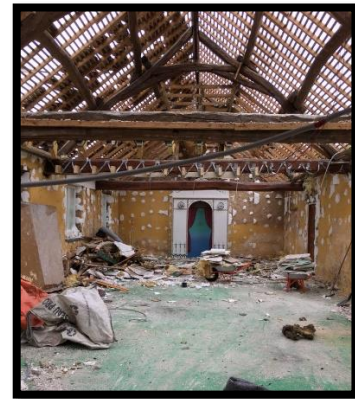

Şekil 7 Ditib Alencon Camii ikinci kat teknik çizimi (A.U.A. de l'ouest S.A.R.L. D'architecture-Mayıs 2018-Alencon-FRANSA)

Alencon Camii eski bir yapı olduğu için rekonstrüksiyon çalışması ile ilgili yapının sokak tarafındaki ve kible yönünde bulunan duvarı hariç geri kalan büyük bir kısmı yıkılmıştır. Uygulamaya caminin içerisinden başlanmış ve çatı sökme işlemi ile devam etmiştir.

Fotoğraf 20 Ditib Alencon Camii çatısının içeriden görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Fotoğraf 21 Ditib Alencon Camii Rekonstrüksiyon Projesi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Fotoğraf 22 Ditib Alencon Cami
Rekonstrüksiyon Projesi sokak
görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim
2018-Alencon-FRANSA)

Fotoğraf 23 Ditib Alencon Cami
Rekonstrüksiyon Projesi Çatı Söküm
işlemi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim
2018-Alencon-FRANSA)

Caminin içerinde minber, mihrap ve pencereler söküldükten sonra çatının sökülme işlemi başlamıştır. İç ve dış duvarların yüzeyinde ki alçılar da sökülerek taş duvar görüntüsü ortaya çıkarılmıştır.

Fotoğraf 24 Ditib Alencon Cami
Rekonstrüksiyon Projesi Çatı Söküm
işlemi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim
2018-Alencon-FRANSA)

Fotoğraf 25 Ditib Alencon Cami
Rekonstrüksiyon Projesi Çatı Söküm
işlemi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim
2018-Alencon-FRANSA)

Fotoğraf 26 Ditib Alencon Camii sokak tarafında bulunun uzun duvarı (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Mimari, restorasyon ve şehir planlaması konusunda birçok ülkeye göre daha gelişmiş olan Fransa koruma ilkeleri nedeni ile özellikle de şehir ve sokak dokusunun korunması adına ciddi yaptırımlar bulunmaktadır. Sokak silüetini, mimari dokuyu korumak amaçlı olarak, caminin rekonstrüksiyon uygulaması sırasında; yol ile bütünleşen cephede bölge silüeti korunmuş, sokak tarafında bulunan duvarın yıkılmasına izin verilmemiştir.

Fotoğraf 27 Ditib Alencon Camii
Rekonstrüksiyon Projesi (Tarık
GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-
FRANSA)

Fotoğraf 28 Ditib Alencon Camii
Rekonstrüksiyon Projesi (Tarık
GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-
FRANSA)

Alencon Cami, tek katlı bir yapı görünümünden sonra genişletme ve güçlendirme çalışmaları sonrasında iki katlı bir yapı görünümüne kavuşması amaçlanmıştır.

Vakit namazlarının haricinde Cuma ve bayram namazlarında oluşan cemaat yoğunluğunun tamamının caminin içerisinde yer bulmasının yanı sıra, iki katlı bir yapı olarak inşa edildiğinde, ikinci katın bazı özel dini günlerde kadın cemaate tahsis edilecek oluşması da çok önemlidir.

Alencon şehrindeki Türk nüfusunun yoğunluğu belirli bir seviyeye gelmiştir. Ancak Cami, islam coğrafyalarındaki camilerin klasik görünümünden ziyade; minaresiz, iki katlı ve üçgen çatılı bir yapı olarak projelendirilmiştir.

Camiyi büyütmek ve genişletmek için çizdirilen projenin uygulamasını bir firmayla anlaşarak yaptırmaktan ziyade, alenconda yaşayan ve çoğunluğu inşaat sektöründe çalışan dernek üyelerinin desteğiyle yaptırılmıştır.

Ditib Alencon Cami'nin eski haline nazaran genişletilmesi için yapılan bir diğer değişiklik de boyunun uzatılmasıdır. Önce temeli atarak hazırlanan zemin, ardından eklenen duvar yüksekliğiyle yaklaşık 3m kadar uzatılan ek bölüm, ayakkabılık ve üst kata çıkan merdiven boşluğu olarak değerlendirilmiştir.

Fotoğraf 29 Caminin uzun kenarına eklenen bölümün temel yapımı (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Fotoğraf 30 Caminin uzun kenarına eklenen bölümün genel görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Caminin uzun kenarına eklenen bölümün temeli ve duvarları inşa edildikten sonra kolon ve sütunlar ile güçlendirilen yapının ikinci katının yapımı için hazırlıklar tamamlanmıştır.

Fotoğraf 31 Kolon ve sütun yapım aşaması (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Fotoğraf 32 Ditib Alencon Camii Rekonstrüksiyon Projesi (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Giriş katta bulunan pencere, ana kapı ve acil çıkış kapılarının boşlukları, kolon ve sütunların tamamlanmasının ardından 2. Katı zemini inşası için modern kalıplar kullanılmıştır.

Fotoğraf 33 2. Kat zemin için kalıp hazırlanması (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Fotoğraf 34 2. Kat zemin için kalıp hazırlanması, yapı içinden görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Çizilen rekonstrüksiyon projesi doğrultusunda caminin avluya bakan tarafında bir ana giriş-çıkış kapısı; giriş katta 3 adet ve üst katta bir olmak üzere iki tane acil çıkış kapısı bulunmaktadır.

Fotoğraf 35 Caminin üst katında bulunan acil çıkış merdivenin yapım aşaması (Ditib Alencon Camii Rekonstrüksiyon Projesi) (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Projenin ana hatları 2. Katın tamamlanmasının ardından ortaya çıkmış ve çatı imalatına geçilmiştir. İkinci katta giriş kata nazaran bir değişiklik daha yapılmıştır. Avlu tarafına yaklaşık 2m uzatılan çıkıntı alan, pencere ve acil çıkış kapısı eklenerek tamamlanmıştır.

Fotoğraf 36 Ditib Alencon Camii rekonstrüksiyon projesi çatı yapım aşaması (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2018-Alencon-FRANSA)

Alencon Camii Yapılan rekonstrüksiyon sonrasında üçgen çatı formunu korumuştur. Yapının dış görünümü her ne kadar iki katlı ve üçgen çatılı olarak tasarlansa da, iç görünümünde klasik cami mimarisine mümkün olduğunca benzetilmeye çalışılmıştır. Uygulama sonrasında harim bölümü 119m², üst kat ise 100m², toplamda 219m² genişliğe ulaşmıştır.

Fotoğraf 37 Ditib Alencon Cami Dış Görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

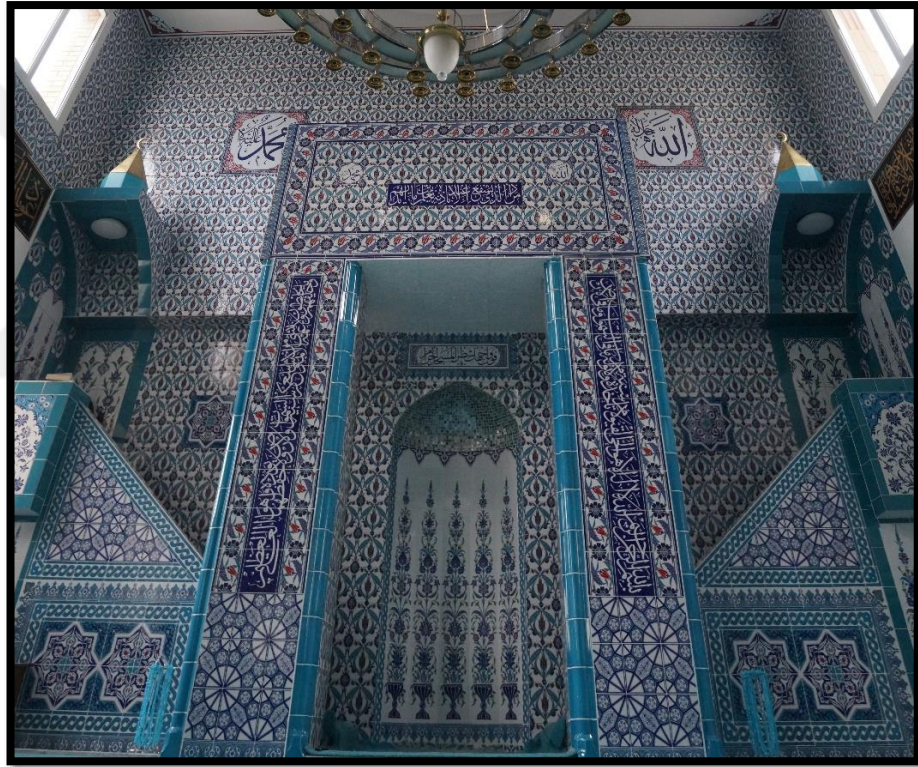
Fotoğraf 38 Ditib Alencon Cami Dış görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Böylelikle samanlık olarak alınıp iç düzenlemesi yapıldıktan sonra ibadete açılan Alencon Cami, geçirdiği kapsamlı rekonstrüksiyon uygulamasından sonra şu an ki görünümüne kavuşmuştur.

3.2.2. Proje Öncesi Yapılmış Olan İlk Bezeme Çalışmaları

Ditib Alencon Cami rekonstrüksiyon sonrasında dernek istişareleri sonucunda alınan karar doğrultusunda, kible yönündeki cephe tamamen çini karolarla kaplanmıştır. Türkiye’den özel olarak getirtilen karolarda genel olarak turkuaz renk tercih edilmiştir.

Karolar harim bölümünün tamamını kaplayacak şekilde yerleştirilmiştir. Cami genelinde ise pencerelerin alt hizasını çevreleyecek şekilde bir düzenle koyulan karolar genel olarak desen ve kompozisyon uyumu açısından gelişigüzel yerleştirilmiştir.

Fotoğraf 39 Minber, Mihrap ve Vaaz kürsüsü genel görünümü (Yusuf KORKMAZ- Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Genel olarak bitkisel motifleriyle bezenmiş çini karolarla kaplı bir şekilde inşa edilmiştir. Merkezinde lale motifi olan tasarım, hatayi, penç, sümbül ve yapraklarda oluşan bir kompozisyona sahiptir. Ulama tekniği ile cami genelinde kullanılmıştır.

Turkuaz ve mavi tonları ağırlıklı kullanılan karoda kontrast oluşturması açısından kırmızı renk ara ara kullanılmıştır. Ayrıca zemin beyaz renkte kullanılmıştır.

Fotoğraf 40 Caminin genelinde kullanılan çini karo detayı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Mihrabın oval kısmında hayat ağacı formunda bitkisel bir kompozisyon olmakla birlikte minberin ve vaaz kürsüsünün aynalık kısımlarında geometrik desenler mevcuttur.

Fotoğraf 41 Mihrap detay görünümü ve Minber aynalığı detayı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Camini genelinde kullanılan bitkisel formdaki çini karoların yanı sıra geometrik kompozisyonlar, Selçuklu yıldızı, hayat ağacı gibi birçok farklı desen kullanılmıştır. Kompozisyona ek olarak çini karoların üzerinde celi sülüs hat yazıları da mevcuttur.

Mihrabın oval kısmının üzerinde Bakara Suresi 149. Ayeti olan “قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ”
 الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ - Fe velli vecheke şatran mescidil haram”(meali: (namazda) yüzünü Mescid-
 i Haram tarafına çevir.) celi sülüs hattı mevcuttur.

Fotoğraf 42 Bakara Suresi 149. Ayeti ((namazda) yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Mihrabı sağ ve sol üst bölümünde 60x60 cm büyüklüğünde çini karodan yapılmış lafza-ı celal ve ismi nebi hatları mevcuttur.

Fotoğraf 43 Mihrap bölümünde ki celi sülüs hatlarının görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Mihrabın üzerinde ise sağ, üst ve sol kenarında 3 parça halinde Bakara Suresi 255. Ayeti “Ayet-el Kürsi” celi sülüs hattı ile karo üzerine işlenerek mihraba yerleştirilmiştir.

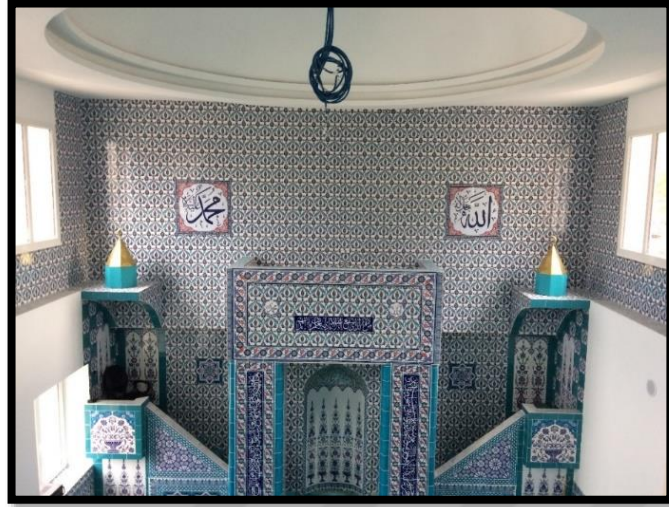
Fotoğraf 44 Mihrap bölümünde ki “Ayet-el Kürsi” celi sülüs hattı (Yusuf KORKMAZ- Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

3.3. Bezeme Tasarımı Öncesi Yapının Durumu

Rekonstrüksiyon uygulaması sonrasında her ne kadar caminin dışı üçgen çatılı ve minaresiz olsa da; iç kısmı kubbe, mihrap, minber ve vaaz kürsüsü gibi caminin temel unsurlarıyla tamamlanmıştır. Harim bölümünün kible cephesi alışlagelmişin dışında vaaz kürsüsü ile minberin merdivenleri birbirine bakacak şekilde simetrik bir görünüme kavuşmuştur. Harim bölümünü biraz daha genişletmek adına merdivenleri birbirine bakacak şekilde inşa edilmiştir.

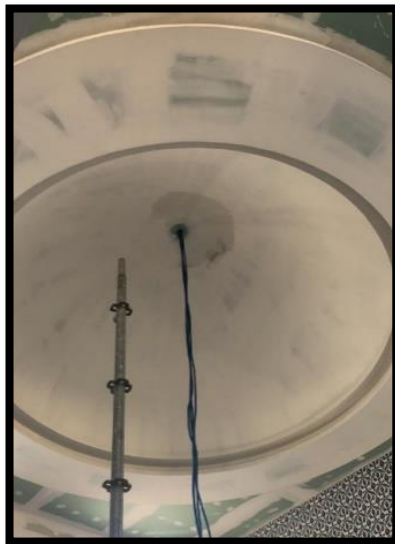

Fotoğraf 45 Minber, Mihrap ve Vaaz kürsüsü genel görünümü (Yusuf KORKMAZ- Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

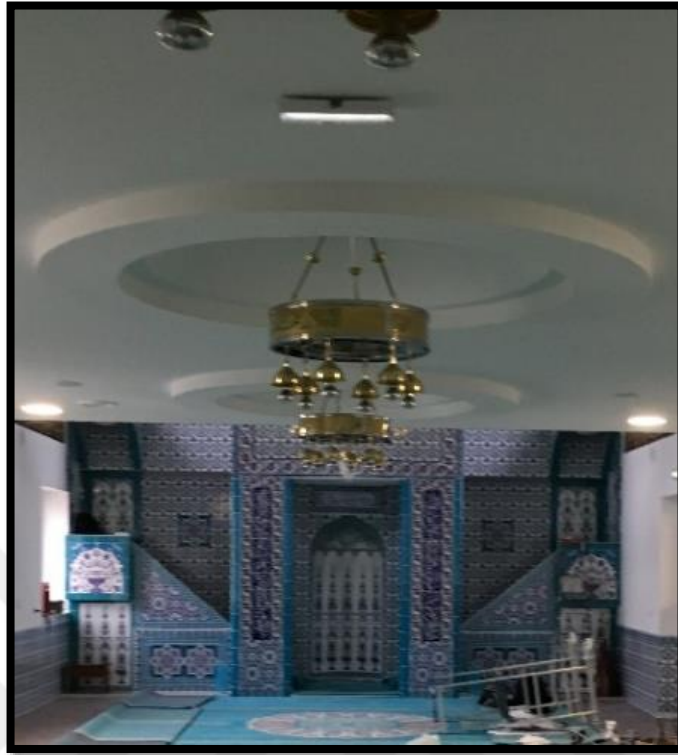

Fotoğraf 46 Minber, Mihrap ve Vaaz kürsüsü üst kattan görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

İçerisine alçıdan bir ana kubbe ve 3 ufak kubbe eklenmiştir. Harim bölümünün ön tarafında yer alan ana kubbe, yaklaşık 45 m² bir alan üzerine inşa edilmiştir. Ana kubbe genişliği 4m olup, derinliği 1.8m'dir. Harim bölümüne eklenen küçük kubbelerin genişliği ise 1.5m derinliği ise 75m'dir.

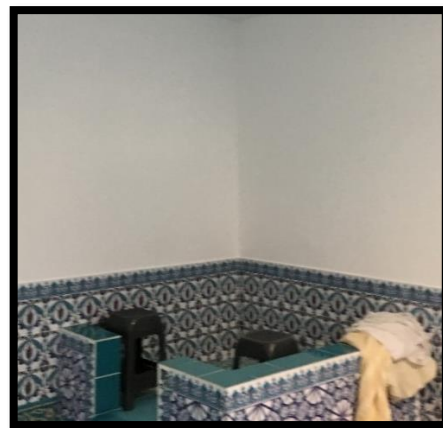

Fotoğraf 47 Ana kubbe görünümü ve Ana kubbe ile 2. Kat görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

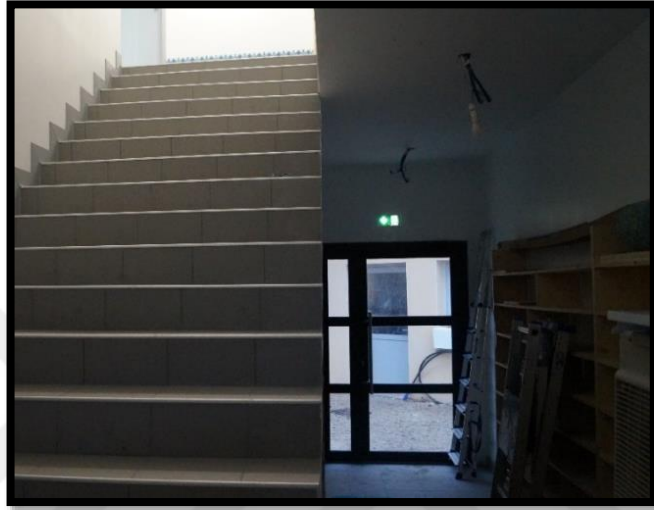
Fotoğraf 48 Harim bölümüne eklenen ufak kubbelerin görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Harim bölümünün sol arka kısmına yine müezzin mahfili eklenerek bezeme uygulama ve projelerimiz başlamadan önce tamamlanmıştır.

Fotoğraf 49 Müezzin mahfili genel ve detay görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Caminin uzun kenarına yapılan ek bölüm ile caddeye yönüne bakan giriş kapısı avlu tarafına çevrilmiştir. Ayrıca, ufak bir son cemaat alanı ve ayakkabılıkların olduğu alanda üst kata çıkan bir merdiven, elektrik tesisat panolarının olduğu bir bölüm, duyuru panosu ve caminin harim girişi bulunmaktadır.

Fotoğraf 50 Caminin ana giriş kapısı, ayakkabılık ve üst kata çıkış merdiveni (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Caminin yeni eklenen ikinci katına ise bir imam odası ve kadınların abdest alması için küçük bir şadırvan oda eklenmiştir. İkinci katın sağ tarafında bir çıkıntı şeklinde genişleyen alan projede araba garajının olarak belirlenen alanın üst hizasına denk gelmektedir.

Fotoğraf 51 Caminin ikinci katı sağ tarafı, avlu tarafına bakan kenarı (en sağda ikinci kat giriş kapısı ve en solda acil çıkış kapısı) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

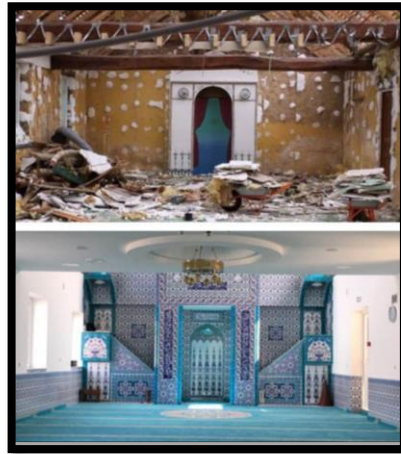
İkinci katın sol arka bölümüne 7.35m2 genişlikte imam odası eklenmiştir. Merdiven boşluğu ve kadın cemaat için ayrılan şadırvan alanının genişliği 13.5m2dir. Ayrıca üst katında cami avlusuna açılan bir acil çıkış kapısı da bulunmaktadır.

Fotoğraf 52 Caminin ikinci katı, imam odası ve giriş kapısı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Rekonstrüksiyon projesi sonrasında çok geniş ve ferah bir görünüme kavuşan Ditib Alencon Cami, mihrap, minber ve vaaz kürsüsüyle de çok güzel bir harim bölümüne kavuşmuştur.

Ağırlıklı olarak turkuaz renk tercih edilen camide, çinisinden halısına kadar turkuaz renk dengesine önem verilmiştir.

Fotoğraf 53 Bezeme projesinde önce ilk iyileştirme çalışması ve öncesi Rekonstrüksiyon Projesi görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Haziran 2019-Alencon-FRANSA)

4. BÖLÜM

BEZEME TASARIMLARI VE UYGULAMALAR

4. BÖLÜM

BEZEME TASARIMLARI VE UYGULAMALAR

4.1. Ditib Alencon Cami Kalemîşi Tasarım Projesi

4.1.1. Bezeme Tasarım Öngörüleri

Kalemîşi tasarım sürecinin en önemli kısımlarından biri cami kullanıcıları ve onun temsilcileri ile empati kurarak gerçekleştirmektir. Bu süreçte özellikle cami inşa teknik yönetiminin talep ve istekleri de tasarımlara yön vermektedir. Ditib Alencon Cami Kalemîşi bezemesinin tasarım sürecinde yapılan görüşmeler sonucunda, cami yönetiminin sade bir tasarım istemesi doğrultusunda kalemîşi bezeme tasarımı projesi de tarafımda aynı yöntemle başlatılmıştır.

Öncelikle bitkisel ve hayvansal motiflerin ağırlıklı olduğu iki farklı tasarım üzerinde durulmuştur. Bitkisel motiflerle oluşturulan tasarımda hatayi, penç, goncagül ve yaprak motifleriyle bir kompozisyon oluşturulurken, hayvansal motiflerle oluşturulan kompozisyonda rumi motifi ve ortabağ motifi kullanılmıştır.

Tasarımın önemli unsurlarından birisi de muhakkak renk seçimidir. İsmi kökeni Türklerle özdeşleşmiş olan turkuaz rengi, dernek yönetimin tarafından caminin içerisinde genel renk olarak belirlenmiştir. Halısından çinisine kadar birçok yerde turkuaz rengini tercih eden cami yönetimi, kalemîşi bezemesinde de turkuaz-mavi tonlarının ağırlıklı olmasını talep etmiştir. Bu talep doğrultusunda da tasarım sürecinde renk tercihleri mavinin tonları ve içerisinde kontrast renkler kullanılarak cami dernek yönetimine sunulmuştur.

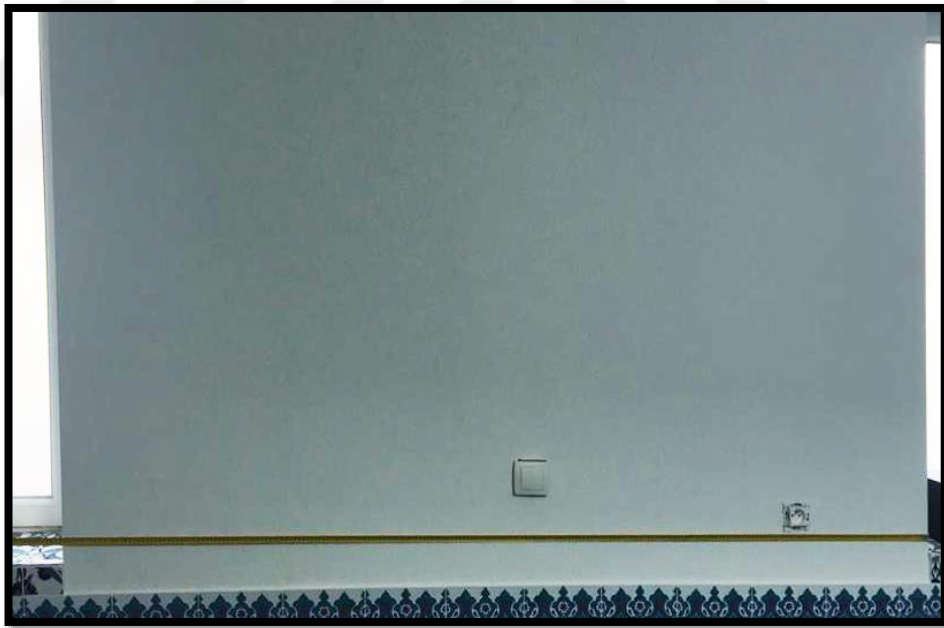
Cami dernek yönetimi ile son kez yapılacak işler ve başlangıç görüntüleri bir video şeklinde anlatılarak tasarımın sınırları büyük ölçüde belirlenmiştir. Ana kubbe, üç adet küçük kubbe, pencere kenarlarını takip eden sınır hattı ve tavan köşelerinin cami boyunca

çevreleyen hattın bezenmesi talep edilmiştir. Mevcut taleplerle alakalı tarafımca görüş ve öneri sunularak tasarım süreci ile alakalı belirsizlikler ortadan kaldırılmıştır.

4.1.2. Bezeme Alanlarının Tespiti

Tasarım sürecindeki önemli değişkenlerden biri de alanlarının tespiti ve ölçüleridir. Kalemişi bezemesi ile alakalı verilen alanların ölçüleri doğrultusunda yapılacak olan tasarım, bütünde uyumlu bir görünüme kavuşmasını sağlamaktadır.

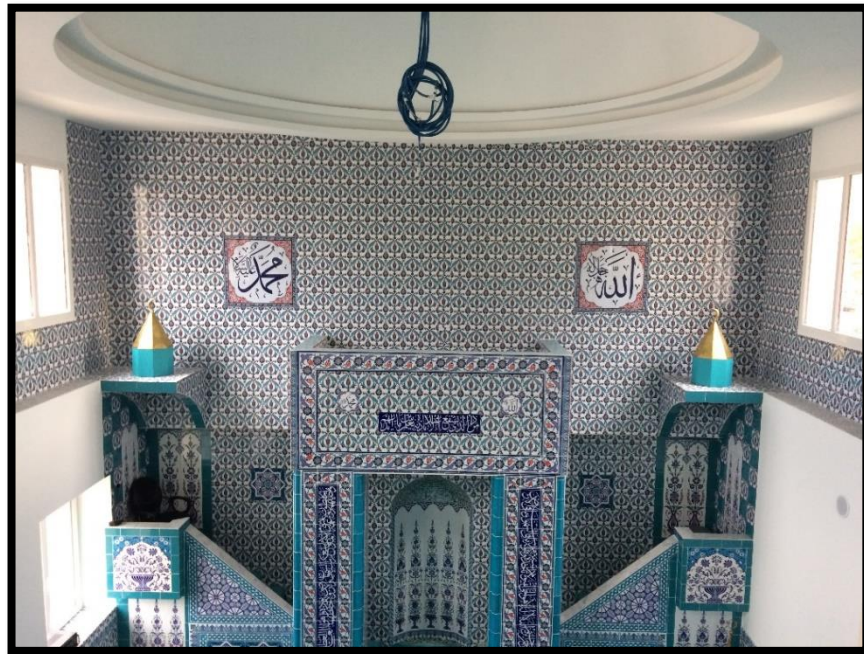
Bezeme alanlarının ölçüsünün nakkaş tarafından alınması tasarımı etkileyen önemli noktalardan biri olsa da caminin Fransa'da olması, vize ve ulaşım maliyetleri açısından mümkün olmamıştır. Bu sebeple yapılan görüşmeler ve yönlendirmelerle inşaat teknik grubu tarafından bezeme yapılacak alanların ölçüsü alınarak tarafımıza iletilmiştir.

Fotoğraf 54 İki pencere arasında bulunan yüzeyin ölçüsünün alınması (Tarık GÜNER-
Arşiv-Ekim 2019-Alencon-FRANSA)

Fotoğraf 55 Bezeme yapılacak alanların genel görünümü (Tarık GÜNER-Arşiv-Ekim 2019-Alencon-FRANSA)

Fotoğraf 56 Harim bölümünün üst kattan görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-FRANSA)

4.1.3. Desen Eskizlerinin ve Hat Yazılarının Hazırlanması

Eskiz üzerinde desen birimleri çizilerek başlanan kalemişi tasarımı, desenin büyütüleceği göz önüne alınarak yapılmaktadır. Çünkü eskiz üzerinde hazırlanan desen biriminin detayları büyültüldüğünde tasarım açısından zayıf duracağı için çok önemlidir.

Kalem işi tezyinatının tasarımına kubbeye uygulanacak desen kompozisyonu birimleri hazırlanarak başlanmaktadır. Kubbe göbeği olarak tabir edilen (kubbenin en uç kısmı) alana daire formda celi sülüs yazı yazılması ve bu daire formun etrafına gelecek desen tasarımı ile tasarım süreci başlamaktadır.

Kubbenin merkezi ölçülerek teyit edildikten sonra (genellikle ana ahizenin zincirinin bağlı olduğu nokta) yazının geleceği dairenin genişliği belirlenir. Dairenin etrafında ki kompozisyonunu oluşturacak olan desenin öncelikle 1/2'si çizilmektedir.

Fotoğraf 57 Kubbenin göbek yazısının çevreleyen desen biriminin eskiz üzerine çizilmiş 1/2 kesit (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

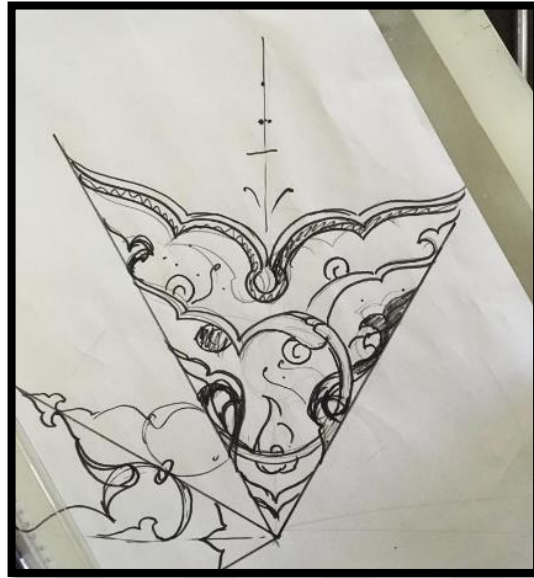
Desen biriminin, kubbenin ölçüsü göz önüne alınarak hazırlanması çok önem taşımaktadır. Gelişigüzel hazırlanan bir birim, bütünde boşluklara ya da üst üste gelerek desenin sıkışmasına sebep olabilmektedir.

Kubbe göbeğinde oluşturulan desen biriminin bir benzeri kubbenin eteğine (kubbenin alt kısmı) uygun ve benzer helezonlardan oluşturularak eskiz üzerinde hazır hale getirilmiştir.

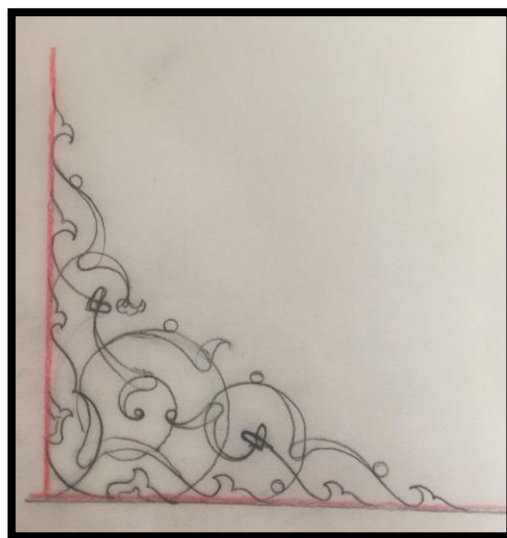
Fotoğraf 58 Kubbenin etek kısmını çevreleyen desen eskizinin 1/2 kesiti (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Caminin içerisinde bezeme yapılacak diğer bir alan ise giriş katta bulunan 3 adet küçük kubbedir. Kubbelerin küçük ve tavan aralığı dar olduğu için sade bir rumi kompozisyon uygun görülmüştür. 1/3 olarak tasarlanan birim, kubbedeki desen kompozisyonuna benzerlik göstermesine önem verilmiştir.

Fotoğraf 59 Küçük Kubbeler uygulanacak desen biriminin eskiz üzerine çizilmiş 1/3 kesit (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Cami genelinde kullanılması tarafımda uygun bulunan köşe desen, rumi kompozisyon olarak eskiz üzerine çizilerek dijital ortama aktarılmak için hazır hale getirilmiştir.

Fotoğraf 60 Köşe desen tasarım eskizi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Bezeme tasarımında kullanılacak olan hat yazıları geçmişte yaşamış hattatların yazılarından alınarak tasarıma eklenmiştir. Kubbe göbeğinde kullanılacak yazı Hamid Aytaç'tan, kuşak yazısı ise Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin hatlarına bakılarak dijital ortamda çizilmiştir.

Hat yazıları kalıpları veya görsellerine ulaşıldıktan sonra dijital ortamda çizilerek hazırlanmaktadır. Bu aşamada yazıları doğru yazmak çok önemlidir. Bu sebeple her ne kadar dijital ortamda da olsa, yazıları yazabilmek için belirli bir seviyede hat sanatına hâkim olmak, yazının doğru yazılması açısından önem taşımaktadır

Fotoğraf 61 Hamid Aytaç'ın ait daire formda İhlâs Suresi (H.Aytaç, 2021.
<http://www.kalemguzeli.org/hatteserleriayrinti.php?KNO=221&HKNO=20>)

Fotoğraf 62 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin ait Nebe Suresi kalıbının başlangıç kısmı (ÖZKAFA, 2008, 275-279)

Fotoğraf 63 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, 275-279)

Fotoğraf 64 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı (ÖZKAFA, 2008, 275-279)

Fotoğraf 65 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı

(ÖZKAFA, 2008, 275-279)

Fotoğraf 66 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı

(ÖZKAFA, 2008, 275-279)

Fotoğraf 67 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı

(ÖZKAFA, 2008, 275-279)

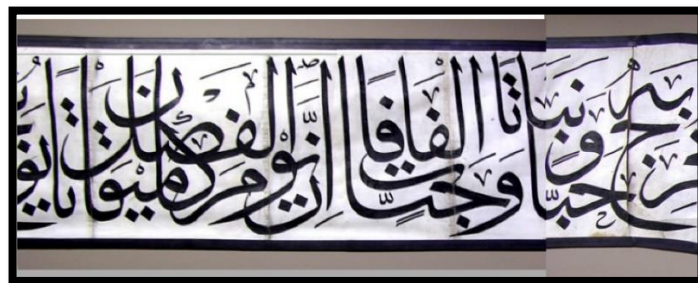
Fotoğraf 68 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı

(ÖZKAFA, 2008, 275-279)

Fotoğraf 69 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı

(ÖZKAFA, 2008, 275-279)

Fotoğraf 70 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı

(ÖZKAFA, 2008, 275-279)

Fotoğraf 71 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı

(ÖZKAFA, 2008, 275-279)

Fotoğraf 72 Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazdığı Nebe suresi kalıbının devamı

(ÖZKAFA, 2008, 275-279)

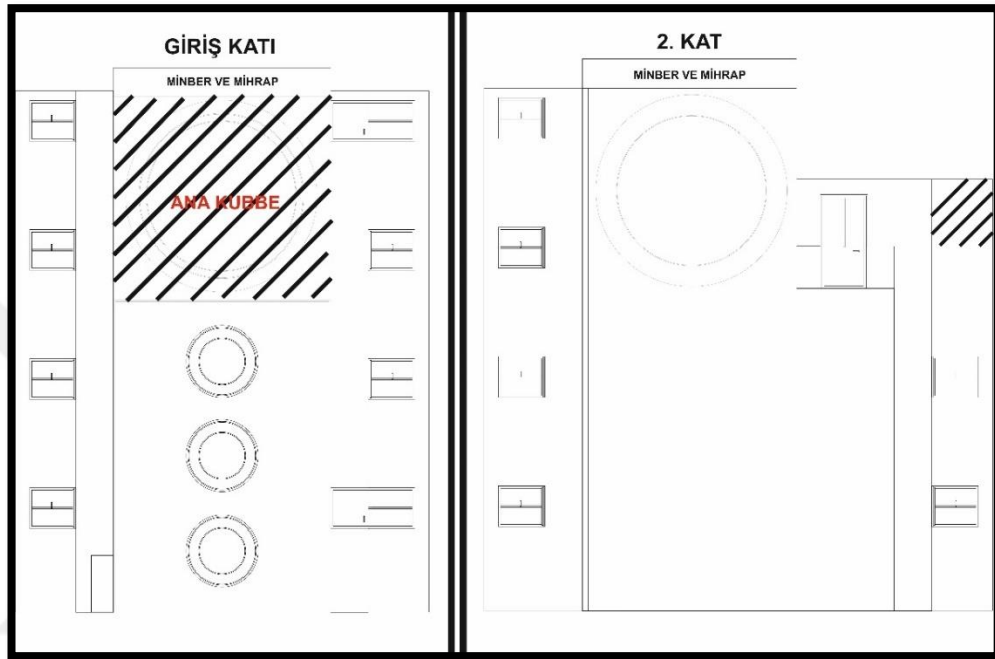
4.1.4. Dijital ortama aktarılması ve Düzenlenmesi

Eskiz üzerine yapılan çizimler önce taratılarak bilgisayara aktarılması sonrasında Adobe Illustrator ya da CorelDraw olarak bilenen vektörel tabanlı programların içine aktarılır.

Vektörel çizim programlarında çizilen desenlerin ölçüleri istenildiği gibi değiştirilebilmektedir. Bu sebeple nakkaş tarafından vektörel programda mevcut eskiz üzerinden desenin form ve estetik görünümüne uygun bir şekilde çizilerek desen birimi oluşturulur.

4.1.4.1. Desenlerin çizilmesi

Desenlerin dijital ortama aktarılmasıyla birlikte caminin bezeme sunumunu yapmak üzere yaklaşık ölçülerde şablon proje taslağı oluşturulur.

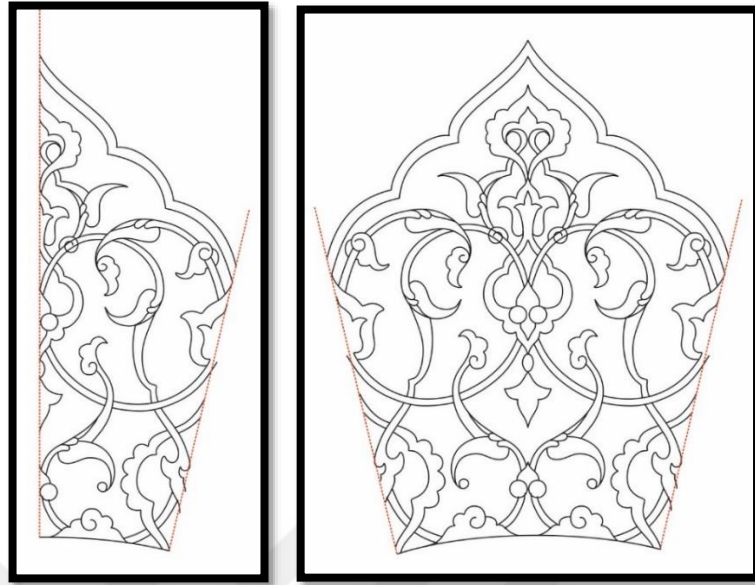

Şekil 8 DİTİB Alencon Cami'nin kalem işi bezeme projesi için hazırlanan şablon (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

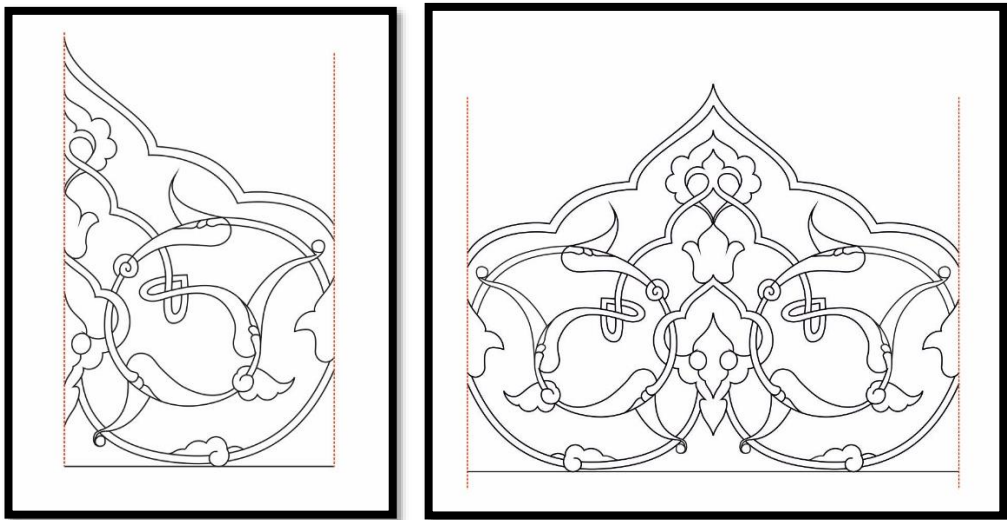
Bezeme projesi için hazırlanan şablonun üzerine yerleştirilmek için eskize çizilmiş olan desen birimleri, tarayıcıda taranarak veya açılı oluşturmaksızın dik bir şekilde tam karşısından fotoğrafı çekilerek dijital ortama aktarılır.

Bilgisayar'a aktarılan desen fotoğrafları vektörel tabanlı programlarla çizilmesi gerekmektedir. Başlıca desen çizim programlarının başında CorelDraw ve Adobe İllustrator programları gelmektedir. Ancak desen tasarım sürecini CorelDraw programını kullanarak tamamlanmıştır.

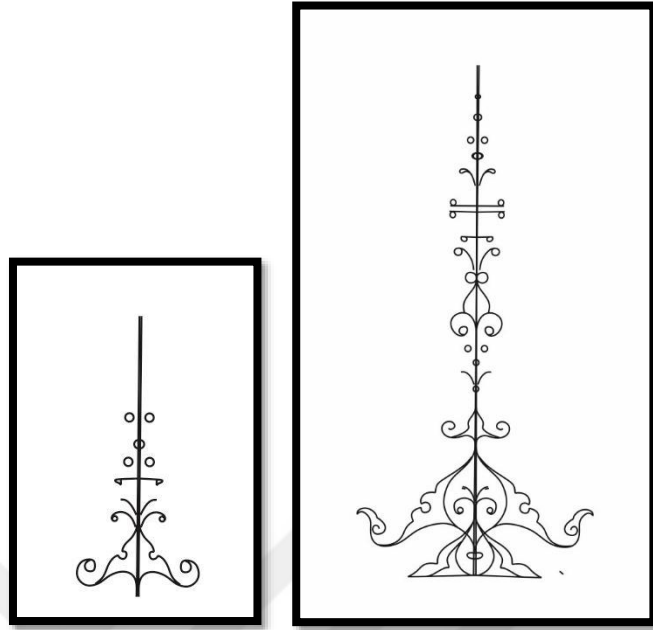
Desen birimlerinin kesitleri, CorelDraw programının içerisinde çizilerek önce tam bir birim olarak hazırlanmıştır. Çizilen kesit kolayca simetrisine kopyalanarak bir birim oluşturulmuştur.

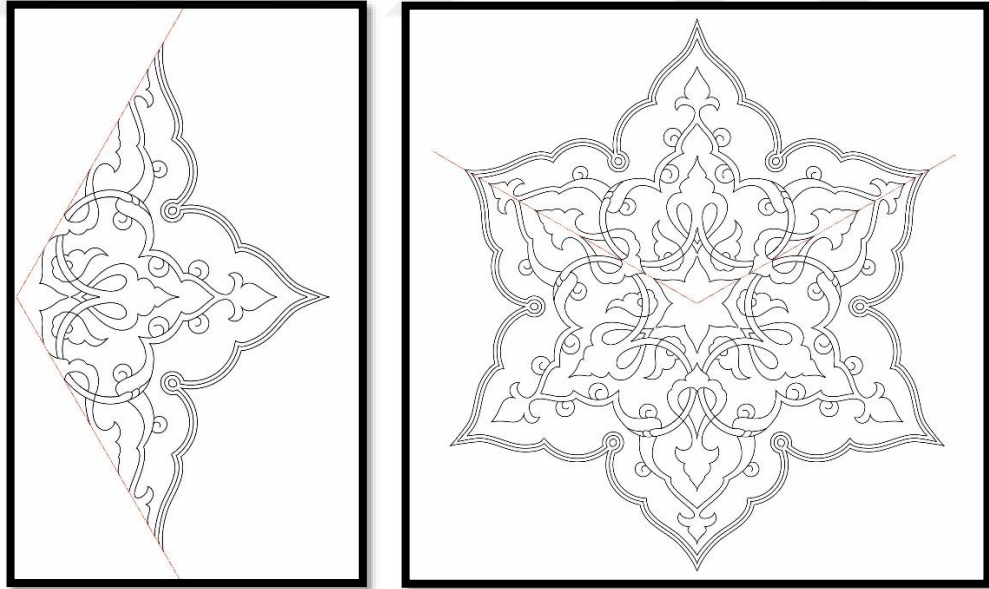
Şekil 9 Kubbe göbeğinin etrafında ki kompozisyonu oluşturacak olan desenin 1/2 ve tam bir birim olarak dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

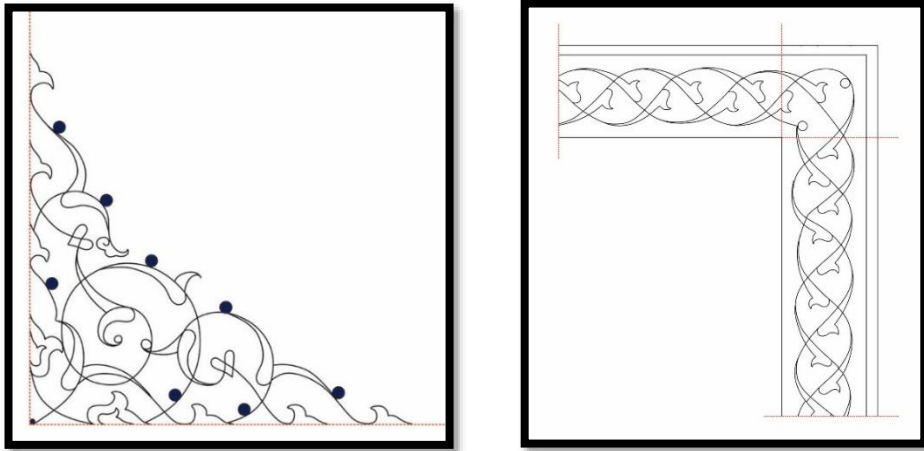
Şekil 10 Kubbe eteğinde ki kompozisyonu oluşturacak olan desenin dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Şekil 11 Ana kubbede ve küçük kubbelerde kullanılacak olan tığ motiflerinin dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

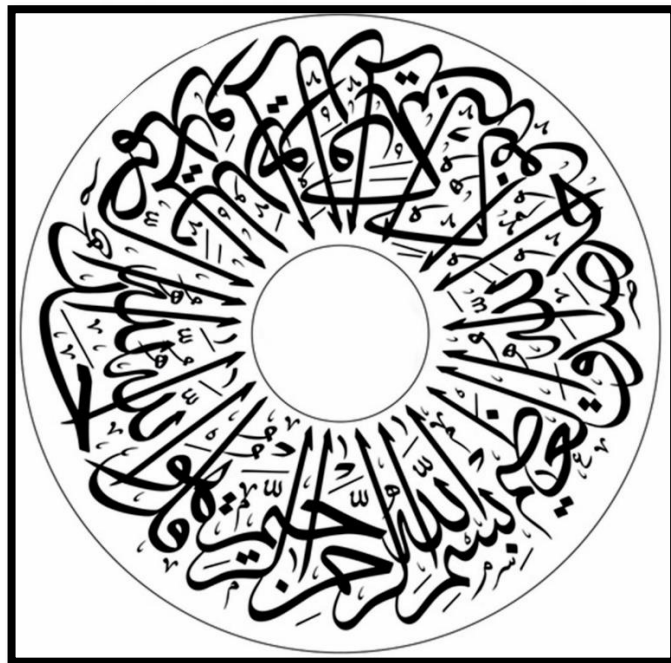

Şekil 12 Küçük kubbelere uygulanacak olan desenin 1/2 ve tam biriminin dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Şekil 13 Rumi motifinden oluşan köşebent desen ve 3 iplik rumi motifi dijital çizimi
(Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

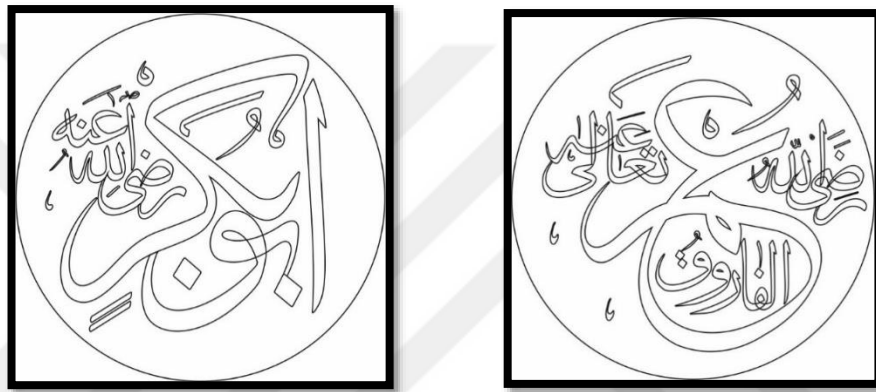
Bezeme tasarımında kullanılan motifler dijital ortamda çizildikten sonra aynı yöntem ile bezeme tasarımında kullanılacak olan hat yazıları da dijital ortamda çizilmiştir.

Şekil 14 Kubbe göbeğine için hazırlanan ihlas suresinin dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Harim bölümündeki çinilerin üzerinde Lafza-ı Celal ve İsmi'nin Nebi hatları bulunduğu için sadece Ciharyar-ı güzin(hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali r.a.) ve hasaneyn isimleri (Hz. Hasan, Hz. Hüseyin) dijital olarak çizimleri yapılmıştır.

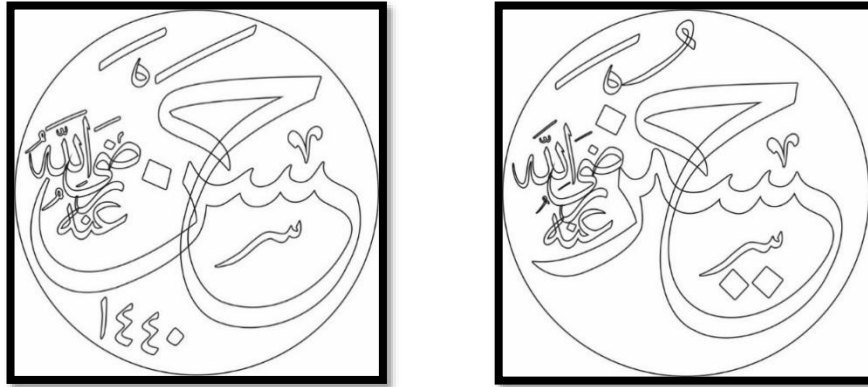
Daire formda ikinci katta bulunan pencere boşluklarına yazılması planlanan yazılar kendi çabalarımı yazdığım hatlardan oluşmaktadır. Bu sebeple hat levhasının sonuna, bezemenin yapıldığı hicri 1440 yılı yani miladi 2019 yılını eklenerek çizim tamamlanmıştır.

Şekil 15 Ciharyar-ı Güzin isimleri dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

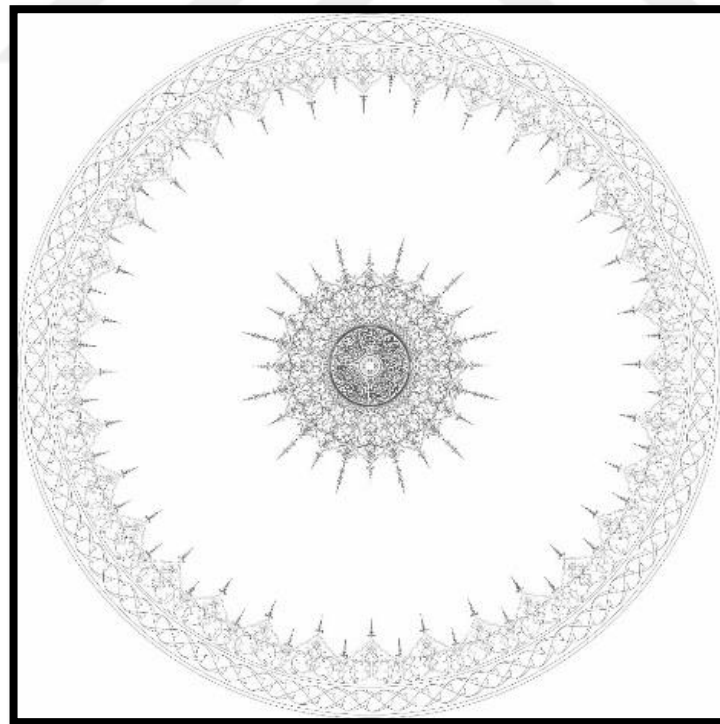

Şekil 16 Ciharyar-ı Güzin isimleri dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

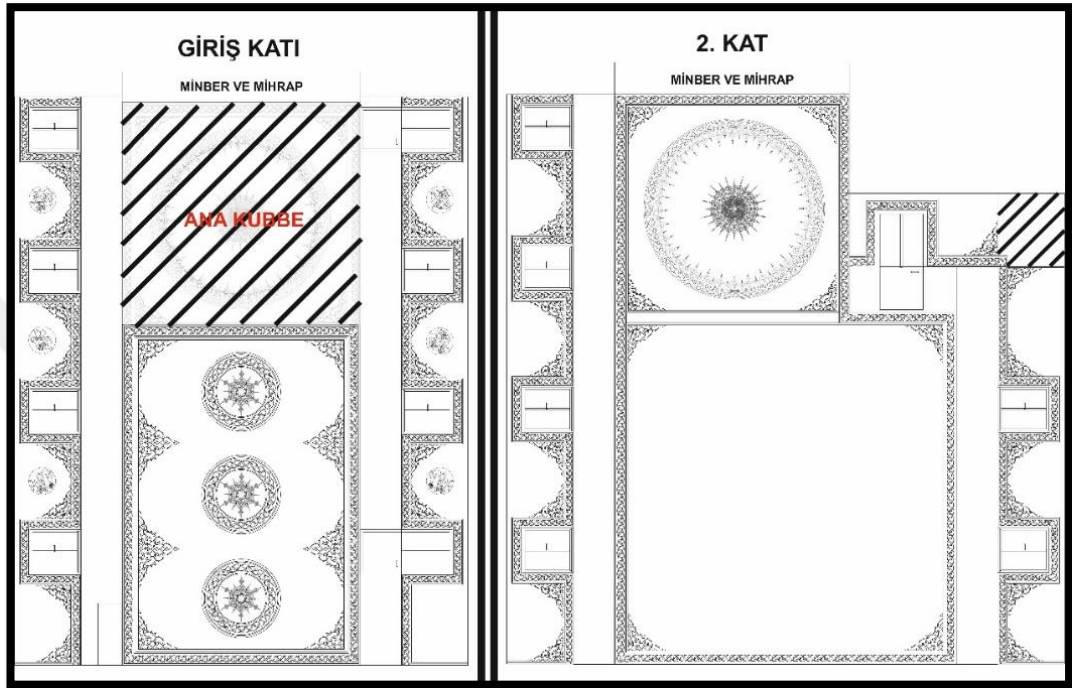
Şekil 17 Hasaneyn isimleri dijital çizimi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Dijital ortamda bezeme projesi hazırlamanın en önemli faydalarından birisi de muhakkak hızlıca kompozisyon oluşturulmasıdır. Bu yüzden hazırlanan desen birimleri hızlıca kubbe şablonu üzerine yerleştirilmiştir.

Şekil 18 Kubbe bezemesinin çizgisel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Kubbe kompozisyonu tamamlandıktan sonra CorelDraw programında çizilmiş olan desen birimleri ilk başta çizilmiş olan proje şablonun üzerine yerleştirilir. Böylelikle bezeme tasarımının genel görünümü ortaya çıkmaktadır.

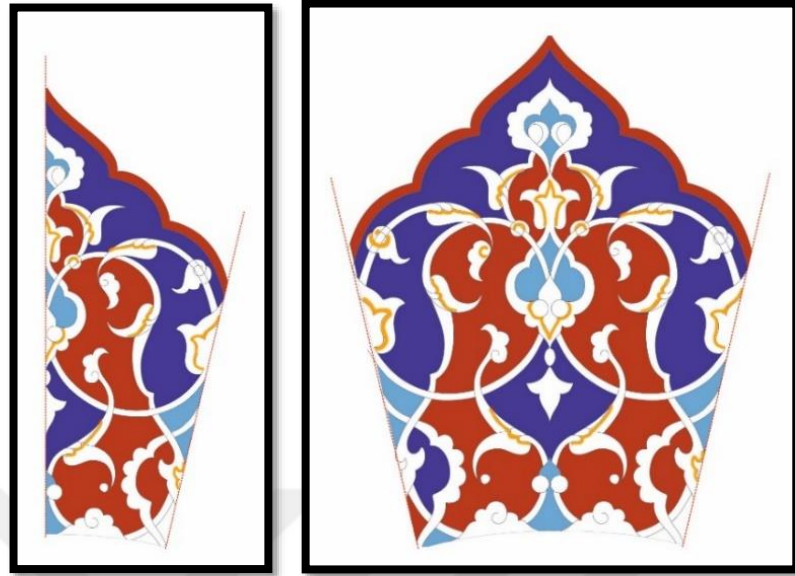

Şekil 19 DİTİB Alencon Cami Bezeme tasarımı çizgisel olarak görünümü (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

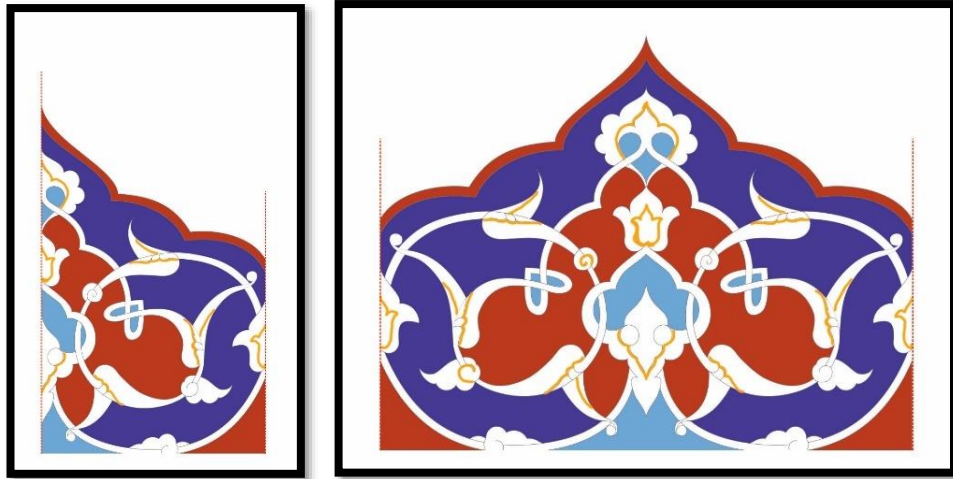
Çizgisel olarak hazırladığımız bezeme projesinin, dernek yönetimine sunulmadan önce renklendirilmesi gerekmektedir.

4.1.4.2. Desenlerin renklendirilmesi

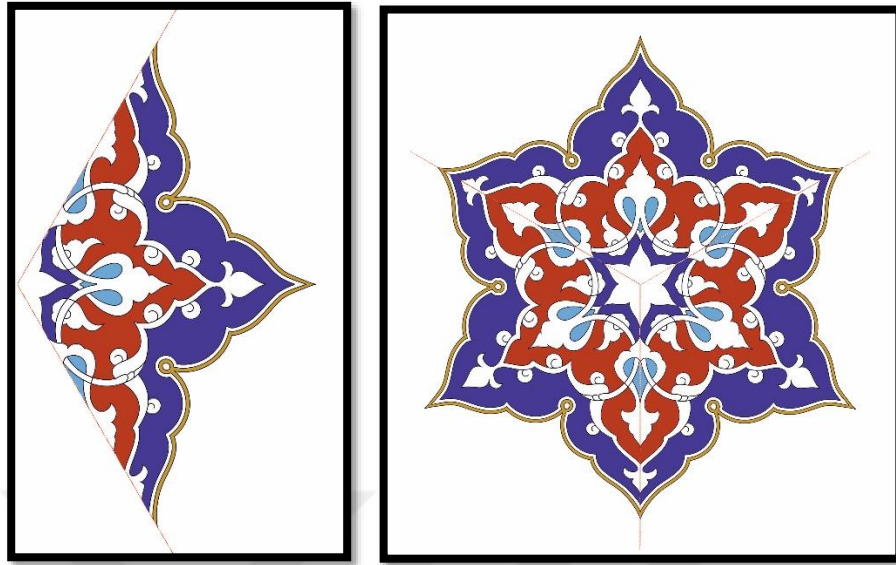
Çizgisel olarak şablon üzerine yerleştirilen bezeme projesi, çizgisel olarak kompozisyon dengesine bakıldıktan sonra tekrar şablon üzerine yerleştirilmek üzere renklendirilmektedir. Renkler, dernek yönetimiyle görüşülerek belirlenmiştir. Cami içerisinde hâkim renk olan turkuaz renkle uyumlu renkler seçilmiştir.

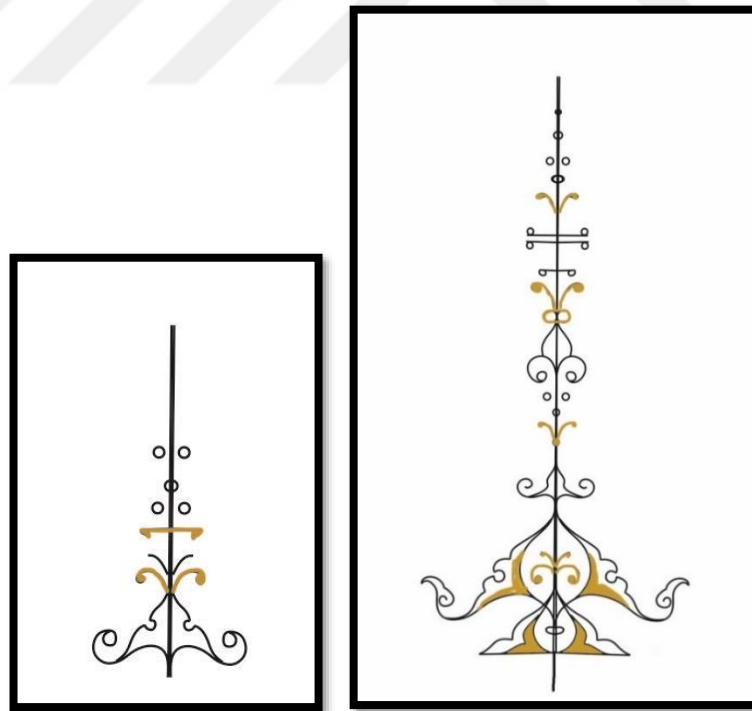
Şekil 20 Kubbe göbeğinin etrafında ki kompozisyonu oluşturacak olan desenin 1/2 ve tam biriminin dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

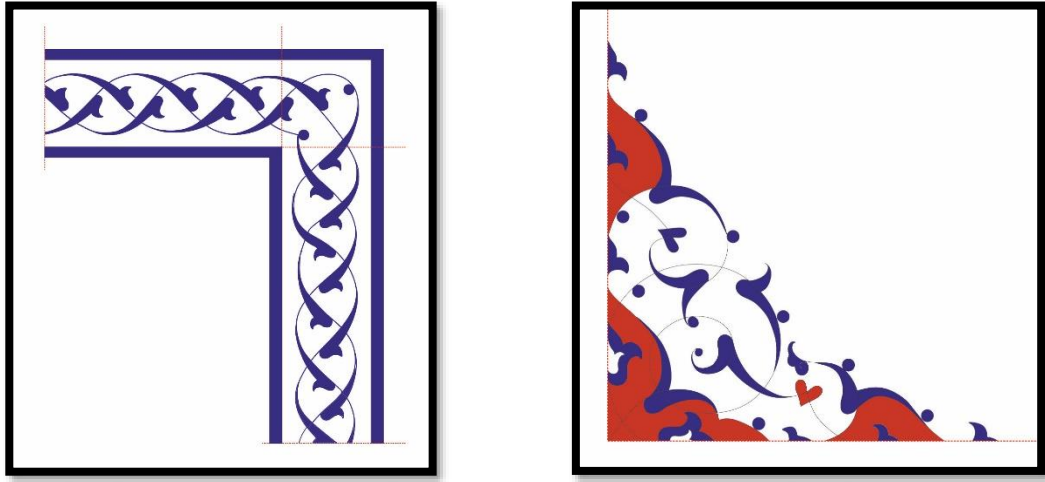
Şekil 21 Kubbe eteğinde ki kompozisyonu oluşturacak olan desenin dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

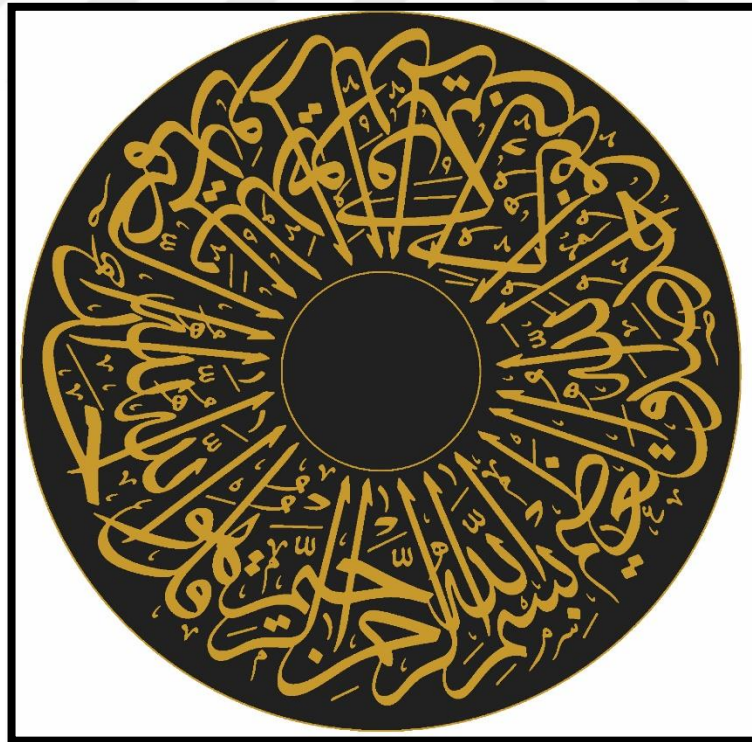
Şekil 22 Küçük kubbelerde uygulanacak olan desenin 1/2 ve tam biriminin dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Şekil 23 Ana kubbede ve küçük kubbelerde kullanılacak olan tığ motiflerinin dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Şekil 24 Rumi motifinden oluşan köşebent desen ve 3 iplik rumi motifi dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Şekil 25 Kubbe göbeğine için hazırlanan ihlas suresinin dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

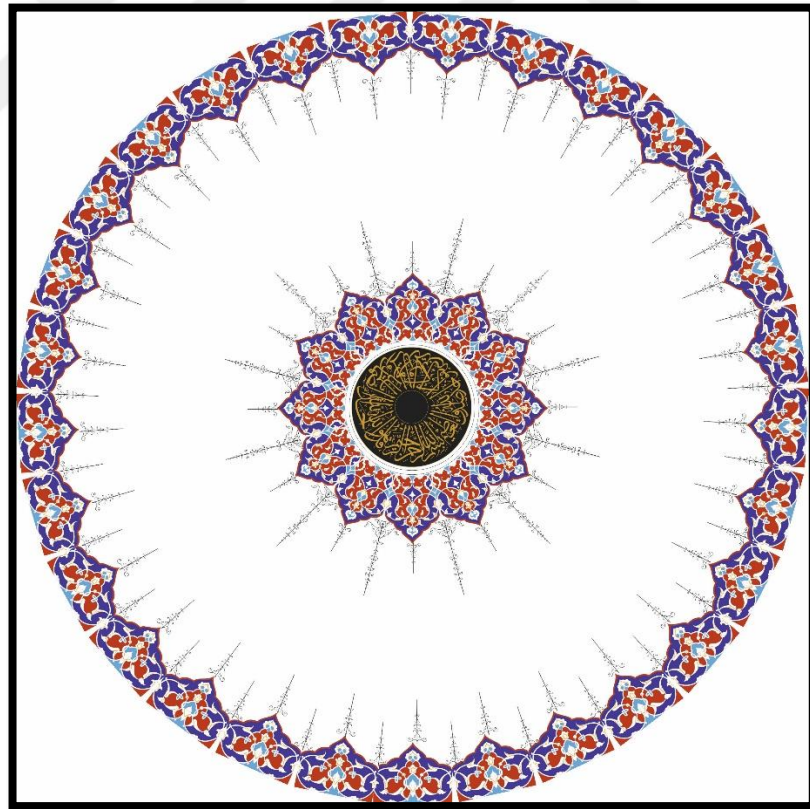
Şekil 26 Ciharyar-1 Güzin isimleri dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Şekil 27 Ciharyar-1 Güzin isimleri dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Şekil 28 Hasaneyn isimleri dijital çiziminin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

Şekil 29 Kubbe bezemesinin renklendirilmiş görünümü (Yusuf KORKMAZ-Ekim 2019-İzmir-TÜRKİYE)

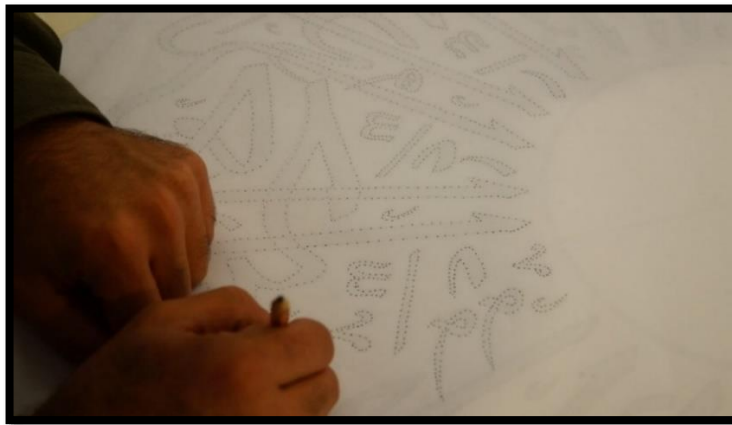
4.2. Ditib Alencon Cami Kalemışı Uygulama Projesi

Kalıp delme işlemi;

Dijital ortamda hazırlanmış olan bezeme tasarımının kalıpları baskı alınarak hazırlanmıştır. Ölçülü bir şekilde hazırlanmış olan desen kalıplarının tamamı delinerek uygulamaya hazır hale getirilmektedir.

Fotoğraf 73 İhlas suresi kalıp delme işlemi genel görünüm (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-FRANSA)

Fotoğraf 74 İhlas suresi kalıp delme işlemi detayı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Desen kalıpları, yapı yerinde ölçüler kontrol edilmiş ve Alencon'da ki bir baskı merkezinde kalıp çıktıları alınmıştır. Uzun ve büyük ölçülerde olmasından dolayı rulo halinde sarılan kalıplar, rulo yapılırken delikleri kapanmaması önemlidir. Caminin yanında bulunan kuran kursu sınıfı tarafımıza tahsis edilerek desen kalıpları uygulamadan hemen önce delinmeye başlanmıştır.

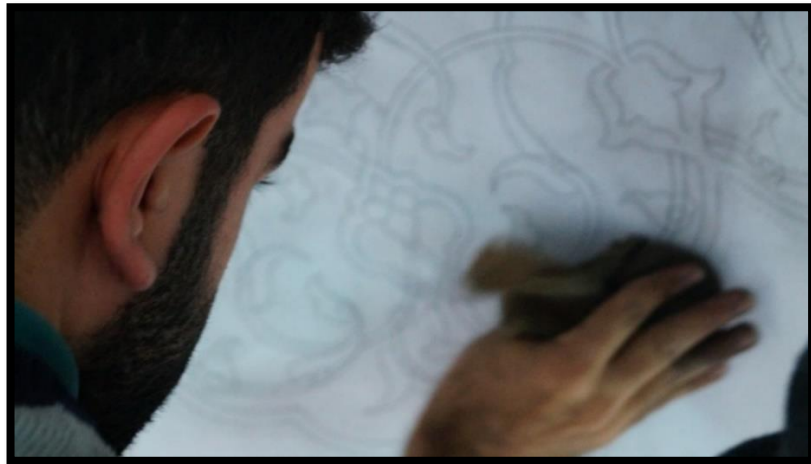
Fotoğraf 75 Kuşak yazısı kalıp delme işlemi detayı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Kubbe kalıplarının Silkeleme aşaması;

Uygulamaya kubbeden başlanılacağı için desen kubbede kullanılacak bütün desen kalıpları silkelenmiştir. Kömür tozu, dernek tarafından temin edilen kömürler ezilerek yapının bahçesinde hazırlanmış ve sırasıyla önce ihlas suresi sonrasında desenler ve tığlar tozlanarak kubbe desenleri tahrir hazır hale gelmiştir.

Fotoğraf 76 Kalıp silkeleme işlemi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-FRANSA)

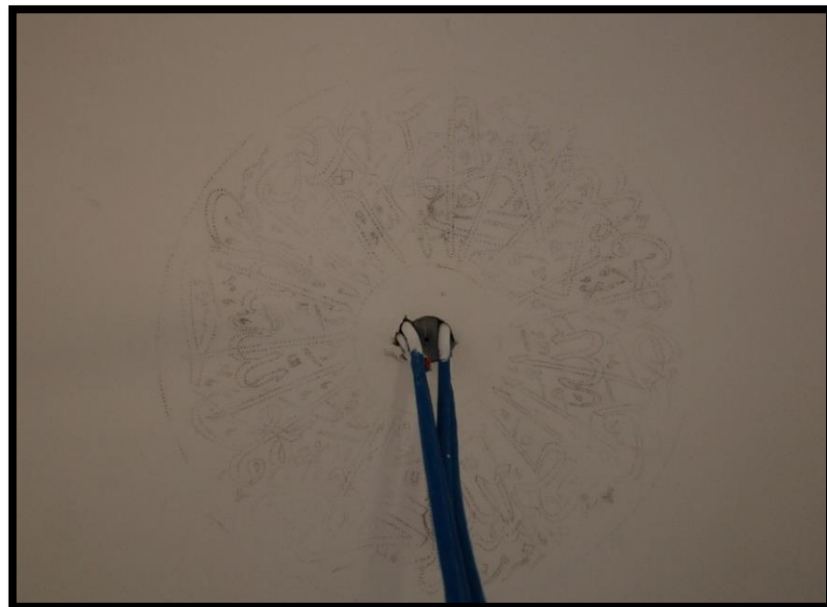

Fotoğraf 77 Kalıp silkeleme işlemi detayı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

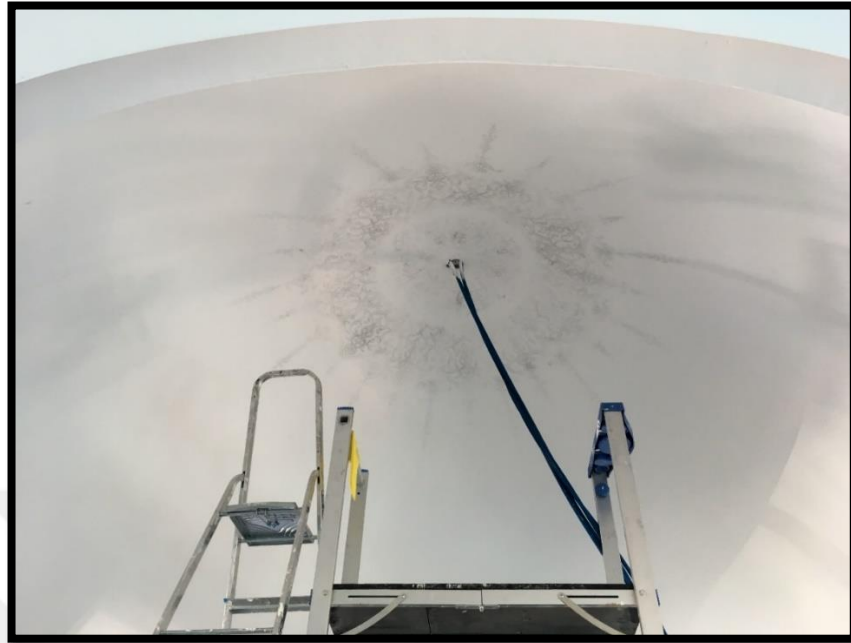
Kubbe merkezinde ki ahize askı zincirinin yuvası merkez alınarak önce göbek yazı kalıbı silkelenmiştir. Ardından birim olarak hazırlanan yazı etrafında ki desen birimi dikkatli bir şekilde yüzeye silkelenerek bütünde kayma oluşması engellenmiştir.

Fotoğraf 78 Kalıp silkeleme işlemi genel görünüm (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Fotoğraf 79 Kalıp silkeleme işlemi sonrası kubbenin görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Fotoğraf 80 Kalıp silkeleme işlemi sonrası kubbenin genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Kubbe Uygulama aşaması;

Kubbe yüzeyine tozlanmış olan desenlere, daha önce den belirlenen ve bezeme projesi öncesi yerleştirilmiş olan çini karoların renkleriyle uyumlu olması açısından koyu mavi ve turuncu renklerle tahrir çekilerek desenler yüzeye nakşedilmeye başlanmıştır.

Tahrir çekerken hakiki samur fırça kullanılmıştır. Tahrir çizgilerinin kalınlık ve detaylarına göre de farklı boyutlardaki fırçalarla uygulama yapılmıştır. Tozlanmış olan desen çizgileri üzerinden tahrir çekilerek başlanılan uygulama aşaması diğer renklerin tahrirleri de çekilerek zeminleri ince kestirme fırça ile doldurulmuştur.

Boyaların pigment kalitesine örtücülük (opaklık, donukluk) oranları değişmektedir. Bu sebeple zeminler 2-3 kat boyanarak tamamlanmıştır. Sonrasında ise kubbe eteğine silkelenmiş olan desen kalıpları aynı uygulama sırası ile tamamlanmıştır.

Son olarak tığ motifleri de ince samur fırça ile siyah ve yıldız renklerde tahrir çekilerek tamamlanmıştır.

Fotoğraf 81 Kubbedeki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık
2019-Alencon- FRANSA)

Fotoğraf 82 Kubbedeki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık
2019-Alencon- FRANSA)

Fotoğraf 83 Kubbedeki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık
2019-Alencon- FRANSA)

Fotoğraf 84 Kubbedeki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık
2019-Alencon- FRANSA)

Fotoğraf 85 Kubbedeki desenlerin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık
2019-Alencon- FRANSA)

Fotoğraf 86 Kubbedeki desenlerin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık
2019-Alencon- FRANSA)

Fotoğraf 87 Kubbenin alt kasnağında ki desenlerin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Fotoğraf 88 Kubbenin alt kasnağında ki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon- FRANSA)

Fotoğraf 89 Kubbenin sona doğru genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Kuşak yazısının silkeleme aşaması;

Kubbe bezemesinin tamamlanmasının ardından kuşak yazısına geçilmiştir. Tozlama öncesinde yazı kalıpları tekrardan kontrol edilmiştir. Başlangıç ve bitiş yerleri önce ölçülerek işaretlenmiştir. Rulo halinde tek parça olarak hazırlanan yazı kalıbı, uzun ve büyük olmasından dolayı yavaş yavaş rulo açılarak yüzeye silkelenmiştir.

Yazı kalıpları yüzeye silkelendikten sonra üzerinde ki kömür tozları yüzeyi kirletmemesi açısından yavaşça tekrardan rulo yapılarak toplanmıştır. Böylelikle yazı kalıpları kuşak yazısının yazılacağı alana tozlanarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

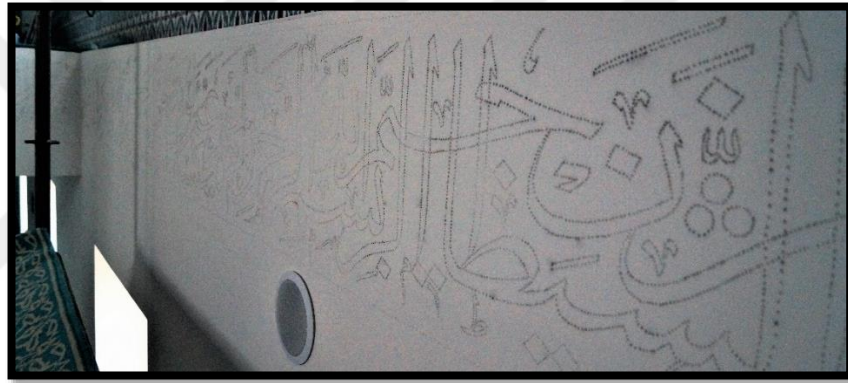
Fotoğraf 90 Kuşak yazısı tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-
Alencon-Fransa)

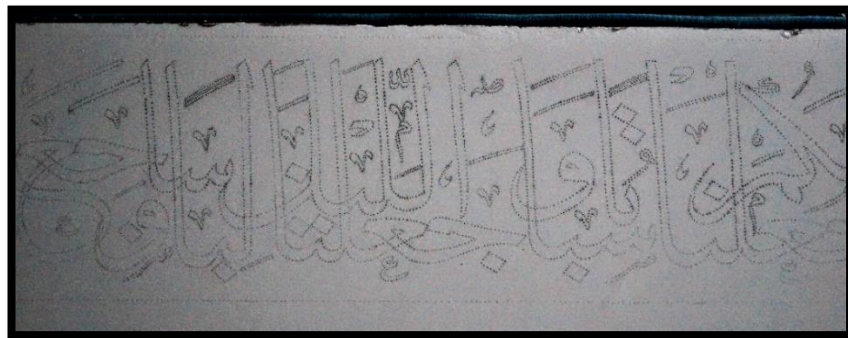
Fotoğraf 91 Kuşak yazısı tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-
Alencon-Fransa)

Fotoğraf 92 Kuşak yazısı tozlama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık
2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 93 Kuşak yazısı tozlama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık
2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 94 Kuşak yazısı tozlama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık
2019-Alencon-Fransa)

Kuşak Yazısı Uygulama Aşaması;

Yazı kalıbı yüzeye uygulanmadan önce uygulama yöntemine karar verilmesi gerekmektedir. Yazı alanı zemininin tamamen siyah ile boyanarak üzerine pudra tozu ile silkelenmesi ya da beyaz zemine önce kömür tozu ile silkelenecek zemin ve yazıların ayrı ayrı boyanması gerekmektedir. Dernek yönetimi maliyet açısından yıldız ile yapılmasını istemesinden dolayı kapaticılığı az olan yıldız boya zeminin tamamen siyah boyandığından tekrar tekrar üzerinden yıldız ile boyanması gerekecek ve hata oluşmasına sebep olacaktır. Bu sebeple önce kömür tozu ile yüzeye silkelenmiş ve ardından zemin ile yazı ayrı ayrı tahrir çekilmesi uygun bulunmuştur.

Harim bölümünü çevreleyen alana kömür tozu ile silkelenen yazı kalıplarına, siyah zemin üzerine yıldızla tahrir çekilmeye başlanmıştır.

Fotoğraf 95 Kuşak yazısına tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 96 Kuşak yazısına tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

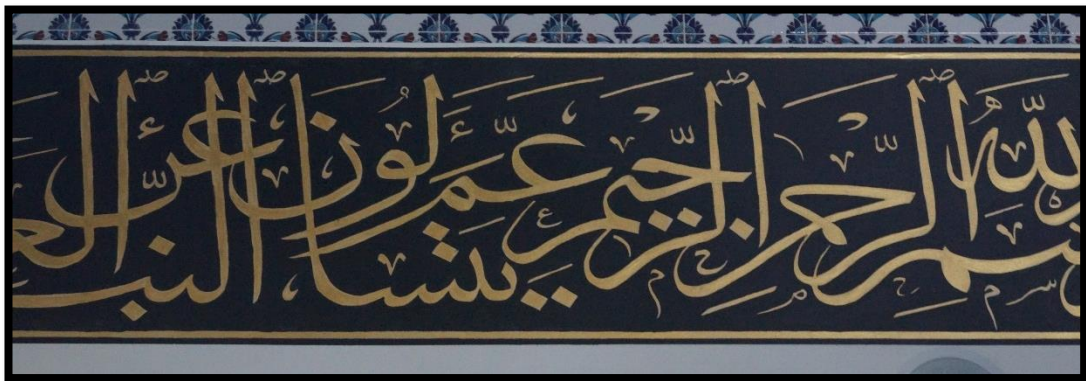
Fotoğraf 97 Kuşak yazısına tahrir çekilerek zeminlerin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 98 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının başlangıcı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 99 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 100 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 101 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 102 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 103 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 104 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 105 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 106 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 107 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 108 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 109 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 110 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının devamı (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 111 Kuşak yazısı uygulamasının sonu görünümü, yazının sonu (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Kuşak yazısı harim alanının üç kenarına nakşedilmiş olup, etrafına yine yıldız cetvel çekilmiştir. Ayrıca son olarak üzerinden rötuş yapılarak sonlandırılmıştır.

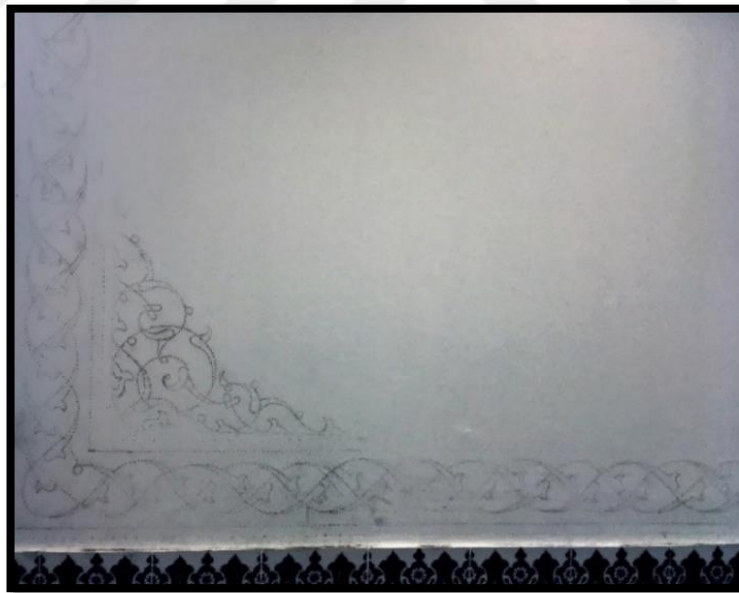
Müezzin Mahfili ve Kenar Bezemeleri;

Bezeme projesinin önemli tasarım elemanlarının biri de şüphesiz bordür ve köşebent desenlerdir. Dernek yönetiminin isteği göz önüne alınarak hazırlanan bordür ve köşebentler, camiyi çevreleyecek şekilde silkelenerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Bordür ve köşebent desenler uygulanırken çok yoğun ve karmaşık olmaması açısından zemin rengi oldukça az kullanılmıştır.

Fotoğraf 112 Bordür tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 113 Bordür ve köşebent tozlama aşaması sonrası genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Tozlama işleminden sonra önce tahrir çekilmiş, ardından zemin renkleri ve cetvelleri çekilerek uygulamaya devam edilmiştir.

Fotoğraf 114 Bordür ve köşebent uygulama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 115 Bordür uygulama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 116 Bordür ve köşebent uygulama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Dernek yönetiminin ricasıyla müezzin mahfilinin bulunduğu köşeye, köşebent deseninin simetrisi alınarak kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonun etrafına yıldız cetvel ve tığlar eklenerek tasarım neticelendirilmiştir.

Fotoğraf 117 Müezzin mahfili tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

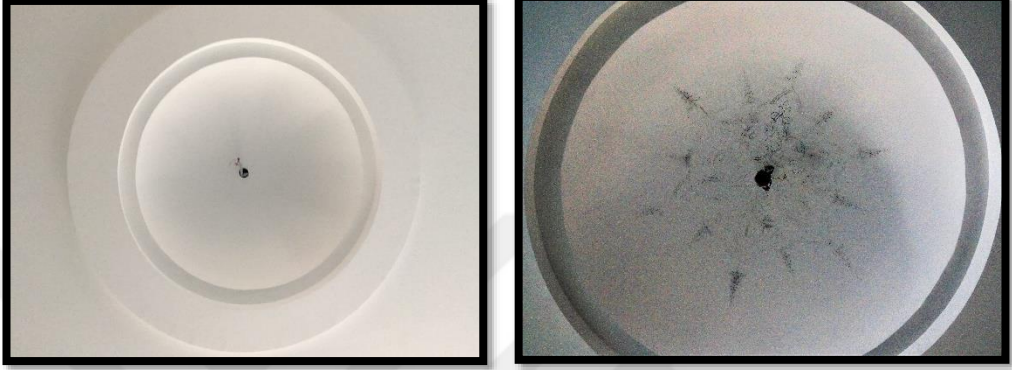
Fotoğraf 118 Müezzin mahfili uygulama sonu genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

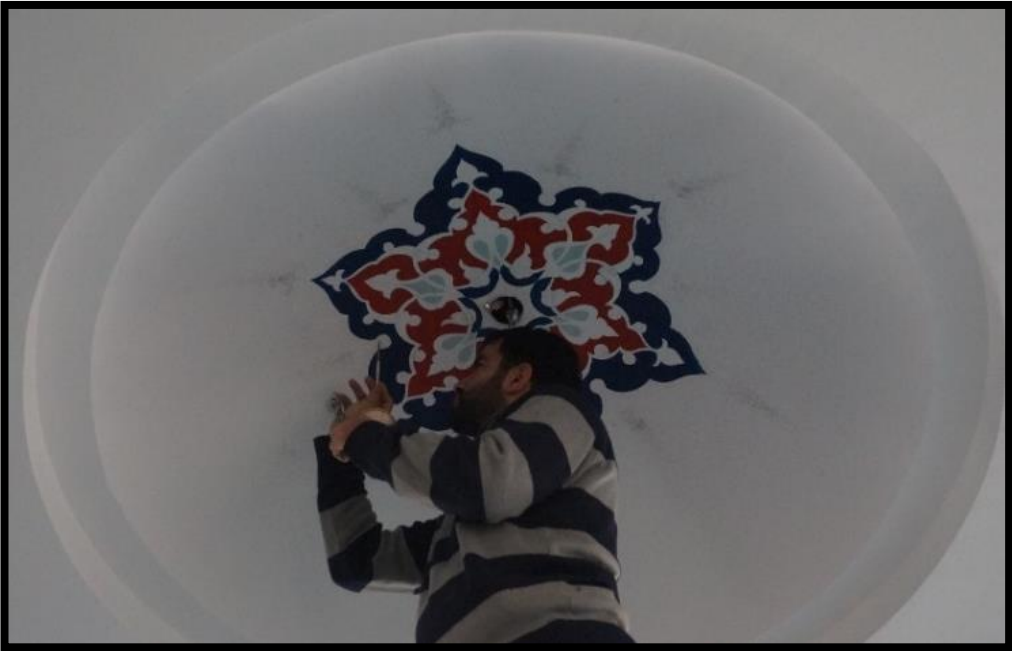
Fotoğraf 119 Giriş kat bordürlerinin genel görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Küçük Kubbelerin Bezemeleri;

Giriş katın tavanında sıralı şekilde 3 adet küçük kubbe bulunmaktadır. Ana kubbe bezemesinden esinlenilerek hazırlanan desenler tozlanarak küçük kubbelere uygulanmıştır.

Fotoğraf 120 Küçük kubbelerin tozlama öncesi ve sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

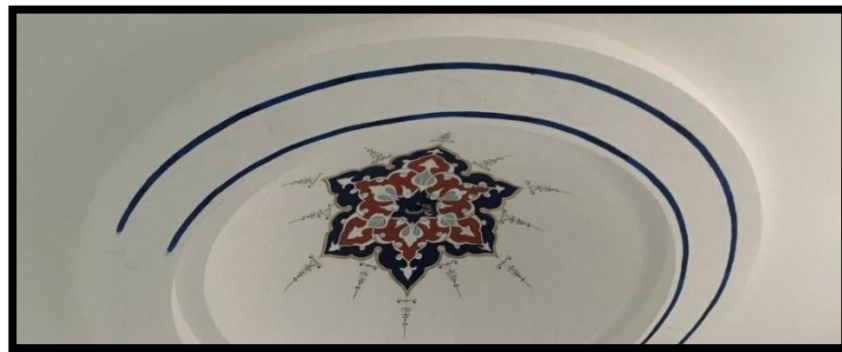
Fotoğraf 121 Küçük kubbelerin uygulama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 122 Küçük kubbelerdeki desenlere tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 123 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desen tozlanması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

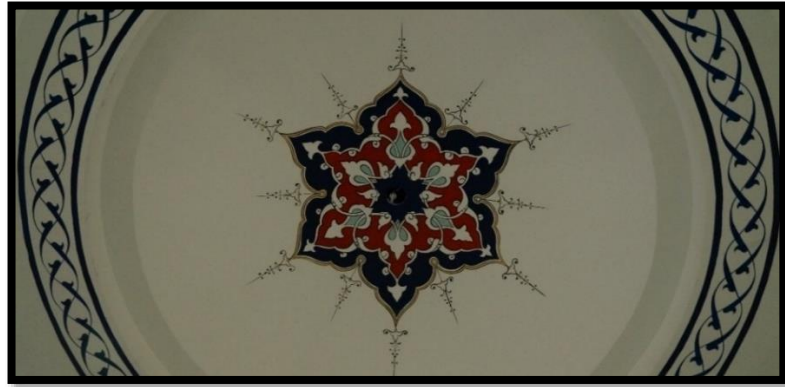
Fotoğraf 124 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desenin cetvellerinin çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 125 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desenin uygulama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 126 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desen uygulanması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 127 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desen uygulanması, genel görünüm (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 128 Küçük kubbe kasnaklarına 3 iplik rumi desen uygulanması, genel görünüm (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Ciharyar-1 Güzin ve Hasaneyn İsimleri;

İkinci katın pencere aralarında bulunan boşluklara ciharyar-1 güzin ve hasaneyn isimleri tozlanmıştır. Caminin tamımında uygulanan yazı renkleri ciharyar-1 güzin ve hasaneyn isimlerinin uygulamasında da kullanılmıştır. Lafza-1 Celal (c.c.) ve İsmi Nebi (s.a.v.) isimleri bezeme tasarımı öncesinde çini karo olarak kible yönüne işlendiği için bezeme tasarımında daha önce de bahsedildiği üzere uygulanmamıştır. Ardından siyah zemin üzerine yaldızla nakşedilerek tamamlanmıştır.

Fotoğraf 129 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin tozlanması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 130 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 131 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin zeminlerinin renklendirilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 132 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 133 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon-Fransa)

Fotoğraf 134 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon-Fransa)

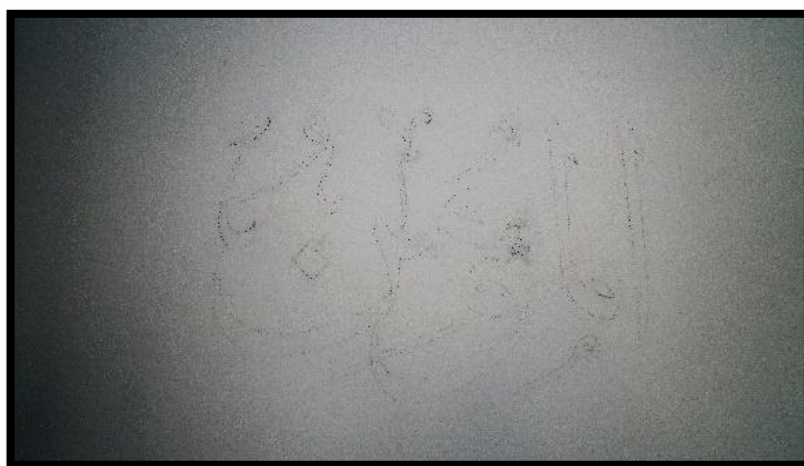
Fotoğraf 135 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon-Fransa)

Fotoğraf 136 Ciharyar-1 Güzin isimlerinin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Esmâül Hüsna İsimleri;

Uygulama sonunda dernek yönetimi, giriş katta bulunan pencere boşlukları için Esmâül hüsna isimlerinden Er Rahman, Er Rahim, El Melik, El Kuddüs ve Es Selam isimlerinin nakşedilmesini istemişlerdir. Bunun üzerine hızlıca çizilerek kalıpları hazırlanan yazılar, kömür tozu ile pençe aralarında kalan duvar yüzeylerine silkelenmiştir. Diğer yazılardan farklı olarak zemin rengi kullanılmadan sadece siyah renkle ile tahrir çekilmiş ve kestirme fırça ile içleri 3 kat boyanarak uygulama tamamlanmıştır.

Fotoğraf 137 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 138 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 139 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 140 Esma-ül Hüsna isimlerinin tozlama aşaması (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 141 Esma-ül Hüsna isimlerine tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

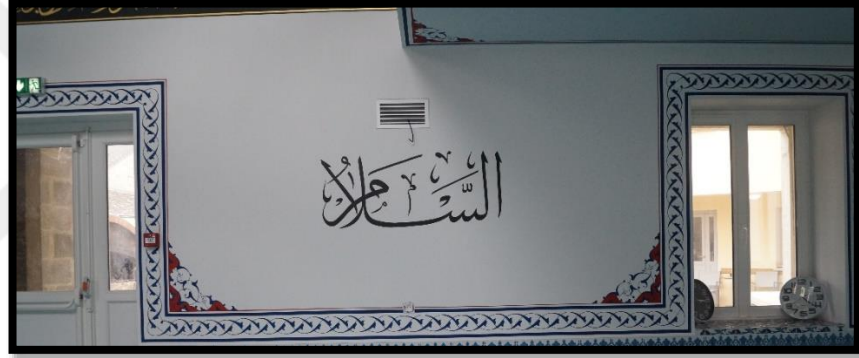
Fotoğraf 142 Esma-ül Hüsna isimlerine tahrir çekilmesi (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 143 Esma-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, Er Rahman (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 144 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, Er Rahim (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon-Fransa)

Fotoğraf 145 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, El Melik (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon-Fransa)

Fotoğraf 146 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, El Kuddüs (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon-Fransa)

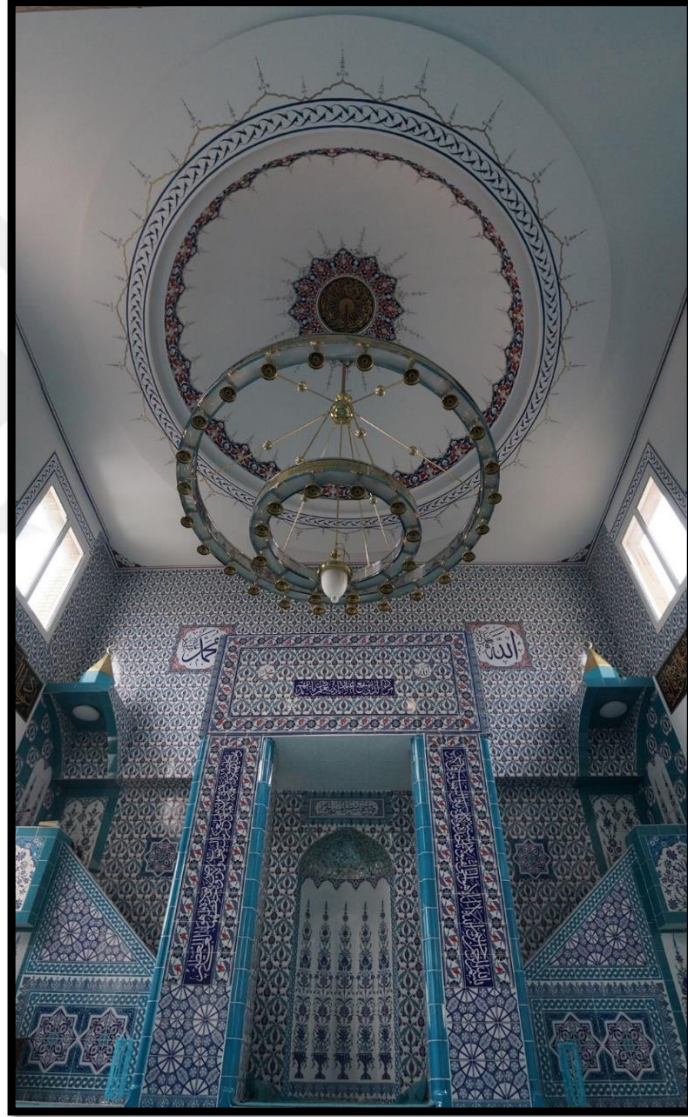
Fotoğraf 147 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, Es Selam (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon-Fransa)

Fotoğraf 148 Esmâ-ül Hüsna isimlerinin genel görünümü, El Mü'min (c.c.) (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alençon-Fransa)

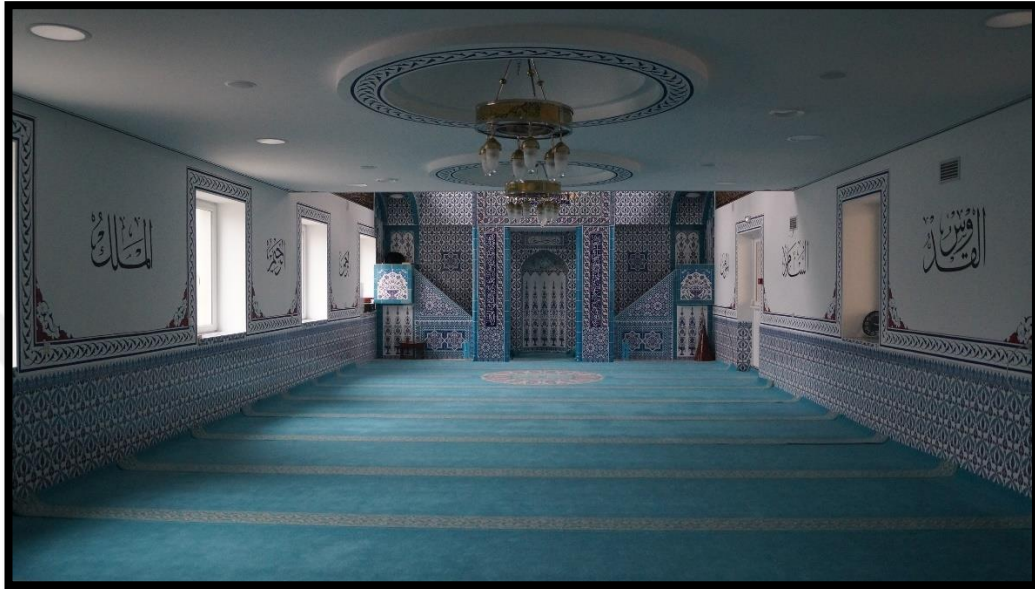
Uygulama Sonu Görünümü;

Ditib Alencon Cami, bezeme uygulama sonunda oldukça ferah bir görünüm kazanmıştır. Özellikle giriş katın ve ikinci katın tavan yükseklik ölçülerinin kısa olduğu düşünüldüğünde, tasarım sürecinden bu yana hedeflenen bu ferah görünüm oldukça önem arz etmektedir.

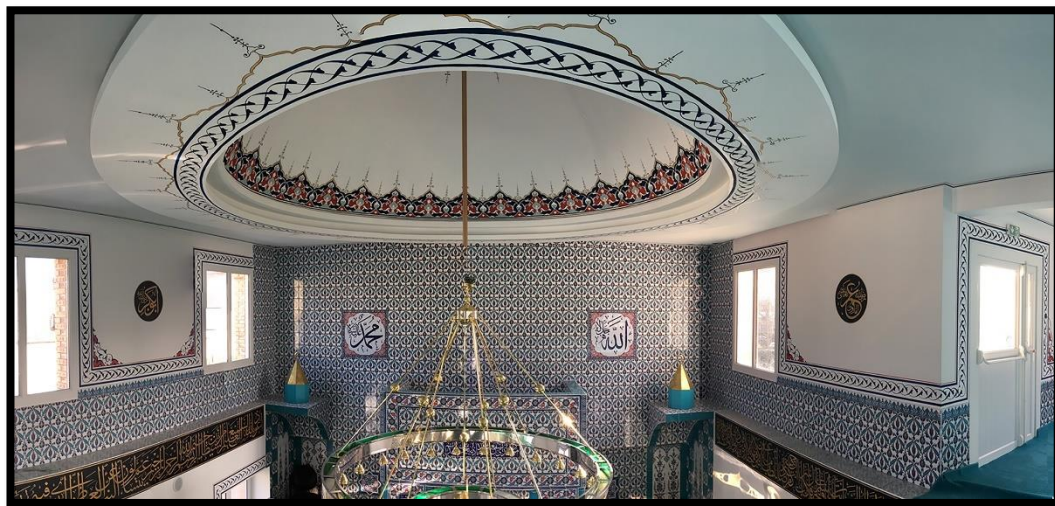

Fotoğraf 149 Harim Bölümü ve Kubbenin uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

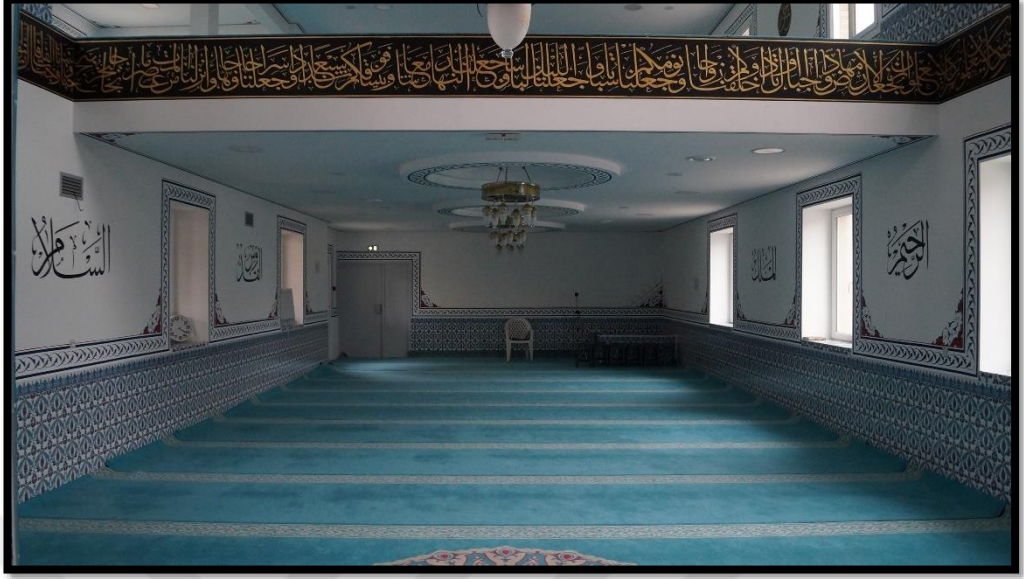
Kible yönüne doğru bakıldığında bezeme unsurlarının arasındaki boşluklar özellikle geniş bırakılmıştır. Tavanda bolca yuvarlak led ampül olduğu için tavana bezeme yapılması uygun bulunmamıştır.

Fotoğraf 150 Giriş kattan harim bölümüne bakış, uygulama sonu görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 151 İkinci kattan uygulama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

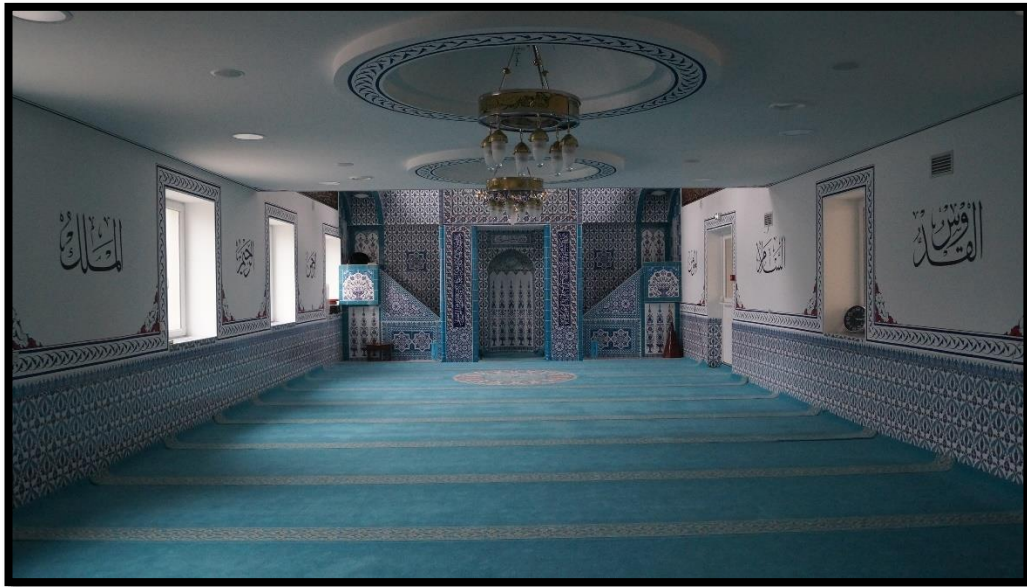
Fotoğraf 152 Harim Bölümünden kuşak yazısı ve giriş kat uygulama sonrası görünümü
(Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 153 Giriş kat sol cephe, uygulama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-
Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 154 Giriş kat sağ cephe, uygulama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 155 Giriş kat uygulama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 156 İkinci kat sol cephe, uygulama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-
Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

Fotoğraf 157 İkinci kat sağ cephe, uygulama sonrası görünümü (Yusuf KORKMAZ-
Arşiv-Aralık 2019-Alencon-Fransa)

4.3. Güncel Tasarım Uygulamaları

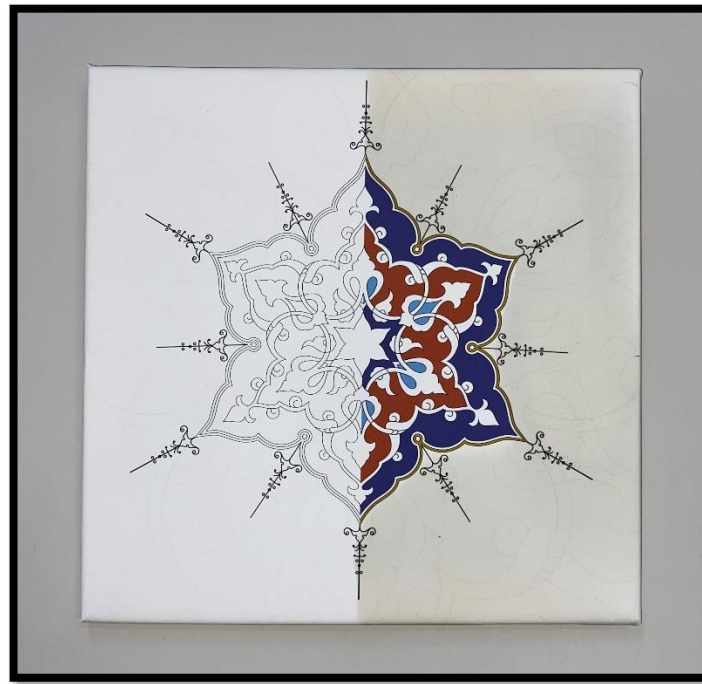
Fotoğraf 158 Küçük kubbe ve köşebent desenlerinden oluşan 40x40 ölçülerinde tuval üzerine kalemişi uygulaması, karışık teknik

Fotoğraf 159 Kubbe göbek desenin bordür ve köşebentlerle çevrelendiği yıldız formda kompozisyon, 40x40cm ölçüsünde tuval üzerine kalemişi uygulaması, karışık teknik

Fotoğraf 160 Kubbe eteğini çevreleyenden desen birimi, 40x40cm ölçüsünde, karışık teknik

Fotoğraf 161 Küçük kubbe deseni, 40x40cm ölçüsünde, karışık teknik

Fotoğraf 162 Kubbe göbeğinde bulunan İhlas Suresini çevreleyen bordür ve köşebentlerden oluşan kompozisyon, 80x80cm ölçüsünde, karışık teknik

Fotoğraf 163 Kubbe bezemesi tuval üzerine kalemişi uygulaması, 80cm daire formda, karışık teknik

SONUÇ

Bezeme, hiç şüphesiz ki Türklerin Anadolu topraklarına ulaşıncaya kadar beraberinde taşıdığı kültür miraslarından birisidir. Bu sebeple başta dini ve sivil mimari de olmak üzere birçok alanda kendini göstermektedir. Osmanlı döneminden bu yana Müslüman Türklerin fethettiği yerlere ilk olarak cami yaptırması iç güdüsüyle olacaktır ki, günümüzde Avrupa'da yaşayan Türkler, göç ettikleri yerlere belirli bir refah seviyesine ulaşır ulaşmaz cami yaptırmışlardır. Caminin bir ibadethane olmasının yanında birleştirici, bütünleyici ve bir toplanma mekânı olması, Avrupa'da yaşayan Müslüman Türkler için çok daha fazla önem taşımaktadır. Bu sebeple, Ditib Alencon Cami'sinin de Alencon şehrine göç eden Türkler tarafından bu içgüdüyle yapıldığı düşünülebilir. İçerisindeki birçok unsur, halısından mihrabına, minberinden çinisine kadar; Türkiye'den getirilmiş ve dernek üyelerinin Türkiye'deki izlenimleri göz önüne alınarak yapılmıştır.

Bu anlayışla hareket eden caminin dernek yönetimi, caminin bezemesi ile alakalı daha önce çalıştığım firma aracılığıyla tarafıma ulaşmış ve bu vesileyle Ditib Alencon Cami Bezemeleri Projesi başlamıştır.

Tasarım süreci yaklaşık 2 hafta sürerken, bu sürede dernek yönetiminin talepleri doğrultusunda hızlandırılarak tüm zamanlı olarak çalışılmıştır. Bezeme tasarımı 3. Bölümde bahsettiğim gibi dijital ortamda yapılmıştır. Bu sayede süreç çok hızlı bir şekilde ilerlemiştir. Ölçülerin istenilen boyutlara kadar büyütülmesi ve küçültülmesine olanak sağlamıştır. Desen kalıpları bilgisayar ortamında saklanarak korunmuştur. Böylelikle kalem işi bezemesinde tasarım süreci hızlanmış, kalıplar tekrar baskı almak üzere bilgisayarda saklanmış ve yıllar boyunca korunarak ömürleri uzatılmıştır.

Kalemişi bezemesi yapılacak alanların ölçüleri daha önceden gidip alınamadığı için telefonla görüşerek gerekli ölçüler tarafıma iletilmiştir. Bu yüzden bazı köşebent desenlerin nispeten küçük kaldığı yapı yerinde görülmüştür. İnşaat teknik ekibi desenin büyütülmesini istemediği için baskı alınan kalıplar ölçüsü korunarak nakşedilmiştir. Dini mimari bezemesinin tasarım aşamasından kalıp hazırlanmasına, tozlanmasından

uygulamasına kadar bütün aşamaları tek tek detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Bu yönünde özellikle kalem işi dijital ortamda tasarımı, projelendirilmesi, kalıplarının hazırlanması ve bezemenin uygulamasıyla alakalı önemli bir kılavuz niteliğindedir

Bezeme tasarımının ve yazının cami içerisindeki belirlenen alana yerleştirilmesi için, istenilen ölçülerde büyütülmesi gerekmektedir. Ancak belirli büyüklüğe kadar, mevcut olan kameşla yazılan yazı ve desen tasarımları, farklı büyütme teknikleri ile istenilen ölçüye getirilmektedir. Bu aşamada, çok uzun vakit alan yazı-desen kalıbının hazırlanması ve birkaç kullanımdan sonra eskimektedir. Dolayısıyla tekrar aynı büyütme tekniği ile süre ve enerji kaybı yaşanacaktır. Bunun yanı sıra zaman geçtikçe yazı kalıbında yıpranmalar da oluşabilir.

Cumhuriyet döneminde yapılmış olan özellikle dini ve sivil mimarideki kameşi bezemeleri incelendiğinde, büyük bir çoğunluğunun birbirine benzer ve nispeten kötü işçilikle yapılmış olduğu gözlemlenmektedir. Bunun en büyük sebeplerinden biri kameşi bezemesine ve restorasyonuna ayrılan bütçenin az tutulmasındandır. Son yıllarda ciddi gelişim gösteren Geleneksel Türk Sanatları bölümlerinden mezun olan öğrencilerin inşaat sektöründeki kameşi uygulamalarında daha etkin rol almasıyla, eserlerin kalitesini arttırmıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

ARSEVEN, C. E. (1983). *Sanat Ansiklopedisi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

DEMİRİZ, Y. (1979). *Osmanlı Mimarisinde Süsleme I, Erken Devir (1300-1450)*. İstanbul.

DEMİRİZ, Y. (1988). *Mimâr Sinan"ın Yapılarında Kalem işleri*. Türk Vakıf Medeniyeti Çerçevesinde "Mimâr Sinan ve Dönemi" Sempozyumu, (s. 318). İstanbul.

ECZACIBBAŞI SANAT ANSİKLOPEDİSİ. (1997). İstanbul: Yem Yayınları.

İRTEŞ, M. S. (1982). *Kalemişlerimiz ve Teknikleri*. İstanbul.

İRTEŞ, M. S. (2011). *Karamemi Tezhibinin Mimâri Tezyînâtta İzleri*. Tezhip Buluşması, (s. 250). İstanbul.

İRTEŞ, M. S. (2012). *16. Yüzyıl Ahşap Üstü Kalem İşleri*. Türk Dünyası Mühendislik Mimarlık ve Şehircilik Kurultayı Bildiriler Kitabı (s. 463). Trabzon: Türk Dünyası Müh. Ve Mim. Birliği Yayınevi.

MÜLAYİM, S. (1992). *Büyük Selçuklu Sanatı*. İstanbul.

PAKALIN, M. Z. (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

ŞAHİNOĞLU, M. (1977). *Anadolu Selçuklu Mimarisinde Yazının Dekoratif Eleman Olarak Kullanılışı*. İstanbul: Türk Eğitim Vakfı.

TEKİN, Ş. (2015). *Eski Türklerde Yazı, Kağıt, Kitap ve Kağıt Damgaları*. İstanbul: Dergah Yayınları.

TÜFEKÇİOOĞLU, A. (2001). *Erken Dönem Osmanlı Mimarisinde*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı yayınları.

UZLUK, Ş. (1942). I. Türk-Asya Resim Mektebi. *Konya Aylık Kültür Dergisi*, 20.

YETKİN, S. K. (1963). Türk Resim Sanatının Menşei Hakkında. *AÜİF Dergisi*, 6.

Başılmamış Kaynaklar

Üçer, K. (1988). *Klasik, Barok, Rokoko, Ampir Kalem işi Üslûpları*. İstanbul: M.S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

İnternet Kaynakları

Alençon. (2021). Wikipedia: <https://en.wikipedia.org/wiki/Alen%C3%A7on> adresinden alındı

Basilique NotreDame d'Alençon. (tarih yok). Wikipedia:

https://fr.wikipedia.org/wiki/Basilique_NotreDame_d%27Alen%C3%A7on#cite_note-1 adresinden alındı

Culture locale et patrimoine. (tarih yok). Wikipedia:

https://fr.wikipedia.org/wiki/Alen%C3%A7on#Culture_locale_et_patrimoine adresinden alındı

Église Saint-Pierre d'Alençon. (2021). Wikipedia:

https://fr.wikipedia.org/wiki/%C3%89glise_Saint-Pierre_d%27Alen%C3%A7on adresinden alındı

Hôtel de la préfecture. (1993). POP: la plateforme ouverte du patrimoine:

<https://www.pop.culture.gouv.fr/notice/merimee/PA00110695> adresinden alındı

Hôtel de ville d'Alençon. (2020). Wkipedia:

https://fr.wikipedia.org/wiki/H%C3%B4tel_de_ville_d%27Alen%C3%A7on
adresinden alındı

Maison dite à l'Étal. (1993). POP : la plateforme ouverte du patrimoine:

<https://www.pop.culture.gouv.fr/notice/merimee/PA00110708> adresinden
alındı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Yusuf KORKMAZ

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Geleneksel Türk Sanatları Bölümü Tezhip Ana Sanat Dalı

Yüksek Lisans Öğrenimi: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İş Deneyimi

2014 Tezyinat Sanat Hizmetleri Güngören Merkez Cami Kalemîşi Projesi

2016 Çankırı Hocahasan Cami Kalemîşi Restorasyonu

2017 İzmir Ticaret Odası Kalemîşi Projesi

2018 İzmir Abil Efendi Cami Kalemîşi Projesi

2019 İzmir Bornova Levanten Köşkü Kalemîşi Restorasyonu

2020 İstanbul Kapalı Çarşı Milad Mescidi Kalemîşi Projesi

2020 İzmir Şehit Astsubay Özgür Erdoğan Mescidi Kalemîşi Projesi

2020 İzmir Tepecik Roman Kültür Merkezi Kalemîşi Restorasyonu

2020 İzmir Menemen Gazez Cami Kalemîşi Restorasyonu

2021 Manisa Demirci Küpeler Köyü Eski Cami Kalemîşi Restorasyonu

2021 İzmir Ege Toros Holding Mescidi Kalemîşi Projesi